

NR 2

PRZEGLĄD

NAUKOWY

15 GRUDNIA 2014

UK

Spis treści

Słowo wstępne	3
1 Statystyki	4
Osiągnięcia naukowe UJK w statystykach za 2013 rok	4
2 Konferencje naukowe	9
Procesy transformacji obszarów wiejskich	10
Międzynarodowy Dzień Rodziny	11
Ogólnopolska konferencja marketingowa	12
V Sympozjum Postępy Chirurgii	13
3 Nasi liderzy	14
4 Wywiady dla „Przeglądu Naukowego”	15
Wywiad z prof. dr. hab. Włodzisławem Duchem, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego	15
5 Teksty ekspertów	18
Finansowanie badań przez Narodowe Centrum Nauki	18
Polska baza cytowań POL-index i jej rola w ocenie czasopism naukowych	22
Wspieramy najlepszych. O ofercie dla naukowców Fundacji na rzecz Nauki Polskiej	25
6 Aktualnie realizowane granty	31
Geneza procesów termalizacji w materii oddziałującej silnie	31
Polscy zesłańcy na Syberii Zachodniej w drugiej połowie XVIII–XIX wieku w oczach Rosjan i ludności tubylczej	32
Badanie zderzeń proton–proton, hadron–jądro oraz jądro–jądro	34
Kontynuacja krytycznego wydania <i>Pism zebranych</i> Stefana Żeromskiego	35
Powiązanie polimorfizmu genów GST i spożycia czerwonego mięsa w ryzyku zachorowania na raka jelita grubego	36
Nowe podejście do syntezy cyklochiralnych makrocykli o szerokich możliwościach aplikacyjnych	37
Lingwosemiotyka miasta jako przestrzeni kognitywnej na przykładzie Kielc i Nowogrodu Wielkiego	38
Zjawisko finansjalizacji w systemie ochrony zdrowia na przykładzie województwa świętokrzyskiego	39
7 Wybrane wydarzenia	40
Posiedzenie UKN w Kielcach	40
Horyzont 2020	46
Konferencja „Informatyzacja szkolnictwa wyższego”	50
8 Współpraca UJK z partnerami zagranicznymi	52
Uczelnie i instytucje zagraniczne, z którymi została podpisana umowa o współpracy w 2013 i 2014 roku	52
Zagraniczne wyjazdy władz Uniwersytetu w obiektywie	53
Wizyta w Trnawie	54
9 Z problematyki badawczej pracowników UJK	58
Czy w Kielcach można prowadzić badania dotyczące High North?	59
Fascynująca geochemia środowiska	61
Problematyka lwowska w badaniach pracowników UJK	64
Lwów profesora Szczepańskiego	67
10 Rify koralowe	70
Akwarium z rafą koralową w UJK	70
Ryby rafa koralowej Morza Czerwonego	72
11 Biblioteka Uniwersytecka	74
Edukacja a Biblioteka Uniwersytecka. Refleksje po roku działania w nowym gmachu	74
Kolekcja Nordycka w Bibliotece Uniwersyteckiej	76
12 Świętokrzyskie w sercu Europy	78
Świętokrzyskie w Brukseli	78
Wsparcie dla regionu świętokrzyskiego ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014+	82
13 Dział Innowacji i Transferu Technologii	84
Nauka dla biznesu	84
14 W kręgu naszej twórczości artystycznej	86
Ewa Pełka	86
15 Nowoczesny Uniwersytet	90
Uniwersytecka Platforma Czasopism	90

Słowo wstępne

Oddajemy do rąk czytelników kolejny numer „Przeglądu Naukowego”. Podobnie jak w numerze pierwszym, znajdują się w nim informacje o najważniejszych wydarzeniach naukowych na naszej uczelni w mijającym roku. W treści umieściliśmy liczne zestawienia statystyczne ilustrujące aktywność naukową kadry akademickiej oraz materiały na temat wybranych obszarów zainteresowań badawczych pracowników. Pewnym novum jest zamieszczenie w „Przeglądzie” tekstów przygotowanych przez ekspertów – osoby zawodowo związane z krajowymi strukturami zajmującymi się finansowaniem projektów badawczych, a także przygotowywaniem rozwiązań ułatwiających ocenę dokonań naukowych. Czytelników z pewnością zainteresuje wywiad, jaki „Przeglądowi” udzielił podsekretarz stanu w MNiSW prof. dr hab. Włodzisław Duch. Niewątpliwie wzbogaceniem numeru są dwa teksty przygotowane przez przedstawicieli władz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego. Dotyczą one zabiegów mających na celu wzmocnienie obecności naszego regionu w strukturach unijnych, a także kwestii funduszy europejskich, które za pośrednictwem samorządu mogą być wykorzystane przez środowiska naukowe, w tym nasz Uniwersytet. Życzę Państwu miłej i pozytywnej lektury

Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą

M. Przeniosło
prof. zw. dr hab. Marek Przeniosło

OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE UJK w statystykach za 2013 rok

1 Statystyki

Na początku 2014 roku po raz drugi pracownicy naszego Uniwersytetu mieli możliwość wypełnienia on-line rocznego sprawozdania naukowego. Pierwszy raz dotyczyło to 2012 roku, tym razem zbierane były informacje o osiągnięciach w 2013. Dzięki zgromadzonym danym jesteśmy w stanie dokonać precyzyjnego porównania zmian, jakie zaszły w obu latach sprawozdawczych. Wprawdzie aktywność naukowa powinna być rozpatrywana w dłuższej perspektywie czasowej, jednak i dane z dwóch lat pozwalają wysuwać bardziej ogólne wnioski. Szczególnie ważne wydają się osiągnięcia pracowników w obszarze publikowania tekstów w wyżej punktowanych czasopiśmie naukowych. To takie publikacje decydują o kategorii, jaka przyznawana jest poszczególnym podstawowym jednostkom podczas ich ewaluacji. Po przeanalizowaniu zaangażowania publikacyjnego pracowników poszczególnych instytutów i katedr trzeba stwierdzić, że większość z nich (choć nie wszystkie) poczyniła, porównując 2012 i 2013 rok, wyraźny postęp.

W tym miejscu ograniczę się tylko do wymienienia tych jednostek, w których przypadku zmiany są najbardziej widoczne. Niewątpliwie największy przyrost liczby artykułów opublikowanych w czasopiśmie wysoko punktowanych wystąpił na Wydziale Nauk o Zdrowiu. Wzrost liczby publikacji z listy A (JCR) wyniósł tu z 25 do 78! Wśród nich znajdują się teksty 50-punktowe. Tendencja wzrostowa widoczna była w każdym z trzech instytutów wchodzących w skład wydziału, jednak niewątpliwie największym przyrostem może się pochwalić Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa. Duży przyrost publikacji wysoko punktowanych widoczny był także w Instytucie Fizyki (Wydział Matematyczno-Przyrodniczy). Niezły wynik (w porównaniu z 2012) zanotowano również w Instytucie Nauk Pedagogicznych (Wydział Nauk Społecznych – Filia).

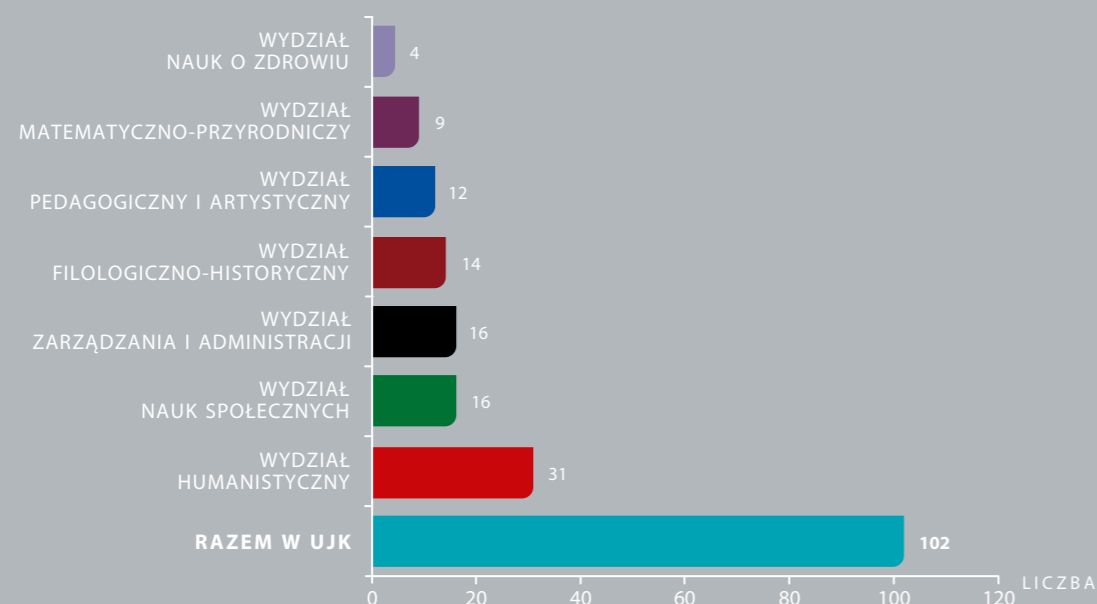
W niniejszym numerze „Przeгляdu Naukowego” zamieszczamy informacje o najważniejszych formach aktywności pracowników Uniwersytetu. Materiały dotyczą (w podziale

na poszczególne wydziały): liczby monografii; publikacji w czasopiśmie z ministerialnej listy A (JCR), B i C (ERIH); promotorstw doktoratów; recenzji prac doktorskich, w postępowaniach habilitacyjnych i na tytuł profesora. W przypadku promotorstw i recenzji na stopień i tytuł dodatkowo sporządziliśmy zestawienia informujące o tego typu osiągnięciach najaktywniejszych pracowników uczelni (dane za 2012 i 2013). Czytelników z pewnością zainteresuje także zestawienie, w którym zamieściliśmy listę tych nauczycieli akademickich Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego

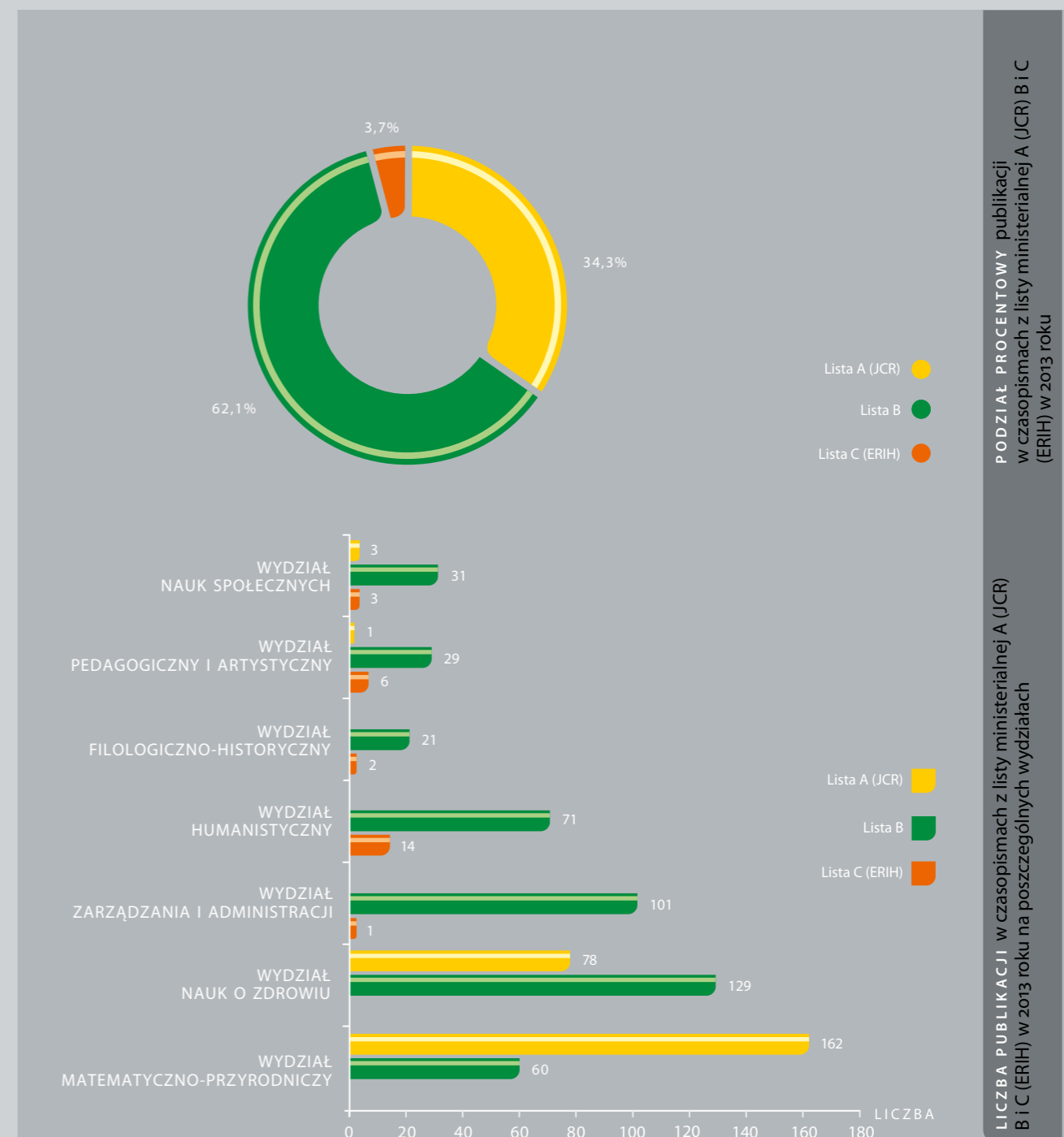
i Wydziału Nauk o Zdrowiu, którzy w 2013 roku posiadali największą liczbę publikacji umieszczonych w prestiżowych czasopiśmie z ministerialnej listy A. Oba wymienione wydziały wiodą prym jeśli chodzi o tego rodzaju aktywności.

Marek Przeniośło

PUBLIKACJE

LICZBA MONOGRAFIÍ opublikowanych w 2013 roku

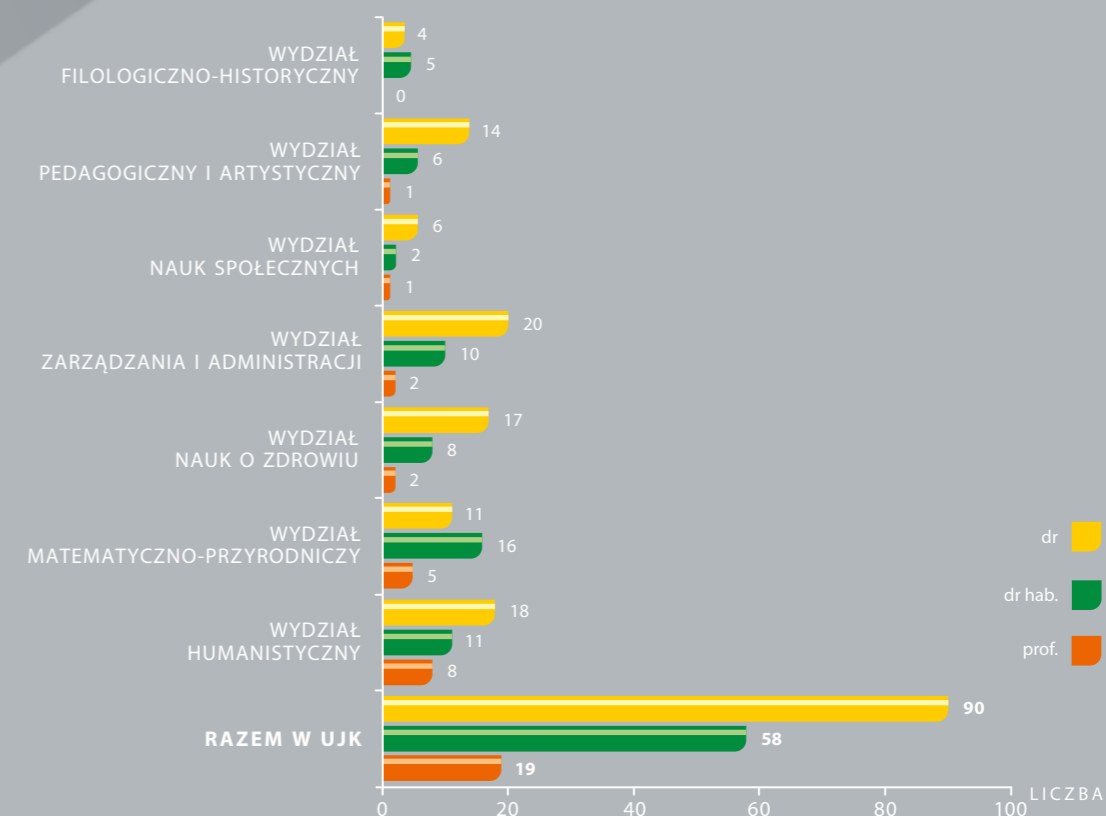

PODZIAŁ PROCENTOWY publikacji w czasopiśmie z listy ministerialnej A (JCR) B i C (ERIH) w 2013 roku

LICZBA PUBLIKACJI w czasopiśmie z listy ministerialnej A (JCR) B i C (ERIH) w 2013 roku na poszczególnych wydziałach

Imię i nazwisko	Instytut/Katedra	Liczba publikacji	Liczba pkt za publikacje
Jakub Szlachetko	Fizyki	1	50
		1	45
		5	40
		6	35
		5	30
		3	25
Razem		21	
Beata Wożakowska-Kapłon	Zdrowia publicznego	1	20
		14	20
Razem		15	
Grażyna Rydzewska	Pielęgniarstwa i Położnictwa	1	50
		1	25
		11	15
Razem		13	
Anna Nasierowska-Guttmejer	Pielęgniarstwa i Położnictwa	1	40
		1	30
		1	20
		8	15
Razem		11	
Taras Banakh	Matematyki	3	25
		4	20
		3	15
Razem		10	
Dariusz Banaś	Fizyki	1	45
		3	35
		6	25
Razem		10	
Wojciech Broniowski	Fizyki	4	45
		2	40
		2	35
		1	25
Razem		9	
Wojciech Florkowski	Fizyki	2	45
		2	35
		2	25
		1	20
Razem		7	
Marek Pajek	Fizyki	2	35
		5	25
Razem		7	
Marianna Janion	Pielęgniarstwa i Położnictwa	1	30
		3	20
		3	15
Razem		7	
Przemysław Rybiński	Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska	2	25
		3	20
		1	15
Razem		6	

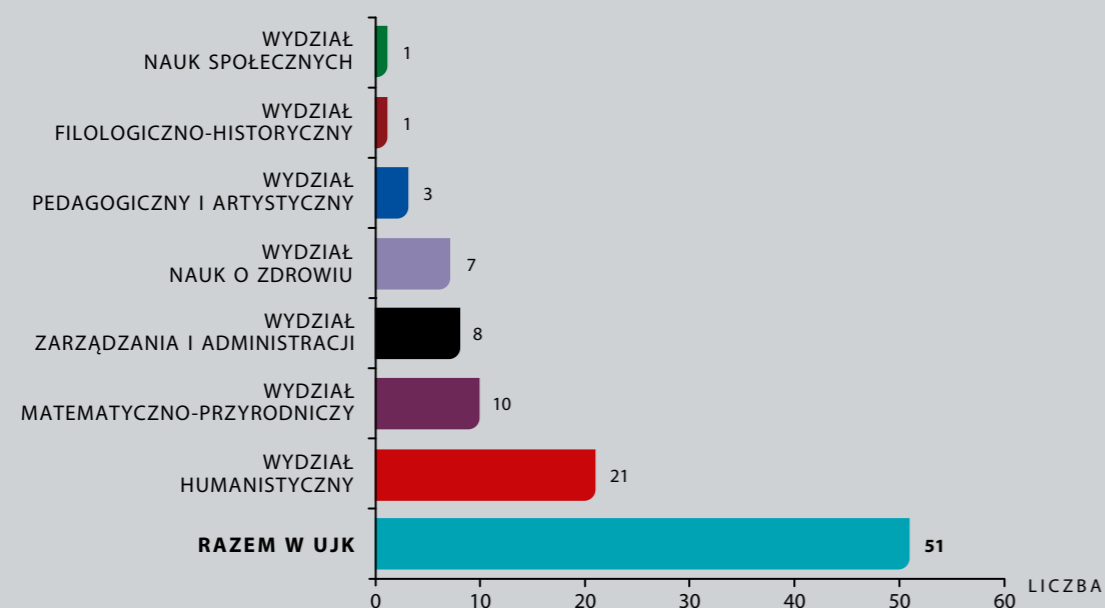
RECENZJE

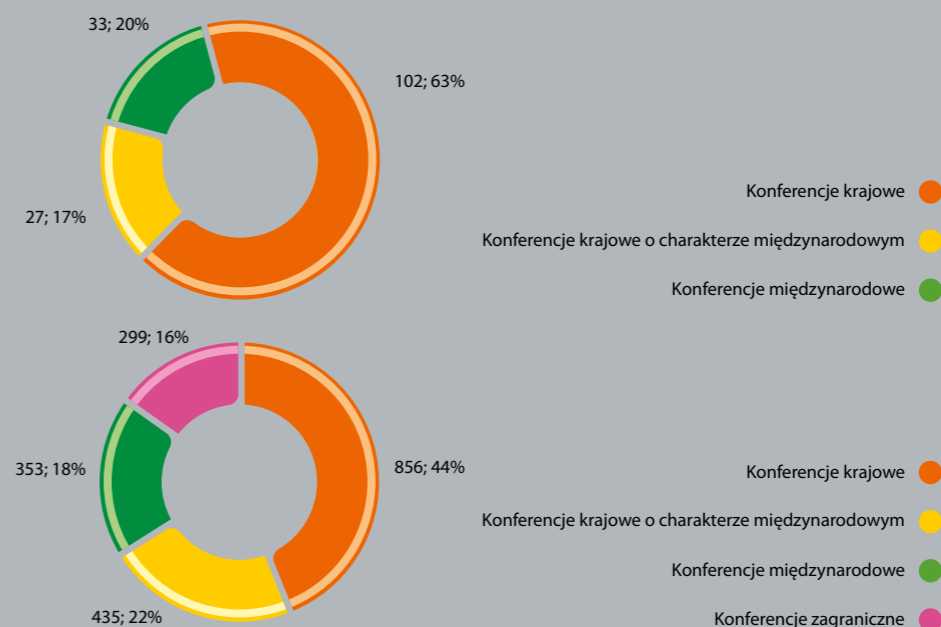
Imię i nazwisko recenzenta	Instytut/ Katedra	2012		2013		Razem				
		dr hab. w UJK	prof. poza UJK	dr hab. w UJK	prof. poza UJK	dr hab. w UJK	prof. poza UJK			
Wiesław Caban	Historii	1	4 (3 CK; 1 UW)	–	1 (CK)	1	–	–	3 (UWM; UP; UAM)	10
Marek Przeniosło	Historii	1	2 (CK)	–	1 (CK)	–	2 (UMCS; UB)	–	–	6
Ryszard Czarny	Krajów Europy Północnej	–	1 (UJ)	–	–	–	2 (UJ; UAM)	–	2 (UAM; AON)	5
Waldemar Kowalski	Historii	–	1 (UWr)	1	–	–	–	1	1 (UP)	4
Wiesław Kaca	Biologii	–	–	–	–	–	2 (UMCS; IITD PAN Wrocław)	–	2 (UMCS)	4
Florian Plit	Geografii	–	–	–	–	–	4 (2 UŚ; UJ; UAM)	–	–	4

DOKTORATY

Imię i nazwisko promotora	Instytut/Katedra	Liczba wypromowanych doktorów		
		2012	2013	Razem
Marek Przeniosło	Historii	1	3	4
Ireneusz Kotela	Fizjoterapii	–	3	3
Andrzej Bogaj	Pedagogiki i Psychologii	1	2	3
Lyubov Schevchuk	Ekonomii i Administracji	3	–	3
Vasyl Yeleyko	Zarządzania	1	2	3
Mariya Leshchenko	Nauk Pedagogicznych	2	1	3
Adam Massalski	Historii	1	1	2
Agnieszka Gałuszka	Chemii	1	1	2
Tadeusz Ciupa	Geografii	1	1	2
Marianna Janion	Pielęgniarstwa i Położnictwa	1	1	2
Grażyna Nowak-Starz	Fizjoterapii	1	1	2
Monika Szpringer	Zdrowia Publicznego	2	–	2
Jerzy Jaskiernia	Ekonomii i Administracji	1	1	2
Marek Ruskowski	Filologii Polskiej	–	2	2
Zbigniew Trzaskowski	Filologii Polskiej	2	–	2
Wanda Drózka	Pedagogiki i Psychologii	2	–	2

KONFERENCJE

Zestawienia przygotował Wojciech Majkowski

2

Konferencje naukowe

Organizacja konferencji naukowych należy do cenionych form aktywności środowisk akademickich. Pracownicy naszej uczelni od lat są silnie zaangażowani w przygotowywanie tego typu inicjatyw. Tylko w 2013 roku UJK był organizatorem lub współorganizatorem 162 konferencji, 37% z nich były to tzw. konferencje krajowe o charakterze międzynarodowym lub konferencje międzynarodowe. Niektóre przedsięwzięcia, o których mowa, mają charakter cykliczny i na trwałe weszły już do kalendarza spotkań naukowych urządzanych przez przedstawicieli poszczególnych dyscyplin. W tej części „Przeglądu” zamieszczamy podstawowe informacje o czterech wybranych, organizowanych cyklicznie spotkaniach konferencyjnych. Ilustrują one aktywność geografów, pedagogów, politologów i środowiska lekarskiego.

Procesy transformacji OBSZARÓW WIEJSKICH

W latach 2009–2013 Instytut Geografii UJK wraz z Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego zorganizował cykl ogólnopolskich konferencji zatytułowany „Procesy transformacji obszarów wiejskich”. W przygotowywaniu konferencji brał także udział Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN oraz Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN w Warszawie. Patronat honorowy nad konferencją każdorazowo obejmowali: Rektor UJK, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego oraz Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Celem przedsięwzięcia było zebranie i wymiana aktualnej wiedzy na temat możliwości i kierunków rozwoju obszarów wiejskich, identyfikacja i analiza możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie czynników aktywizacji ludności wiejskiej, analiza sukcesów i porażek w dotychczasowym rozwoju obszarów wiejskich oraz sformułowanie rekomendacji dla władz krajowych, regionalnych i lokalnych dotyczących społecznych, kulturowych, gospodarczych, przestrzennych działań rozwojowych na wsi.

Dotychczas odbyło się pięć konferencji. Pierwsza zorganizowana w 2009 roku w Rytwianach nosiła tytuł „Kapitał ludzki i społeczny w procesie rozwoju obszarów wiejskich”. Kolejne trzy miały miejsce w Cedzynie. W 2010 roku temat spotkania brzmiał „Obszary wiejskie: wielofunkcyjność, migracje, nowe wizje rozwoju”, w 2011: „Dychotomiczny rozwój obszarów wiejskich? Czynniki progresji, czynniki peryferyzacji”, a w 2012: „Wiejskie rynki pracy – zasoby, aktywizacja, nowe struktury”. Ostatnia, jak dotychczas, konferencja odbyła się w 2013 roku w Rytwianach i była poświęcona polityce spójności Unii Europejskiej w kontekście rozwoju obszarów wiejskich. Konferencje stanowiły jedno z nielicznych w Polsce forum dyskusyjne, na którym spotykali się współpracownicy, wymieniali doświadczeniami badacze (naukowcy) i praktycy (z urzędów marszałkowskich, ośrodków doradztwa rolniczego).

Komitet Organizacyjny tworzyli pracownicy Instytutu Geografii UJK, natomiast w skład Komitetu Naukowego wchodził profesorowie z ośrodków naukowych z całej

go kraju. Funkcję przewodniczącej obydwu komitetów pełniła pomysłodawczyni przedsięwzięcia, dr hab. Wioletta Kamińska z Instytutu Geografii UJK. W konferencjach brała udział kadra reprezentująca czołowe ośrodki naukowe w Polsce; pracownicy, doktoranci i seminarzyści Instytutu Geografii UJK; marszałkowie i wicemarszałkowie poszczególnych województw, przedstawiciele departamentów rozwoju obszarów wiejskich urzędów marszałkowskich z kraju; przedstawiciele Komisji Rolnictwa UE, przedstawiciele FAP-y, dyrektorzy departamentów GUS, dyrektorzy izb rolniczych, przedstawiciele Lokalnych Grup Działania z województwa świętokrzyskiego.

Pokłosiem pięciu spotkań jest dziewięć publikacji, w tym pięć tomów „Studiów” KPZK PAN, dwa tomy czasopisma „Studia Regionalia” KPZK PAN (w j. angielskim) oraz dwie monografie autorstwa Wioletty Kamińskiej: *Urbanizacja obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego* oraz *Kapitał ludzki i społeczny na obszarach wiejskich w Polsce. Przykład województwa świętokrzyskiego*, wydane przez Instytut Geografii UJK w Kielcach.

Konferencje były finansowane z funduszy unijnych znajdujących się w dyspozycji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (80%), ze środków Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (5%) oraz Polskiej Akademii Nauk (15%). Obecnie trwają prace organizacyjne nad szóstą konferencją zatytułowaną „Uwarunkowania rozwoju turystyki aktywnej na obszarach wiejskich”, która planowana jest na wrzesień 2015 roku.

Wioletta Kamińska

Międzynarodowy DZIEŃ RODZINY

Działalność związana z organizowaniem konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Rodziny w Kielcach stała się realizacją zaleceń Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych i Kościoła katolickiego zainicjowanych w 1994 roku i odnoszących się do systematycznego podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie problematyki rodzinnej oraz skuteczniejszej i kompleksowej polityki państwa. Organizowane od 1994 roku konferencje naukowe miały najpierw charakter lokalny, następnie regionalny i ogólnokrajowy, by od 2000 roku stać się wydarzeniem o randze międzynarodowej. Od tego czasu do Kielc przybywają przedstawiciele ośrodków naukowych z Niemiec, ze Słowacji, z Białorusi, z Węgier, z Czech, z Ukrainy, ze Stanów Zjednoczonych. Na przestrzeni lat 1994–2014 Instytut Pedagogiki i Psychologii przy Wydziale Pedagogicznym i Artystycznym UJK wraz ze Świętokrzyskim Urzędem Wojewódzkim, Prezydentem Miasta Kielce, Urzędem Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego, Kościołem kieleckim oraz organizacjami pozarządowymi Kielce i województwa świętokrzyskiego podjął wysiłek zjednoczenia wszystkich sił społecznych dla działań zmierzających do rozpoznawania i rozwiązywania problemów, które nie tylko nękają współczesną rodzinę polską, ale również ukazują jej doniosłość, piękno i wartość, zarówno w indywidualnym, jak i globalnym wymiarze. Wyszczególnione podmioty wspierają tę działalność mimo różnych podziałów politycznych, zaznaczając tym samym, że istnieją w społeczeństwie wartości jednoczące i zbliżające wszystkich do siebie. To wydaje się szczególnie atutem całego przedsięwzięcia i zarazem intencji, jakie kierował do nas nasz największy rodak Jan Paweł II. Komitet Organizacyjny Konferencji tworzą pracownicy Zakładu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Instytutu Pedagogiki i Psychologii przy Wydziale Pedagogicznym i Artystycznym UJK, a w skład Komitetu Naukowego wchodzi najczęściej uczestniczący w konferencji profesorowie z ośrodków naukowych z całego kraju. Funkcję przewodniczącego wszystkich komitetów pełni pomysłodawca przedsięwzięcia ks. prof. dr hab. Jan

Śledzianowski, wieloletni Kierownik Zakładu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji. Po przejściu na emeryturę w 2009 roku nadal pełni on tę funkcję honorowo.

W 2003 roku organizatorzy konferencji zasilili skład Zespołu ds. Rodziny i Przeciwdziałania Uzależnieniom przy Wojewodzie Świętokrzyskim. Od tego czasu wraz ze Świętokrzyskim Centrum Profilaktyki i Edukacji organizują w Kielcach Świętokrzyskie Dni Profilaktyki. Wśród zróżnicowanych imprez o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym województwa świętokrzyskiego, organizowanych w maju, konferencja o rodzinie znalazła szczególne usytuowanie. Drugi dzień konferencji poświęcony jest Debacie Młodych, gdzie młodzież szkół średnich sama przygotowuje program pod kierunkiem doświadczonych pedagogów i przyciąga swym działaniem przedstawicieli młodzieży z całego województwa. Patronat honorowy nad kielecką konferencją każdorazowo obejmują: Rektor UJK, Wojewoda Świętokrzyski, Prezydent Miasta Kielce, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego oraz Biskup kielecki. Konferencje finansowane są z funduszy podmiotów patronujących i współorganizujących. Koordynatorem pozostaje od 2003 roku Zespół ds. Rodziny i Przeciwdziałania Uzależnieniom przy Wojewodzie Świętokrzyskim oraz Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji.

Celem przedsięwzięcia pozostaje zebranie i wymiana aktualnej wiedzy na temat życia, rozwoju i problemów współczesnej rodziny polskiej, a także rodzin w innych krajach europejskich przynależnych do Unii Europejskiej, jak również spoza niej. Tematykę poszczególnych konferencji wyznaczają najczęściej ogłaszane przez ONZ hasła wiodące w danym roku kalendarzowym. Dotychczas odbyło się 21 konferencji. Ich wyniki publikowane były w oddzielnych tomach. Są one wyjątkowo wartościowymi opracowaniami o charakterze empirycznym, rejestrującymi aktualny stan i problemy współczesnej rodziny polskiej i krajów sąsiadujących. Obecnie trwają prace organizacyjne nad kolejną, 22. już konferencją, która planowana jest na maj 2015 roku.

Tadeusz Sakowicz

Ogólnopolska konferencja MARKETINGOWA

Od 2000 roku na Wydziale Zarządzania i Administracji odbywa się cykliczna ogólnopolska konferencja marketingu politycznego, której organizatorami są Instytut Nauk Politycznych UJK, Polskie Towarzystwo Marketingu Politycznego, a od 2011 roku także Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Towarzystwo Edukacji Obywatelskiej we Wrocławiu. Patronat nad konferencją objęło Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych oraz Wojewoda Świętokrzyski.

Celem przyświecającą organizacji pierwszej konferencji była konsolidacja środowiska młodych naukowców badających nowy, szybko rozwijający się obszar, jakim był marketing polityczny. Kolejne spotkania naukowe wiązały się z wymianą doświadczeń na temat bieżących problemów władzy, przywództwa, mechanizmów wyborczych, socjotechniki w polityce, roli mediów, kryzysu marketingu itp.

Wszystkie dotychczasowe spotkania gromadziły zarówno teoretyków, jak i praktyków marketingu z kilkunastu ośrodków naukowych. Najliczniej reprezentowane ośrodki to: Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Łódzki i in.

W ramach spotkań wydzielony jest panel dla studentów i doktorantów, w trakcie którego mają oni możliwość nieodpłatnego prezentowania wyników prowadzonych badań, a następnie ich publikacji.

Każde spotkanie połączone jest z publikacją monografii wieloautorskiej, która zazwyczaj ukazuje się przed konferencją i stanowi dla jej uczestników oś dyskusji.

Ze względu na ugruntowaną pozycję konferencji w kalendarzu ogólnopolskich imprez naukowych, jej termin ma charakter stały, tzn. zawsze w terminie wiosennym (marzec). Dodatkowym walorem konferencji jest prezentacja atrakcji województwa świętokrzyskiego, co spotyka się z zainteresowaniem gości z innych ośrodków naukowych.

Na czele komitetu organizacyjnego konferencji stoi dr hab. prof. UJK Agnieszka Kasińska-Metryka oraz prof. nadzw. dr hab. Robert Wiszniowski (UWr).

Środki na organizację konferencji pochodzą głównie z opłaty konferencyjnej, a publikacja wieloautorska współfinansowana jest przez Wojewodę Świętokrzyskiego.

Agnieszka Kasińska-Metryka

V Sympozjum POSTĘPY CHIRURGII

Sympozjum jest cyklicznie organizowanym w Kielcach spotkaniem naukowym skupiającym chirurgów i innych specjalistów medycyny z kraju i z zagranicy. Podobnych sympozjów dotyczących postępów współczesnej chirurgii było dziesięć w ostatnich kilkunastu latach. Przewodniczącym Komitetu Naukowego i Organizacyjnego był prof. dr hab. n. med. Stanisław Głuszek. Do wygłoszenia wykładów zapraszani są zawsze najwybitniejsi polscy specjaliści, będący autorytetami w poszczególnych dziedzinach zabiegowych.

W tym roku (3–5 kwietnia) tematyka Sympozjum skupiła się wokół aktualności z dziedziny chirurgii ogólnej, metabolicznej, onkologicznej i gastroenterologii. Obrady toczyły się w sali konferencyjnej Hotelu Kongresowego – Centrum Biznesu i zgromadziły 250 uczestników.

Wykłady inauguracyjne wygłosili: prof. dr hab. n. med. Wojciech Gaszyński (UM Łódź) – „Postępy w profilaktyce i leczeniu zakażeń okołoooperacyjnych”, oraz dr hab. n. med. Stanisław Kłęk (CMUJ) – „Postępy w leczeniu żywieniowym chorych chirurgicznych. Cewnik centralny – sepsa”.

Założeniem było przedstawienie najtrudniejszych bieżących zagadnień klinicznych, w których w ostatnim czasie nastąpił postęp w diagnostyce i leczeniu. Do takich należą zmiany ogniskowe w wątrobie i trzustce. Najczęściej są to nowotwory pierwotne lub zmiany przerzutowe. Oceniono, w świetle osiągnięć światowych, możliwości leczenia chirurgicznego, resekcyjnego, ewentualną poprawę wyników leczenia poprzez zastosowanie leczenia skojarzonego (chemioterapię), leczenie ukierunkowane, zastosowanie nanoknife do leczenia guzów trzustki, a nawet transplantacji narządu w przypadku nowotworów wątroby. Ograniczeniem w transplantologii wątroby ze wskazań onkologicznych jest niedobór narządów do przeszczepu. Nadal dużym problemem jest ostre zapalenie trzustki, zwłaszcza jej ciężka postać. Mimo nowych możliwości diagnostycznych i leczniczych droga do zmniejszenia śmiertelności jest trudna.

Znaczącą część sesji poświęcono zastosowaniu chirurgii miniinwazyjnej w raku jelita grubego, korzyściom z niej wynikającym oraz ograniczeniom. Podkreślono też postępy w leczeniu raka żołądka, związane z szerszym zastosowaniem chemioterapii neoadiuwancyjnej w stopniu zaawansowania T₃ lub T₂N⁺. Zainteresowanie wzbudziła sesja dotycząca chirurgii metabolicznej jako jednego z najnowszych działów chirurgii zajmujących się leczeniem otyłości, chirurgicznym leczeniem cukrzycy typu 2. Podsumowując, Sympozjum stało się ważnym wydarzeniem naukowo-klinicznym, inspiracją

do rozwoju badań oraz modyfikacji postępowania leczniczego.

W poszczególnych sesjach przedstawiano następujące problemy. „Trudne tematy” dotyczące chirurgii wątroby i trzustki poruszali specjaliści radiologii dr n. med. Michał Spalek i dr n. med. Jacek Heciak, omawiając zmiany ogniskowe w wątrobie i trzustce w badaniach obrazowych. Specjaliści chirurgii prof. dr hab. n. med. Marek Krawczyk i prof. dr hab. n. med. Marek Durlik zapoznali uczestników z postęпами w chirurgii wątroby i trzustki. W sesji „Co nowego w transplantologii” wątroby, trzustki i nerek wykładowcami byli doświadczeni transplantolodzy: prof. dr hab. n. med. Marek Krawczyk, prof. dr hab. n. med. Marek Durlik, prof. dr hab. n. med. Sławomir Rudzki.

Podczas Sympozjum omówiono również „codzienne tematy”: powikłania zapalenia otrzewnej, ropnie, przetoki, sepsa. Wykłady wygłosili doświadczeni praktycy: prof. dr hab. n. med. Jerzy Arendt, prof. dr hab. n. med. Zbigniew Lorenc, dr n. med. Jarosław Matykiewicz, prof. dr hab. n. med. Stanisław Głuszek. W drugiej części, „Przetoki, oparzenia”, wzięli udział: prof. dr hab. n. med. Marek Kawecki i prof. dr hab. n. med. Tomasz Kościński. Problemy epidemiologii i leczenia ostrego zapalenia trzustki poruszano na sesji „Co nowego w ostrym zapaleniu trzustki?”. Wykłady wygłosili specjaliści gastroenterologii i chirurgii: prof. dr hab. n. med. Grażyna Rydzewska, dr hab. n. med. Ewa Nowakowska-Duława, prof. dr hab. n. med. Marek Durlik, prof. dr hab. n. med. Paweł Lampe, dr n. med. Dorota Kozieł, prof. dr hab. n. med. Stanisław Głuszek.

Problemy chirurgii jelita grubego omawiano na sesji „Rak jelita grubego, leczenie chirurgiczne, laparoskopowe, leczenie skojarzone”. Referaty wygłosili: prof. dr hab. n. med. Anna Nasierowska-Guttmejer, prof. dr hab. n. med. Stanisław Malinger, prof. dr hab. n. med. Wiesław Tarnowski, prof. dr hab. n. med. Adam Dziki, prof. dr hab. n. med. Marek Szczepkowski, dr n. med. Piotr Kędzierawski, dr n. med. Stanisław Góźdz. Ostatniego dnia dyskutowano podczas sesji „Rak żołądka”. Przemawiali specjaliści chirurgii onkologicznej: prof. dr hab. n. med. Jan Kulig, prof. dr hab. n. med. Grzegorz Wallner, dr Monika Olszewska, prof. dr hab. n. med. Stanisław Głuszek. Podczas sesji „Chirurgia metaboliczna” wprowadzenia wygłosili: prof. dr hab. n. med. Krzysztof Pańnik, dr hab. n. med. Mariusz Wyleźół, prof. dr hab. n. med. Andrzej Budzyński, dr Hady Razak Hady, prof. dr hab. n. med. Jacek Dadan. W sesji „Varia” problemy żywienia chorych po wycięciu żołądka i problemy komunikacji z chorymi omówiły mgr Agnieszka Pęksa, dr psych. Martyna Głuszek-Osuch.

Stanisław Głuszek

3

Nasi liderzy

Lista osób wyróżnionych listem gratulacyjnym:

Andrzej Adamczyk	Instytut Ekonomii i Administracji
Taras Banakh*	Instytut Matematyki
Dariusz Banaś	Instytut Fizyki
Mariusz Bidziński	Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Małgorzata Bielecka	Instytut Sztuk Pięknych
Artur Borcuch	Instytut Zarządzania
Wojciech Broniowski*	Instytut Fizyki
Witold Chmielewski*	Instytut Nauk Pedagogicznych
Wojciech Florkowski*	Instytut Fizyki
Stanisław Głuszek*	Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Marianna Janion*	Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Małgorzata Ludwikowska-Kędzia	Instytut Geografii
Bożena Matyjas	Instytut Pedagogiki i Psychologii
Anna Nasierowska-Guttmejer	Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Magdalena Ożarska	Instytut Filologii Obcych
Marek Pajek	Instytut Fizyki
Jacek Pielas	Instytut Historii
Paweł Plaskura	Pracownia Informatyki – Filia
Małgorzata Przeniosło*	Instytut Edukacji Szkolnej
Jarosław Przybytniowski	Instytut Ekonomii i Administracji
Ewa Robak	Instytut Edukacji Muzycznej
Przemysław Rybiński	Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska
Grażyna Rydzewska*	Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Nina Stępnicka	Instytut Stosunków Międzynarodowych
Jakub Szlachetko*	Instytut Fizyki
Konstantinos Tsirigotis	Instytut Nauk Pedagogicznych
Beata Wożakowska-Kapłon*	Instytut Zdrowia Publicznego
Mirosław Wójcik	Instytut Filologii Polskiej
Anna Wzorek	Instytut Filologii Polskiej
Piotr Zbróg	Instytut Filologii Polskiej

Redakcje czasopism

„Respectus Philologicus”	Wydział Humanistyczny
„Miscellanea Oeconomicae”	Wydział Zarządzania i Administracji
„Studia Pedagogiczne”	Wydział Pedagogiczny i Artystyczny

* Osoby wyróżnione listem gratulacyjnym w 2013 roku (za aktywność w 2012)

W maju 2014 roku Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą wystosował do grupy pracowników naukowo-dydaktycznych listy gratulacyjne. Wytypowane osoby należały w 2013 roku do wyróżniających się w sferze naukowej. Przy ocenie preferowana była przede wszystkim aktywność polegająca na publikowaniu tekstów w czasopiśmie wysoko punktowanym, w przypadku wydziałów humanistycznych i społecznych także monografii. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba listów gratulacyjnych została nieco ograniczona. Wcześniej było ich 36, a w 2013 roku – 33. O przyznaniu listu za 2013 rok decydowało spełnienie jednego z przyjętych kryteriów¹, na przykład w przypadku Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego i Wydziału Nauk o Zdrowiu było to opublikowanie minimum sześciu artykułów w czasopiśmie z ministerialnej listy A (niezależnie od przyznanej liczby punktów wynikających ze współautorstwa) lub opublikowanie minimum czterech artykułów w czasopiśmie z listy A, w tym przynajmniej jednego tekstu w czasopiśmie 50-punktowym. Szczególnie trudno było wytypować najaktywniejsze osoby właśnie z obu wymienionych wydziałów. Liczba nauczycieli akademickich posiadających liczne publikacje w czasopiśmie wysoko punktowanym jest tu znacząca. Wśród tych, którzy w swoim dorobku za 2013 rok mają pięć artykułów opublikowanych w czasopiśmie umieszczonych na liście A, znajdują się: Barbara Barszcz (Instytut Chemii), Wiesław Kaca (Instytut Biologii), Maciej Rybczyński (Instytut Fizyki) i Valentyna Zubkova (Instytut Chemii). Wśród pięciu artykułów Macieja Rybczyńskiego dwa umieszczone zostały w czasopiśmie 45-punktowych. Cztery artykuły w czasopiśmie z listy A, a wśród nich teksty 45-punktowe posiadali: Zdzisław Migaszewski* (Instytut Chemii), Stanisław Mrówczyński (Instytut Fizyki) i Zbigniew Włodarczyk (Instytut Fizyki). Również tym osobom należą się podziękowania za ich wyjątkowo dużą aktywność publikacyjną. W sumie listy gratulacyjne przyznano 14 pracownikom WM-P i WNoZ oraz 16 pracownikom wydziałów społecznych i humanistycznych (w tym dwóm osobom z instytutów artystycznych). Wśród tegorocznych listów gratulacyjnych znalazły się także trzy przyznane tym redakcjom periodyków wydawanych przez UJK, które otrzymały najwyższą liczbę punktów podczas oceny ministerialnej ogłoszonej w grudniu 2013 roku. Dotyczy to czasopism: „Respectus Philologicus” (WH), „Miscellanea Oeconomicae” (WZiA), „Studia Pedagogiczne” (WPIA).

Marek Przeniosło

¹ Pełna informacja na ten temat znajduje się na stronie internetowej Działu Nauki.

4 Wywiady dla „Przeгляdu Naukowego”

Wywiad z prof. dr. hab. Włodzisławem Duchem, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego

– Panie Profesorze, Panie Ministrze, bardzo proszę o informację, za jakie obszary odpowiada Pan w MNiSW?

Odpowiadam za naukę i nadzorowanie procesów związanych z informatyzacją zarządzania nauką. Nauka obejmuje współpracę z agencjami NCN, NCBR, zagadnienia związane z Horyzontem 2020, współpracę w dużych projektach europejskich i projektach z mapy drogowej, współpracę zagraniczną. W listopadzie powołaliśmy polsko-amerykańską radę innowacji. Dołączyliśmy do ESO, czyli European Southern Observatory, ESS, czyli European Spallation Source (źródło neutronów), jak i do EMBL, czyli European Molecular Biology Laboratory. Zaczynamy duży projekt humanistyki cyfrowej Dariah. To tylko kilka z negocjowanych ostatnio porozumień najważniejszych projektów. Wdrażamy plan otwartej nauki, obecnie przechodzący drugą rundę konsultacji. Informatyzacja to różne systemy, takie jak POL-on, które mają pomagać w zbieraniu informacji o tym, co się na uczelniach dzieje. Decyzje w Ministerstwie są jednak podejmowane wspólnie i nie zawsze da się określić konkretnie, że tylko jedna osoba odpowiada za dane zadanie.

– Czy praca w Ministerstwie radykalnie zmieniła Pana tryb życia? Czy nowe obowiązki pozwalają chociaż w niewielkim stopniu nadal pracować naukowo?

Oczywiście, że przeprowadzka z Torunia do Warszawy, jak i całym inne obowiązki musiały zmienić tryb życia. W niewielkim stopniu udaje mi się pracować naukowo. W sobotę spotkam się ze współpracownikami laboratorium neurokognitywnego, które założyłem pod koniec ubiegłego roku, ale

fot. Andrzej Romański, źródło: Forum Akademickie

Prof. dr hab. Włodzisław DUCH (ur. w 1954 r. w Kwidzynie). W 1977 roku ukończył studia z fizyki teoretycznej na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UMK w Toruniu. Na tymże wydziale trzy lata później obronił doktorat z chemii kwantowej, a w 1987 roku habilitował się z matematyki stosowanej. Tytuł profesora otrzymał w 1997 roku. Jest autorem lub współautorem ponad 300 publikacji w czasopiśmie specjalistycznych, współredaktorem ponad 20 książek, członkiem licznych towarzystw naukowych oraz rad wydawniczych międzynarodowych czasopism. Pracował m.in. na Uniwersytecie Południowej Kalifornii w Los Angeles (1980–1982), w Instytutach im. Maxa Plancka (Astrofizyki i Psychologii) w Monachium (w latach 1984–2001), na kilku uczelniach w Japonii, Nanyang Technological University w Singapurze (2003–2008, 2010–2012), a także w innych instytucjach naukowych w Europie i USA. Przez dwie kadencje piastował stanowisko prezesa European Neural Network Society, jest członkiem z wyboru (Fellow) International Neural Network Society i członkiem komitetu technicznego IEEE Computational Intelligence Society. Był ekspertem programów naukowych FP5-FP7 Unii Europejskiej, członkiem trzech Komitetów PAN. Od 2012 roku pełnił funkcję prorektora UMK ds. badań naukowych i informatyzacji. W kwietniu 2014 roku został podsekretarzem stanu w MNiSW.

z pracownikami Katedry Informatyki Stosowanej, którą założyłem ponad 20 lat temu, nie mam okazji się widywać, jest tam kilku samodzielnych pracowników, więc sobie poradzą.

– **Pan Profesor jest badaczem interdyscyplinarnym, zajmuje się Pan naukowo fizyką komputerową, informatyką stosowaną, kognitywistyką. Moje pytanie dotyczy ostatniej z tych specjalności. Na Pana uczelni macierzystej, UMK w Toruniu, jest to kierunek studiów. Jak Pan widzi przyszłość kognitywistyki w Polsce?**

Kiedy zakładaliśmy Towarzystwo Kognitywistyczne i pierwsze czasopismo z tej dziedziny pod koniec lat dziewięćdziesiątych, nikt nie wiedział, co to takiego. U uruchomienie nowego kierunku studiów w tym zakresie, najpierw na UAM w Poznaniu, a potem na UMK wymagało lobbingu w różnych instytucjach. Mieliśmy typowy problem, co było pierwsze, jajko czy kura – nie ma specjalistów, więc nie można tworzyć kierunku, nie ma studentów, więc nie ma jak wychować specjalistów. Panowała opinia, że najpierw powinny być badania, a dopiero potem możemy zacząć nauczać studentów. Tak byśmy czekali do tej pory. W ostatnich latach kognitywistyka stała się modna, wiele uczelni zaczęło lub pla-

nuje otworzyć taki kierunek. Jest też zainteresowanie ze strony rynku pracy, bo kognitywiści mają bardzo różne kompetencje. Potrafią na przykład ocenić użyteczność interfejsów programów komputerowych.

– **Ciekawy jestem opinii Pana Profesora na temat przyszłości badań interdyscyplinarnych w naszym kraju. Zwykle rozwijają się one bez przeszkód, nieraz słyszy się jednak od badaczy, że nie zawsze znajdują oni zrozumienie, gdy starają się na przykład o zatrudnienie, czy przy próbach zdobywania kolejnych stopni naukowych. Jest Pan osobą często wyjeżdżającą w celach naukowych za granicę, czy zauważa Pan problemy, o które pytam, także w innych krajach?**

Problemy są, i to duże. Ostatnią Nagrodę Nobla z medycyny mieszkającemu w Wielkiej Brytanii Amerykaninowi Johnowi O’Keefe’mu i małżeństwu May-Britt i Edvardowi I. Moserom z Norwegii przyznano za odkrycie komórek miejsca. May-Britt Moser założyła instytut neuronauk obliczeniowych. Nie jest to informatyka, ani neurobiologia, ani medycyna. Z czego w takiej dziedzinie można zrobić doktorat? Nasz system opiera się na liście dziedzin i dyscyplin naukowych, w której samodzielni pracownicy i rady naukowe mają uprawnienia zarówno do prowadzenia prac doktorskich, jak i nada-

wania stopni. W krajach, w których nie ma takich ograniczeń, znacznie łatwiej jest prowadzić badania interdyscyplinarne. Mam nadzieję, że wkrótce to zmienimy.

– **Przed podjęciem obowiązków podsekretarza stanu w MNiSW pełnił Pan funkcję prorektora w UMK w Toruniu. W tym okresie mieliśmy okazję kilkakrotnie spotykać się na obradach UKN. W chwilach poza posiedzeniami często widzieliśmy Pana z aparatem fotograficznym. Czy fotografowanie to pasja, czy tylko chęć posiadania pamiątek z odwiedzanych miejsc? Czy czytelnicy „Przeglądu” mogliby się ewentualnie dowiedzieć o innych zainteresowaniach Pana Profesora?**

Pasja to może za dużo powiedziane, ale mam dziewięć obiektywów i niezły aparat (Sony NEX5n), ale nic wyczynowego. W komputerze mam 80 000 zdjęć, a na dyskach znacznie więcej, w takiej masie parę dobrych się znajdzie. Wystawiam sporo zdjęć na swojej stronie, aby studenci zobaczyli, że praca naukowa to nie tylko siedzenie w laboratorium.

Na hobby nie mam wiele czasu, ale przy różnych okazjach zwiedzałem świat nadwodny (w tym egzotyczne zakątki Chin i Azji Południowo-Wschodniej), jak i podwodny, nurkując na rozlicznych rafach koralowych (z li-

cją advanced open water diver). Mam syna japońską synową oraz dwoje wnucząt (syn pracuje jako dyrektor na Azję i Pacyfik w firmie Allied Telesis) i córkę na południu Szwajcarii z dwójką włoskojęzycznych dzieci. Prawdziwa globalizacja, na Facebooku mamy wpisy po polsku, włosku, japońsku i angielsku. Poza tym gram na elektronicznym instrumencie dętym, czyli EWI. Mam kilka syntezatorów, zarówno próbkowanych głosów naturalnych instrumentów, jak i syntezowanych głosów sztucznych. Kilka razy wystąpiłem nawet publicznie, traktując to jako duże wyzwanie i zachętę, aby pomimo braku talentu uczyć się gry na instrumencie. Gram kompozycje Bacha, Debussy’ego, standardy jazzowe, ale niestety mam zbyt mało czasu na ćwiczenia. Granie na instrumencie jest naprawdę dobre dla mózgu.

– **Panie Profesorze, Panie Ministrze, bardzo dziękuję za udzielenie wywiadu.**

Rozmawiał: Marek Przeniosło

A proposal's main job is not, as it may appear, to get money for your research, but to convince its readers that you have an exciting research project in mind, that you know what it takes to carry it out successfully, and you are the right person to make it happen. No proposal can do that if the power of your ideas is hidden by poor organization and writing.

Blackburn, 2003: 3

Dorota Kiebzak-Mandera

Finansowanie badań przez NARODOWE CENTRUM NAUKI

Łatwiej będzie przygotować dobry wniosek, jeśli się pozna zasady rządzące instytucją, do której go kierujemy. Celem tego tekstu jest pokazanie Narodowego Centrum Nauki (NCN) trochę od kuchni. Ten tekst jest kompatybilny – a chwilami wręcz zbieżny – z innym moim artykułem, który ukazał się niedawno w „Forum Akademickim” (01/2014). Żeby więc mieć pełniejszy obraz zasad, które rządzą funkcjonowaniem NCN i procesem oceny wniosków, dobrze byłoby przeczytać oba te teksty.

Narodowe Centrum Nauki. Badania podstawowe

Narodowe Centrum Nauki jest relatywnie młodą instytucją finansującą badania naukowe w Polsce. Zostało powołane do życia na mocy ustawy o NCN z 30 kwietnia 2010 roku (patrz: <http://ncn.gov.pl/o-ncn/akty-prawne>). Narodowe Centrum Nauki finansuje tylko badania podstawowe, tj. *takie prace eksperymentalne lub teoretyczne, które są podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów, bez nastawienia na praktyczne zastosowanie ani użytkowanie*. Nie oznacza to absolutnie, że wyniki naszych badań nie będą mogły być w przyszłości wykorzystane w praktyce. Ważne, żeby cel użyteczny nie był dominującym, czy wręcz jedynym aspektem proponowanych przez nas badań. Dla ilustracji podam przykład z dziedziny, którą się zajmuję. Badam mianowicie różne aspekty związane z procesem tworzenia się systemów gramatycznych u dzieci: od pojawienia się pierwszych przejawów gramatyki do ukształtowania się tego systemu na poziomie porównywalnym z dorosłym wzorcem. Mój potencjalny projekt miałby zatem szanse na finan-

sowanie przez NCN wówczas, gdybym zaplanowała w nim na przykład analizę interakcji między kształtującymi się u dzieci systemami fonologicznym a gramatycznym – w ściśle zdefiniowanej metodologii – i włączenie się do dyskusji światowej na temat tworzenia się języka w ontogenezie. Nie miałby, gdybym w opisie projektu położyła nacisk na to, że zasadniczym celem moich badań ma być opracowanie – po przeanalizowaniu uzyskanych wyników – narzędzia dla logopedów pracujących na przykład z dziećmi z opóźnioną mową.

Zanim zaczniemy tworzyć projekt

W artykule, o którym wcześniej wspomniałam, napisałam wyraźnie, że najczęstszym błędem – i najbardziej poważnym – który popełniają wnioskodawcy, jest to, że nie analizują wnikliwie dokumentacji związanej z konkursami, tj. ogłoszenia o konkursie, załączników do ogłoszenia, formularza wniosku i wszystkich innych istotnych informacji zamieszczanych na stronach NCN (<http://ncn.gov.pl/>). Chodzi o to, żeby z jednej strony wiedzieć, jakie zaświadczenia/oświadczenia/referencje, pieczętki i podpisy zgromadzić, a z drugiej, żeby przede wszystkim wiedzieć: 1) do kogo konkurs jest skierowany, 2) jakie warunki formalne i merytoryczne należy spełnić, 3) jakie są wymagania i oczekiwania potencjalnego grantodawcy, tzn. co i jak napisać we wniosku.

Konkursy organizowane przez NCN

Trzeba dokładnie przejrzeć warunki wszystkich konkursów, które organizuje NCN, i wybrać ten właściwy. Często okazuje się, że niekoniecznie musimy startować

w tym najbardziej popularnym, czyli w OPUS-ie, ponieważ nasze badania i my sami perfekcyjnie wpasowujemy się w warunki innego, bardziej niszowego konkursu. Najważniejsze informacje o konkursach zebrałam w tabeli. Bardzo krótkie komentarze do poszczególnych konkursów pod tabelą. Więcej informacji na <http://ncn.gov.pl/finansowanie-nauki/konkursy/typy>.

Tak zwany panel dyscyplin

Kolejną rzeczą, nad którą trzeba się bardzo poważnie zastanowić, jest wybór panelu dyscyplin, do którego skierujemy nasz wniosek.

W NCN wnioski można złożyć do jednego z trzech głównych paneli: HS (obejmuje szeroko rozumiane nauki hu-

Konkurs	Ograniczenia związane z etapem kariery naukowej	Ramy czasowe, w których można wykonywać badania	Data ogłoszenia
Preludium	dla początkujących naukowców, bez stopnia doktora	od 12 do 36 mies.	marzec i wrzesień
Etiuda	dla osób, które przygotowują rozprawę doktorską i mają otwarty przewód doktorski	maks. 12 mies.	grudzień
Sonata	dla osób ze stopniem doktora, ale uzyskany do 5 lat przed datą złożenia wniosku	od 12 do 36 mies.	marzec i wrzesień
Fuga	dla osób ze stopniem doktora, ale uzyskany do 5 lat przed datą złożenia wniosku	od 12 do 36 mies.	grudzień
Sonata bis	dla osób ze stopniem doktora uzyskany w okresie od 2 do 12 lat przed datą złożenia wniosku	od 36 do 60 mies.	czerwiec
Maestro	dla doświadczonych naukowców	od 36 do 60 mies.	czerwiec
Symfonia	dla osób ze stopniem co najmniej doktora, które w okresie 10 lat przed złożeniem wniosku kierowały co najmniej dwoma projektami badawczymi	od 36 do 60 mies.	grudzień
Tango	dla osób, które już wcześniej kierowały projektem lub były w nim głównym wykonawcą lub promotorem lub opiekunem naukowym	od 36 do 60 mies.	proszę sprawdzać informacje na stronie NCN
Opus	bez ograniczeń	od 12 do 36 mies.	marzec i wrzesień
Harmonia	bez ograniczeń	od 12 do 36 mies.	czerwiec

- Y P R E L U D I U M**
Wnioskodawcy w tym konkursie nie muszą być studentami studiów doktoranckich, projekt nie musi być powiązany z rozprawą doktorską. Planowany zespół może składać się z co najwyżej trzech osób, w tym tylko jednego samodzielnego pracownika naukowego, który jest opiekunem lub promotorem kierownika projektu.
- S E T I U D A**
W konkursie finansuje się staż zagraniczny oraz maksymalnie 12-miesięczne stypendium.
- S O N A T A**
Konkurs dla młodych doktorów, którego celem jest ich naukowe usamodzielnienie się. W skład planowanego zespołu może wchodzić tylko jeden samodzielny pracownik zatrudniony poza jednostką, która zatrudnia kierownika projektu.
- F U G A**
Celem konkursu jest mobilność młodych doktorów. Muszą zaplanować badania w jednostce, która znajduje się poza województwem dotychczasowego zamieszkania i zatrudnienia kierownika projektu.
- S O N A T A B I S**
Celem konkursu jest powołanie nowego zespołu badawczego. W skład planowanego zespołu – ewentualnie poza kierownikiem – nie może wchodzić ani jeden samodzielny pracownik naukowy.
- M A E S T R O**
Konkurs tylko dla doświadczonych naukowców. W jego ramach finansuje się pionierskie badania naukowe, w tym interdyscyplinarne, o znacznym wpływie na rozwój nauki.
- S Y M F O N I A**
Konkurs dla wybitnych naukowców na badania międzydziedzinowe.
- T A N G O**
W tym konkursie wspieramy praktyczne wykorzystanie wyników badań podstawowych. Konkurs jest prowadzony we współpracy Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.
- O P U S**
Konkurs otwarty dla wszystkich naukowców, niezależnie od etapu kariery naukowej, na którym się znajdują. Warunki konkursu są bardzo szeroko zdefiniowane.
- H A R M O N I A**
Konkurs otwarty dla wszystkich naukowców. Warunkiem jest współpraca z partnerem z zagranicy.

manistyczne, społeczne i o sztuce), NZ (nauki o życiu), ST (nauki ścisłe i techniczne). Każdy z trzech głównych paneli jest podzielony na kilka wężziej zdefiniowanych (pełna lista paneli i ich opisy patrz: <http://ncn.gov.pl/finansowanie-nauki/panele-ncn>).

Wybór panelu jest kluczowy: to w tym miejscu decydujemy, kto będzie oceniał nasz wniosek. O ile są takie dyscypliny, gdzie wybór jest prosty i jednoznaczny, to są też takie, gdzie trzeba mocno się zastanowić, gdzie skierować nasz projekt. Dotyczy to zwłaszcza takich propozycji, których tematyka lokuje się na pograniczu różnych dyscyplin. Znów wróć do przykładu ze swojej dziedziny: nauka, która bada język dzieci, psycholingwistyka rozwojowa. Wybierając panel, decyduję, czy mój wniosek oceniałby językoznawcy (HS2), czy psychologowie (HS6).

Ocena wniosków

Pełny proces oceny wniosków składa się z trzech stadiów. Pierwszy to ocena, a w zasadzie weryfikacja, formalna. Drugi – ocena przez Zespół Ekspertów powoływanych przez NCN. Trzeci – ocena wąskospecjalistyczna przez recenzentów zewnętrznych.

Ocena formalna

Najpierw pracownicy Działu Badań Naukowych i Rozwoju Naukowców sprawdzają, czy wniosek wpłynął w terminie zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej (wersje elektroniczna i papierowa różnią się w sposób dosyć zasadniczy: papierowa jest znacznie krótsza); czy wersja papierowa zawiera wszystkie wymagane komponenty i jest opatrzona wszystkimi wymaganymi pieczęciami i podpisami; czy we wniosku w wersji elektronicznej są poprawnie wypełnione wszystkie zakładki („poprawnie” nie oznacza w żadnym razie oceny merytorycznej: chodzi o zweryfikowanie, czy żądane informacje są wpisane w odpowiednich miejscach, we właściwych językach itd.); czy kosztorys ma właściwą strukturę i nie zawiera pozycji, których NCN nie finansuje. Prawidłową kalkulację kosztów ułatwiają m.in. następujące dokumenty: Katalog kosztów kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych, Zalecenia Rady NCN w sprawie stawek wynagrodzeń oraz Regulamin przyznawania stypendiów naukowych dla młodych naukowców w ramach projektów badawczych NCN¹.

Wnioski są oceniane formalnie również przez koordynatorów dyscyplin – i to oni decydują ostatecznie o zakwalifikowaniu lub nie wniosku do oceny merytorycznej.

¹ Ciągłe jeszcze nie wszyscy wnioskodawcy przywykli do tego, że kosztorysy we wnioskach składanych do NCN – z wyjątkiem konkursu Symfonia – są nienegocjowalne. Muszą być więc przygotowane perfekcyjnie, ponieważ jednym z najczęstszych powodów odrzucania wniosków przez zespoły ekspertów – nawet tych wysoko ocenionych merytorycznie – są źle skalkulowane i opisane wydatki.

Ocena merytoryczna – pierwszy etap

Rada NCN po analizie struktury wniosków złożonych w danej edycji konkursów powołuje do oceny merytorycznej zespoły ekspertów. Składają się one z reguły z kilkunastu uczonych i, co ważne, do każdej edycji zespoły są powoływane na nowo. Oznacza to, że wnioski w kolejnych edycjach są oceniane za każdym razem przez inne grono naukowców.

Eksperti zbierają się na posiedzeniach w siedzibie NCN dwukrotnie. Przed pierwszym spotkaniem wykonują w domu zleczone oceny projektów: każdy projekt ma obligatoryjnie dwie opinie eksperckie. Opinie są konfrontowane dopiero podczas posiedzenia i na ich podstawie, po dyskusji, zespół, nie pojedynczy członkowie, podejmuje decyzję, czy kierować wniosek do drugiego etapu oceny. Co niezwykle istotne – eksperci oceniają tylko formularz i tylko skrócony opis projektu (ten pisany po polsku). Nie mają nawet możliwości podejrzenia opisu szczegółowego. Zamieszczanie więc w opisie skróconym uwag typu „bliższe informacje na temat znajdują się w opisie pełnym” lub „spis literatury jest załączony do opisu szczegółowego” zupełnie nie ma sensu, a poza tym, takie postępowanie często zaważa na ocenie projektu.

Skrócony opis projektu musi być tak napisany, żeby było w stanie ocenić (i docenić) nie tylko uczeni, którzy zajmują się dokładnie tym, co wnioskodawcy, lecz także specjaliści z dziedzin pokrewnych. Autorzy projektów muszą przekonać oceniających:

- że zaplanowali badania sensowne i sensownie;
- że wiedzą, co i jak chcą badać. Opis proponowanej metodologii badań jest szczególnie istotny. Trzeba dokładnie wyjaśnić, jakie są proponowane przez nas metody badawcze, zdefiniować, w jakim paradygmacie będziemy pracować itd. Opisywanie metodologii w taki na przykład sposób: „główną metodą badawczą będzie porównanie tekstu A z tekstem B”, albo wręcz pisanie: „na tym etapie nie jestem jeszcze w stanie podać metod, za pomocą których będę pracować” bezwzględnie dyskwalifikuje wniosek;
- dlaczego akurat teraz ten fragment rzeczywistości, a nie inny jest wart eksploracji;
- jak planowane badania wpisują się w to, co dzieje się w nauce światowej;
- że badania są nowatorskie na świecie. Uwaga: badania mają być nowatorskie właśnie na świecie, a nie w Polsce. Pisanie więc we wniosku, że planowane badania są pierwsze albo jedne z pierwszych tego typu w Polsce, nie jest wysoko punktowane za nowatorstwo.

Tekst ma mieć taką strukturę, jakiej żąda formularz. Ma być precyzyjny, klarowny, konsekwentny, logicznie zaplanowany i napisany staranną polszczyzną. Absolutnie należy unikać wąskospecjalistycznego żargonu. Sugerowałabym, żeby podczas pisania wnioskodawcy patrzyli na tekst oczami oceniających: zastawiali się,

gdzie ci mogą mieć wątpliwości i o co chcieliby dopytać. I postarać się rozwiązać te wątpliwości oraz odpowiedzieć na ewentualne pytania oceniających podczas pisania. Zostawianie miejsc niedookreślenia we wnioskach – tak pożądane w literaturze pięknej – nie jest mile widziane przez oceniających. Przekaz ma być prosty, bez meandrowania, bez zbytnej ornamentacji, bez dystraktorów. Język wniosków (i szerzej: język naukowy) jest specyficzny: nie ma w nim miejsca na niejednoznaczności i nadinterpretacje. To po prostu wyjątkowy rodzaj prozy, który trzeba opanować. Innymi słowy, *the writing style of the thesis of grant proposal may be the most important factor in conveying your ideas to graduate advisors or funding agencies* (Locke, Spirduso, Silverman, 2014: 127).

Ocena merytoryczna – drugi etap

Te wnioski, które eksperci skierują do drugiego etapu oceny, są wysyłane do recenzentów zewnętrznych. Oceniają oni tylko formularz i szczegółowy opis projektu, ten dłuższy, pisany po angielsku. Czyli, znów, odwoływanie się w szczegółowym opisie projektu do tego, co jest zawarte w skróconym, zwyczajnie nie ma sensu: recenzenci zewnętrzni ani nie widzą skróconego opisu, ani – z reguły – nie znają języka polskiego. Zdecydowanie bowiem większa część wniosków na tym etapie oceny jest opiniowana przez recenzentów angielskojęzycznych. Kiedy zbierzemy komplet recenzji zewnętrznych, eksperci zbierają się drugi raz na posiedzeniu, analizują te recenzje i, znów, po dyskusji decydują, które wnioski chcą rekomendować do finansowania. Ostateczna decyzja, co finansować, należy do dyrektora NCN: on podpisuje listy rankingowe.

Angielszczyzna w szczegółowych opisach powinna być równie staranna jak polszczyzna w skróconych. Korzystanie z jakiegokolwiek elektronicznego tłumacza podczas tworzenia wniosku nie jest, delikatnie rzecz ujmując, zalecane. Tłumaczenie na przykład „usług obcych” na „strange services” zawsze bawi oceniających, ale bynajmniej nie wpływa pozytywnie na ocenę wniosku.

Uwagi końcowe

Wnioskodawcom nie wolno zapominać o tym, że wnioski składane do NCN są rozpatrywane w trybie konkursowym. To oznacza, że wnioskodawcy muszą – prócz doskonałego przygotowania merytorycznego projektu – tak przedstawić siebie, swój ewentualny zespół i swoje osiągnięcia naukowe, żeby wyróżnić się na tle konkurentów. Powodzenia!

Literatura:

Blackburn T.R. (2003), *Getting Science Grants. Effective Strategies for Funding Success*, Jossey-Bass A Wiley Imprint.
Kiezbak-Mandera D. (2014), *Wniosek o finansowanie badań*, „Forum Akademickie” nr 1 (<http://forumakademickie.pl/fa/2014/01/wniosek-o-finansowanie-badan/>).
Locke L.F., Spirduso W.W., Silverman S.J. (2014), *Proposals that Work: a Guide for Planning Dissertations and Grant Proposals*, Sage: Los Angeles etc.

Dr Dorota KIEBZAK-MANDERA jest językoznawczynią i psycholingwistką, absolwentką Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1993 roku ukończyła studia magisterskie (filologię rosyjską), a w styczniu 2000 roku uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na podstawie rozprawy *Kształtowanie się systemu werbalnego u dzieci rosyjskojęzycznych: analiza porównawcza*. W latach 2000–2012 była adiunktem w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego i Indoeuropejskiego UJ, a w 2012 roku została koordynatorką dyscyplin w dziale Nauk Humanistycznych, Społecznych i o Sztuce w Narodowym Centrum Nauki. W centrum jej zainteresowań zawodowych leży psycholingwistyka rozwojowa: zajmuje się procesami przyswajania podstaw systemu językowego przez dzieci polsko- i rosyjskojęzyczne, typowe i o niekonwencjonalnych liniach rozwojowych. Od kilku lat bada również wielojęzyczność u dzieci, interesuje ją zwłaszcza tworzenie narracji przez dzieci polilingwalne. Zawodowo zajmuje się również semantyką i pragmatyką języka oraz językoznawstwem ogólnym i słowiańskim. Interesuje ją sztuka retoryki i logika języków naturalnych. Uczestniczyła w licznych projektach naukowych, międzynarodowych i krajowych, w tym w programach COST Action A33: Cross-linguistically Robust Stages of Children’s Linguistic Performance (w latach 2006–2010) oraz COST IS0804: Language Impairment in a Multilingual Society: Linguistic Patterns and the Road to Assessment (od 2009 r.). Współpracowała m.in. z partnerami z Austriackiej Akademii Nauk, Uniwersytetu w Kownie, Instytutu Psycholingwistyki im. Maxa Planca w Nijmegen w Holandii, Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft w Berlinie oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Wzięła udział w kilkudziesięciu międzynarodowych konferencjach naukowych poświęconych mowie dzieci. Brała udział w pracach Komisji ds. Rozwoju i Zabarzeń Mowy PAN. Jest autorką i współautorką ponad 50 artykułów naukowych oraz popularyzujących wiedzę o Narodowym Centrum Nauki, prezentacji i recenzji.

Wojciech Fenrich

Polska baza cytowań

POL-INDEX

i jej rola w ocenie czasopism naukowych

„Lista B” dzisiaj

Aktualne zasady oceny periodyków naukowych ujętych w części B ministerialnego wykazu czasopism punktowanych bazują w głównej mierze na kryteriach formalnych, takich jak częstotliwość wydawnicza, liczba artykułów naukowych publikowanych rocznie czy umiędzynarodowienie rady naukowej. Od czasu ostatniej poważnej zmiany zasad ewaluacji – co miało miejsce w ramach ankiety czasopism zrealizowanej na przełomie 2011 i 2012 roku – kolejne periodyki naukowe dostosowują się do nowych reguł.

Poza kryteriami formalnymi zasady oceny uwzględniają również cytowalność artykułów (kryterium PIF, tj. Predicted Impact Factor, którego wartość ustalana jest na podstawie indeksów cytowań firmy Thomson Reuters). O ile stosunkowo duży odsetek czasopism z grupy nauk ścisłych, przyrodniczych, medycznych i technicznych posiada dodatni PIF, co pozwala na tej podstawie zróżnicować ich punktację, o tyle w przypadku tytułów z grupy nauk społecznych oraz (przede wszystkim) humanistycznych, odsetek periodyków posiadających PIF większy od zera jest bardzo niski.

Problemy związane z identyfikacją cytowań w przypadku czasopism humanistycznych i społecznych wiążą się z tym, że wiele z nich oddziałuje w obrębie określonego kręgu językowego czy kulturowego. W ich przypadku inna niż w naukach przyrodniczych i ścisłych jest również struktura cytowań: dużą część pozycji cytowanych stanowią tu opiniotwórcze czasopisma polityczno-kulturalne, materiały źródłowe czy książki. Te ostatnie, choć stanowią również istotne pozycje cytujące, nie są uwzględniane w indeksach wykorzystywanych do obliczania PIF. Co więcej, publikacje humanistyczne znacznie dłużej pracują na swoją cytowalność, co sprawia, iż stosunkowo krótkie, dwu- czy pięcioletnie miary cytowalności nie oddają w pełni skali ich oddziaływania. W powiązaniu z faktem, że liczba czasopism indeksowanych w Arts & Humanities Citation Index jest mniejsza niż w pozostałych bazach Web of Science sprawia to, że sieć możliwych do zidentyfikowania cytowań w obrębie tytułów humanistycznych jest stosunkowo rzadka, za co odpowiada przede wszystkim brak adekwatnych danych.

W sytuacji, w której z jednej strony znaczącą rolę w ewaluacji odgrywają kryteria formalne, które z roku na rok spełnia coraz większa liczba czasopism, z drugiej zaś wykorzystywana miara cytowalności w przypadku dwóch istotnych grup nauk okazuje się nie pozwalać na rozsądne zróżnicowanie punktacji periodyków naukowych, w kolejnych latach ewaluacja czasopism w obrębie „listy B” może napotkać na poważne trudności. Remedium na nie stanowić ma tworzona w Interdyscyplinarnym Centrum Modelowania Matematycznego

i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego polska baza cytowań POL-index, będąca elementem Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on i stanowiąca własność Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Pozwoli ona rozszerzyć zakres dostępnych danych i umożliwi bardziej precyzyjne określenie cytowalności czasopism humanistycznych i społecznych.

Dane i ich źródła

Podstawowe źródło danych dla systemu będą mogły stanowić polskie bazy bibliograficzne, które już dziś zawierają istotną część danych potrzebnych do identyfikacji cytowań. Dane te nie są jednak wystarczające z dwóch powodów: nie wszystkie tytuły z części B wykazu czasopism punktowanych są indeksowane w tych bazach, a zarazem żadna z nich nie zawiera wszystkich wymaganych informacji (dotyczy to przede wszystkim bibliografii załącznikowych oraz informacji o typie artykułu). Z tego właśnie względu możliwość uzupełnienia, zatwierdzenia, a w razie konieczności również wprowadzenia brakujących rekordów artykułów otrzymają przedstawiciele czasopism.

Dzięki współdzieleniu systemu kont przez POL-index i Polską Bibliografię Naukową (PBN), uwierzytelnianie w systemie będzie się odbywać z wykorzystaniem tego samego loginu i hasła, którego przedstawiciele czasopism w poprzednich latach używali w celu złożenia ankiety czasopisma w PBN.

Po zalogowaniu się do POL-index uzyskają oni dostęp do rekordów artykułów wstępnie wypełnionych informacjami z baz indeksujących, które będą mogli uzupełnić i zatwierdzić. Te czasopisma, które dysponują własnymi bazami danych zawierającymi metadane opublikowanych w nich artykułów, będą mogły wprowadzić je poprzez import plików przygotowanych w prostym formacie XML, opisanym na stronie informacyjnej systemu (<https://pbn.nauka.gov.pl/polindex/info/>).

POL-index w pierwszym roku funkcjonowania wymagać będzie wprowadzenia danych za siedem poprzednich lat. Dane te obejmować będą tytuł artykułu, tytuł artykułu w innym języku (o ile występuje on na publikacji), typ artykułu, tom i/lub numer, rok, strony od–do, język artykułu oraz imiona i nazwiska autorów publikacji. Dodatkowo za dwa ostatnie lata wymagane będzie wprowadzenie bibliografii załącznikowej lub – w tych przypadkach, w których publikacja takowej nie posiada – jej opracowania na podstawie przypisów dolnych. W przypadku artykułów opublikowanych wcześniej, wprowadzenie bibliografii będzie możliwe, ale niewymagane. Jeśli chodzi o publikacje ze wszystkich lat możliwe – choć nieobowiązkowe – będzie wprowadzenie informacji o afiliacjach autorów. W kolejnych latach ilość wymaganych informacji będzie już znacznie mniejsza: do POL-index będzie trzeba wprowadzić

Wojciech FENRICH absolwent socjologii i filozofii na Uniwersytecie Warszawskim, ukończył studia doktorskie w Instytucie Socjologii UW. Od 2011 roku pracuje w Interdyscyplinarnym Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego. Koordynator i współautor polskiego przekładu książki Petera Subera *Otwarty dostęp* (WUW 2014, <http://pon.edu.pl/index.php/nasze-publicacje?pubid=14>).

jedynie pełne dane artykułów opublikowanych w poprzednim roku.

Zasięg informacji, których wprowadzenie konieczne jest już w pierwszym roku, podyktowany jest kształtem Polskiego Współczynnika Wpływu (PWW), który stanie się elementem ewaluacji czasopism naukowych aplikujących o ocenę w części B ministerialnego wykazu czasopism punktowanych, i jest określony wzorem, gdzie:

- s oznacza rok poprzedzający rok oceny czasopisma,
- C CCs (s-5, s-1) oznacza liczbę cytowań w roku s do wszystkich artykułów opublikowanych w czasopiśmie w latach od s-5 do s-1, zidentyfikowanych w obrębie całej bazy systemu POL-index, z wyłączeniem cytowań w czasopismach indeksowanych w Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index oraz Arts & Humanities Citation Index,
- N (s-5, s-1) oznacza liczbę cytowanych artykułów opublikowanych w czasopiśmie w latach od s-5 do s-1,
- C CCs-1 (s-6, s-2) oznacza liczbę cytowań w roku s-1 do wszystkich artykułów opublikowanych w czasopiśmie w latach od s-6 do s-2,
- N (s-6, s-2) oznacza liczbę cytowanych artykułów opublikowanych w czasopiśmie w latach od s-6 do s-2.

Innymi słowy, pierwszy z dwóch składników PWW stanowi iloczyn liczby cytowań w roku s do wszystkich artykułów opublikowanych w czasopiśmie w latach od s-5 do s-1 oraz liczby cytowanych artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie w tym samym pięcioletnim okresie.

Drugi ze składników obliczany jest w analogiczny sposób dla cytowań z roku s-1 oraz artykułów naukowych opublikowanych w latach od s-6 do s-2.

Uwzględnienie jedynie tzw. cytowanych artykułów przy obliczaniu liczby N podyktowane jest tym, iż niektóre typy publikacji – takie jak artykuły redakcyjne, materiały o charakterze informacyjnym czy recenzje – choć na ogół nie są cytowane, pełnią jednak istotną funkcję w obiegu informacji naukowej. Trudno więc, aby czasopisma publikujące artykuły tego typu, w ramach ewaluacji ponosiły z tego tytułu negatywne konsekwencje w postaci niższej wartości PWW. Przy określaniu liczby C nie zostaną z kolei uwzględnione cytowania w czasopismach ujętych w trzech indeksach cytowań bazy Web of Science, co pozwoli uniknąć dwukrotnego zliczania tych samych cytowań w ramach PIF i PWW. Ten drugi współczynnik zostanie obliczony jedynie dla tych czasopism, których przedstawiciele uzupełnią lub wprowadzą, a następnie zatwierdzą dane w systemie. Jednocześnie baza POL-index pozostanie otwarta dla tych czasopism naukowych, które nie są oceniane w ramach części B ministerialnego wykazu czasopism punktowanych, w szczególności dla tytułów ujętych w European Reference Index for the Humani-

ties, stanowiących istotne źródło cytowań również dla czasopism spoza listy ERIH.

Cytowania w obrębie POL-index będą identyfikowane automatycznie. Po zakończeniu tego maszynowego procesu system umożliwi użytkownikom weryfikację jego poprawności oraz zgłaszanie uwag dotyczących niewykrytych lub błędnie zidentyfikowanych cytowań. Dane zgromadzone w systemie POL-index zostaną następnie wykorzystane w obrębie PBN: wprowadzone i zatwierdzone przez przedstawicieli czasopism rekordy publikacji będą mogli potwierdzić ich autorzy oraz osoby zarządzające publikacjami jednostek, czyniąc z nich element osobistej lub instytucjonalnej bibliografii. Pozwoli to dodatkowo ograniczyć konieczność wielokrotnego ręcznego wprowadzania tych samych danych do dwóch bliźniaczych podsystemów POL-on.

Fundacja na rzecz Nauki Polskiej (FNP) działa od 1991 roku. Jest pozarządową, apolityczną organizacją typu non profit, realizującą misję wspierania nauki. Jest największym w Polsce pozarządowym źródłem finansowania nauki. Do końca 2013 roku przekazała na wspieranie nauki ponad 775 mln zł (ze środków własnych oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej).

Elżbieta Marczuk

WSPIERAMY NAJLEPSZYCH

O ofercie dla naukowców Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

Co robimy i jak działamy?

Podstawowe cele, jakie realizuje Fundacja, to: wspieranie wybitnych naukowców i zespołów badawczych, modernizacja warsztatów badawczych we wszystkich dziedzinach nauki oraz wspomaganie innowacyjnych projektów, komercjalizacji odkryć i wynalazków naukowych. Odbywa się to poprzez przyznawanie różnego rodzaju nagród, stypendiów i subwencji adresowanych do naukowców na różnych etapach kariery. Naczelną dewizą, jaką kieruje się Fundacja od początku swego istnienia jest: wspierać najlepszych, aby mogli stać się jeszcze lepsi. Priorytetem w działalności programowej FNP jest więc niezmiennie wspomaganie indywidualnych karier najlepszych uczonych, wyłanianych zawsze w drodze konkursu.

Kierując się filozofią bezpośredniego wspierania ludzi nauki, Fundacja adresuje swoją ofertę przede wszystkim do naukowców znajdujących się na najważniejszych z jej punktu widzenia etapach kariery naukowej: przygotowywania doktoratu, stażu podoktorskiego, powrotu do kraju po stażu podoktorskim, budowania samodzielności i niezależności naukowej oraz tworzenia własnego zespołu badawczego.

Wsparcie Fundacji jest przyznawane na podstawie kilku podstawowych zasad:

- beneficjentami wsparcia są bezpośrednio naukowcy, będący laureatami programów,
- wszystkie subwencje, nagrody i stypendia są przyznawane na podstawie konkursów,
- najważniejszym kryterium decydującym o przyznaniu wsparcia jest doskonałość naukowa,
- osiągnięcia i dorobek uczestników konkursów FNP jest oceniany przez uznanych w swoich dziedzinach uczonych – polskich i zagranicznych (metoda peer-review),

- wsparcie udzielane jest zgodnie z zasadą „trudnego pieniądza” (wysoka konkurencyjność przy wyborze laureatów).

W ostatnich latach Fundacja koncentruje się na kilku kluczowych celach, które uznaje za najważniejsze dla rozwoju nauki w Polsce:

- na tworzeniu w Polsce jak najlepszych warunków pracy dla najzdolniejszych młodych uczonych z kraju i z zagranicy, poprzez umożliwienie im uczestnictwa w badaniach naukowych prowadzonych na najwyższym poziomie,
- na ułatwianiu wczesnego uzyskiwania samodzielności naukowej przez młodych naukowców,
- na wspieraniu współpracy międzynarodowej i „otwieraniu” polskiej nauki na świat,
- na transferze wiedzy i doświadczeń pomiędzy nauką a gospodarką.

W ciągu 22 lat swojej działalności Fundacja realizowała około 70 programów wsparcia różnych potrzeb ludzi nauki; przyznała ponad 8000 indywidualnych nagród, stypendiów i subwencji naukowcom wszystkich dziedzin; pomogła stworzyć prawie 100 nowych zespołów zatrudniających młodych badaczy i realizujących projekty w polskich placówkach naukowych; przekazała prawie 177 mln zł na rozwój warsztatów naukowych oraz poprawę infrastruktury i bazy technicznej placówek badawczych w całej Polsce (zakupy aparatury, modernizacje laboratoriów, pracowni, budynków i pomieszczeń przeznaczonych do pracy naukowej), a także przyznała 80 Nagród FNP – najważniejszego polskiego wyróżnienia za osiągnięcia badawcze. To tylko kilka wybranych liczb, mogących ilustrować skalę i zasięg naszej działalności.

W 2008 roku Fundacja rozpoczęła realizację programów finansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna

Gospodarka), pozyskując na ten cel w sumie 421 mln zł (środki te są wydatkowane w latach 2008–2015). Fundusze te pozwoliły na znaczące zwiększenie wydatków programowych Fundacji (dotąd źródłem ich finansowania były w przeważającej części środki własne) i uruchomienie sześciu nowych programów, służących realizacji już wcześniej zdefiniowanych i realizowanych priorytetowych zadań Fundacji, jednak istotnie zwiększając skalę i zasięg jej działania.

Z kolei w 2011 roku, dzięki pozyskaniu środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Fundacja rozpoczęła realizację nowego programu SKILLS (na jego realizację otrzyma 36 mln zł w latach 2010–2015), który jest nowym typem wsparcia, jaki pojawił się w ofercie FNP. Program ten, w odróżnieniu od dotychczasowych form pomocy środowisku naukowemu (polegających przede wszystkim na nagradzaniu osiągnięć lub dofinansowaniu realizacji nowych projektów i zamierzeń badawczych) ma na celu przede wszystkim rozwijanie umiejętności „miękkich” i kompetencji menadżerskich pracowników sektora nauki (takich jak na przykład zarządzanie zespołem naukowym, komercjalizacja wyników prac badawczych, współpraca interdyscyplinarna, popularyzacja nauki i inne). O idei, jaka stała za powołaniem do życia tego programu, mówił w 2012 roku prof. Maciej Żylicz, prezes FNP: „Pamiętam, że w czasach, gdy ja sam tworzyłem swój pierwszy zespół naukowy, uczyłem się być szefem metodą prób i błędów, czasami, niestety, kosztem moich współpracowników. Dzisiaj zagadnienia w rodzaju: jak zarządzać zespołem badawczym, jak rozwiązywać konflikty, jak motywować ludzi do pracy, nie są już wiedzą tajemną i można, z pomocą specjalistów, doskonalić takie umiejętności”.

Kto może skorzystać?

Oferta programowa FNP jest adresowana do osób pracujących naukowo, a więc zatrudnionych w instytucji badawczej oraz doktorantów (poszczególne programy FNP są skierowane do osób na różnym poziomie zaawansowania kariery naukowej – szczegółowe informacje na temat zasad udziału można znaleźć na stronie internetowej: www.fnp.org.pl). Czy to znaczy, że studenci nie znajdują nic dla siebie w ofercie wsparcia FNP? Nic podobnego. W wielu programach Fundacji laureaci mają możliwość zatrudnienia studentów w swoich projektach badawczych (wysokość stypendium w takich przypadkach wynosi zazwyczaj 1000 zł miesięcznie). Zdarzają się także programy, w których studenci mogą składać wnioski bezpośrednio. Formalnego wymogu posiadania doktoratu lub statusu doktoranta nie ma w realizowanym przez Fundację w trybie ciągłym programie MONOGRAFIE FNP (konkurs na finansowanie publikacji oryginalnych prac z zakresu nauk humanistycznych i społecznych), studenci mogli także apliko-

wać do realizowanego w latach 2008–2013 programu VENTURES (wspieranie innowacyjnych projektów realizowanych przez młodych uczonych).

Staramy się, aby oferta programowa FNP była dostępna dla osób pracujących naukowo bez względu na uprawianą przez nich dziedzinę wiedzy, mimo iż od tej zasady zdarzają się wyjątki: na przykład część programów finansowanych z funduszy strukturalnych jest dostępna tylko dla osób zajmujących się badaniami z obszaru zdefiniowanego jako „bio, info, techno”. W niektórych z tych programów FNP finansuje więc projekty z pozostałych dziedzin ze środków własnych. Większość programów Fundacji jest także otwarta dla obcokrajowców.

Jak wybieramy laureatów?

Wspólnym mianownikiem, do jakiego można sprowadzić zasady obowiązujące we wszystkich konkursach Fundacji, jest doskonałość naukowa jako podstawowe kryterium oceny kandydata oraz zasada oceny każdego wniosku przez co najmniej trzech recenzentów zewnętrznych (dodatkowo, jeśli charakter programu tego nie wyklucza, staramy się, aby proces oceny wniosku odbywał się z możliwie dużym udziałem ekspertów zagranicznych).

Stawiamy na ludzi, nie na wskaźniki

Kilku zdań omówienia wymaga kryterium „doskonałości naukowej”, co wiąże się z weryfikacją wartości osiągnięć badawczych kandydatów – w jaki sposób ją oceniamy? Jest to z pewnością jedno z największych wyzwań stojących przed Fundacją. Od wiarygodnie przeprowadzonego wyboru laureatów zależy bowiem zaufanie i prestiż naszej instytucji w środowisku naukowym. Dlatego procedura konkursowa w naszych programach jest przedmiotem stałej analizy i podlega ciągłej ewolucji. Inspiracje do zmian płyną z różnych źródeł – zarówno z naszych własnych doświadczeń, uczestnictwa w różnych krajowych i zagranicznych gremiach zajmujących się tematyką obiektywnego i sprawiedliwego systemu oceny jakości naukowej, jak też z dyskusji i wsluchiwanie się w opinie środowiska (w tym byłych i obecnych kandydatów i laureatów konkursu, ich opiekunów naukowych i recenzentów).

Przy ocenie dorobku naukowego Fundacja nie kieruje się kryteriami ilościowymi (ocena parametryczna), ale jakościowymi. Fundamentalnym celem, jaki stawiamy przed sobą i współpracującymi z nami recenzentami, jest określenie rzeczywistej wagi, oryginalności i znaczenia dla rozwoju badań w danej dziedzinie zgłoszonego projektu lub indywidualnego osiągnięcia wnioskodawcy starającego się o wsparcie FNP. Przecistawiamy się tym samym niepokojącej naszym zdaniem tendencji do sprowadzania jakości prac badawczych do oceny czasopism, w których zostały opublikowane. Naszym

zdaniem system oceny parametrycznej do pewnego stopnia sprawdza się przy ocenie dużych jednostek naukowych, jednak stosowanie go do oceny indywidualnych uczonych jest metodologicznym błędem.

Proces oceny wniosków odbywa się we współpracy z powiększającą się sukcesywnie grupą recenzentów (na przykład wnioski nadesłane do wszystkich konkursów zorganizowanych przez FNP w 2013 roku oceniło 935 uczonych, spośród których dużą część stanowili badacze zagraniczni). Naukowcy, którzy recenzują wnioski kandydatów w konkursach Fundacji, są cieszącymi się autorytetem w swoich dziedzinach specjalistami, w ich gronie są m.in. laureaci Nagrody Nobla.

Rejestracja kandydatów do programów odbywa się w większości przypadków poprzez elektroniczne formularze wniosków dostępne na stronie www.fnp.org.pl. W przypadku niektórych programów konieczne jest równoczesne dostarczenie papierowych wersji wniosków – szczegółowe informacje na temat wymagań dotyczących składania wniosków można znaleźć na stronach poszczególnych programów.

Przechodząc do bardziej szczegółowych informacji o naszej procedurze konkursowej, jako osobną grupę możemy wyodrębnić programy Fundacji finansowane z funduszy europejskich, dla których najważniejsze zasady procesu oceny są wspólne.

Konkursy w programach finansowanych z funduszy strukturalnych

Fundacja realizuje sześć programów finansowanych z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, będącego częścią unijnej perspektywy finansowej na lata 2007–2013 (nabory do tych programów zakończyły się w 2013 roku, ale ich realizacja potrwa do 2015):

- Y** PROGRAM TEAM
Finansowanie projektów z udziałem młodych uczonych realizowanych w najlepszych zespołach badawczych.
- S** PROGRAM MIĘDZYNARODOWE PROJEKTY DOKTORANCKIE (MPD)
Projekty realizowane w trakcie studiów doktoranckich w Polsce w ramach współpracy międzynarodowej jednostek naukowych.
- U** PROGRAM VENTURES
Wspieranie innowacyjnych projektów realizowanych przez młodych uczonych – studentów, absolwentów i doktorantów.
- K** PROGRAM WELCOME
Wspieranie projektów realizowanych przez wybitnych uczonych z zagranicy tworzących zespoły badawcze w polskich jednostkach naukowych.
- N** PROGRAM POMOST
Granty dla rodziców ułatwiające powrót do pracy naukowej oraz wspierające kobiety w ciąży pracujące naukowo.
- O** PROGRAM HOMING PLUS
Subsydia dla młodych uczonych zachęcające do podjęcia pracy badawczej w Polsce.

Wnioski do prawie wszystkich programów (z wyjątkiem programu VENTURES) były składane w języku angielskim, w celu umożliwienia oceny za granicą.

Procedura konkursowa składała się z:

- Oceny formalnej wniosku (polegającej na weryfikacji zgodności wniosku z wymogami określonymi w dokumentacji konkursowej i dokonywanej przez biuro FNP).

- Dwuetapowej oceny merytorycznej wniosku:

Etap 1. Recenzje pisemne

Na tym etapie każdy spełniający wymogi formalne wniosek trafiał do co najmniej trzech recenzentów zewnętrznych. Ocenie podlegały m.in. (kryteria dla poszczególnych programów mogły się nieznacznie różnić):

- oryginalność osiągnięć naukowych (w przypadku niektórych programów – także wdrożeniowych) kandydata – oceniana na podstawie wskazanych przez niego samego kilku najlepszych prac, patentów lub/i udokumentowanych wdrożeń;

- naukowa wartość i innowacyjność projektu badawczego zgłaszanego do konkursu oraz możliwości potencjalnego wdrożenia wyników badań (w odniesieniu do najwyższych międzynarodowych standardów w danej dziedzinie nauki);

- naukowy potencjał jednostki, w której ma być realizowany projekt, a także zagranicznych partnerów, z którymi kandydat planuje współpracę w ramach realizacji projektu;

- komercyjny potencjał projektu;

- zasadność i efektywność budżetu projektu (ocena, czy zadeklarowane koszty realizacji projektu są adekwatne do założonych celów badawczych).

Recenzenci, posiłkując się ustandaryzowaną instrukcją oceny wniosków, wypełniali formularz oceny, przyznając poszczególnym kandydatom punkty we wszystkich kategoriach (obok oceny punktowej byli także zobowiązani do oceny opisowej). Następnie przekazywali sugestie ewentualnych pytań wymagających odpowiedzi przez wnioskodawcę oraz przyznawali każdemu z kandydatów swoje rekomendacje (wraz z krótkim uzasadnieniem). Na tej podstawie powstawał ranking kandydatów. Najwyżej ocenieni w pierwszym etapie oceny merytorycznej wnioskodawcy przechodzili do drugiego etapu.

Etap 2. Interdyscyplinarny panel ekspertów (rozmowy kwalifikacyjne)

Aby zapewnić wysoką konkurencyjność konkursów, do drugiego etapu oceny merytorycznej Fundacja z zasady zapraszała dwa razy więcej kandydatów, niż mogła wybrać do finansowania (opierając się na zakładanej wysokości środków finansowych przeznaczonych na konkurs).

Kandydaci zaproszeni do tego etapu konkursu odbywali bezpośrednie rozmowy z grupą ekspertów reprezentujących dziedziny wszystkich zakwalifikowanych wnioskodawców. W wyjątkowych przypadkach możliwe było odbycie rozmowy telefonicznie podczas posiedzenia panelu.

Podczas rozmowy kwalifikacyjnej omawiano wniosek oraz rozstrzygano wątpliwości związane z recenzjami pisemnymi oraz budżetem projektu (kandydaci zaproszeni do drugiego etapu mieli dostęp do recenzji swoich wniosków z pierwszego etapu, z zachowaniem anonimowości recenzentów dokonujących oceny). Członkowie panelu ustalali ostateczny ranking wniosków, porównując jakość wniosków kandydatów z wszystkich dziedzin nauki reprezentowanych w konkursie. Na tej podstawie Zarząd Fundacji podejmował decyzję o przyznaniu dofinansowania najlepszym spośród kandydatów.

W przypadku programu WELCOME stosowany był dodatkowy etap konkursu, organizowany w jednostce ubiegającej się o finansowanie nowego zespołu. Etap ten polegał m.in. na publicznym wykładzie i prezentacji projektu oraz na dyskusji dotyczącej możliwości jego realizacji w warunkach zaproponowanych przez jednostkę.

Novum jeśli chodzi o zasady konkursów FNP, jakie pojawiło się właśnie w programach finansowanych z unijnych funduszy, była procedura odwoławcza. Wnioskodawcom przysługiwało w tych konkursach prawo do złożenia odwołania od decyzji Zarządu. Były one rozpatrywane przez komisję odwoławczą, która odnosiła się wyłącznie do kwestii proceduralnych na każdym etapie oceny i wyboru wniosków. Kolejną nowością stały się także tzw. oceny śródkresowe, dokonywane przez przedstawicieli Fundacji w miejscu realizacji projektów.

Szansa na dobry START

Niezmiennie zapraszamy młodych naukowców do udziału w konkursie o stypendia START. Fundacja przyznaje je stojącym u progu kariery młodym naukowcom przed trzydziestką (lub mającym do 32 lat, jeśli korzystali z urlopów macierzyńskich lub wychowawczych), którzy mogą się już wykazać sukcesami w swojej dziedzinie nauki (udokumentowanymi publikacjami/patentami). Do złożenia wniosku są uprawnione osoby posiadające stopień naukowy magistra lub doktora i zatrudnione w szkole wyższej lub innej instytucji badawczej, a także doktoranci.

Program START to jeden z najdłużej realizowanych programów Fundacji, która od 1993 roku corocznie przyznaje w nim ponad 100 stypendiów (w 2014 r. otrzymało je 136 młodych badaczy). Grono laureatów wszystkich edycji konkursu, łącznie z tegoroczną, liczy już 2475 osób. Jest to jednocześnie największy w Polsce pro-

gram stypendialny dla najlepszych młodych badaczy, także pod względem liczby zgłoszeń (przez lata oscylowała ona wokół około 1000 wniosków nadsyłanych corocznie na konkurs, jednak liczba ta stale rośnie – na przykład w konkursie rozstrzygniętym w 2014 r. wzięło udział 1250 kandydatów).

Roczne stypendia w wysokości 28 000 zł mają wesprzeć finansowo młodych badaczy w trudnych początkach kariery naukowej i umożliwić im pełne poświęcenie się nauce. Laureaci konkursu mogą przeznaczyć stypendia FNP na dowolny cel.

W konkursie rozstrzygniętym w 2014 roku średni wiek laureatów wyniósł 28,4 roku, a prawie 54% laureatów posiadało stopień doktora (warto zauważyć, że średni wiek uzyskiwania doktoratu w Polsce to około 35 lat).

Stypendia START można przedłużyć na drugi rok. Od 2009 roku laureaci starający się o przedłużenie stypendium na kolejny rok biorą udział w tej samej procedurze konkursowej wraz z nowymi kandydatami. Oprócz wykazania się dorobkiem co najmniej tak samo dobrym, jak osoby ubiegające się o stypendium po raz pierwszy, muszą oni jednak pokazać także wyraźny postęp w prowadzonych w okresie otrzymywania stypendium pracach badawczych i konkretne osiągnięcia.

Niski współczynnik sukcesu (w konkursie w 2014 r. wyniósł on około 11%) oraz wielostopniowy, stale udoskonalany system selekcji laureatów sprawia, że program START cieszy się dużym prestiżem i jest z reguły dla jego laureatów ważnym krokiem do udanej kariery naukowej. Jak wykazało przeprowadzone w Fundacji w 2013 roku badanie ankietowe laureatów programu START z lat 2008–2012, „swoje sukcesy w pozyskiwaniu finansowania przypisują [oni] w dużej mierze stypendium START, które – zgodnie z założeniem Fundacji – zapewniło im komfort finansowy i umożliwiło skupienie na pracy naukowej. Wielu respondentów wskazuje również na prestiż stypendium, które stanowiło atut w ich późniejszych staraniach o zatrudnienie lub awans w miejscu pracy oraz o finansowanie zewnętrzne. Stypendium START okazało się więc skutecznym mechanizmem wspierania młodych badaczy” (źródło: Marta Łazarowicz-Kowalik, *Ewaluacja programu START. Wnioski z badania ankietowego stypendystów programu*, http://www.fnp.org.pl/assets/START_ewaluacja_2013.pdf).

Przejdźmy zatem do informacji przydatnych dla osób, które zamierzają spróbować swoich sił w konkursie. Rekrutacja kandydatów odbywa się co roku jesienią. Elektroniczny formularz wniosku zostaje udostępniony na naszej stronie kilka tygodni przed upłynięciem terminu zgłoszenia się do konkursu. Szczegółowe wskazówki dla kandydatów dotyczące przygotowania wniosku można znaleźć w zakładce poświęconej programowi START: <http://www.fnp.org.pl/oferta/start/>.

START – kryteria oceny

Podstawowym kryterium oceny wniosków jest naukowa jakość i oryginalność opublikowanego dorobku naukowego kandydatów. Dorobek ten jest oceniany na podstawie wykazu publikacji oraz dołączonych do wniosku samych publikacji (maksymalnie trzech), które kandydaci uważają za najważniejsze. W ocenie dorobku nie liczy się liczba opublikowanych prac, ale ich wartość merytoryczna i oryginalność. Niekiedy jedna praca, stanowiąca poważny wkład w badania naukowe, może zadecydować o przyznaniu stypendium. Recenzenci, oceniając dorobek kandydatów, mają za zadanie zwrócić szczególną uwagę, czy są to prace oryginalne, wnoszące do dyscypliny naukowej nowe idee, metody itp. Od kilku lat przy listach laureatów programu START na stronie internetowej FNP zamieszczamy również wykazy ich publikacji, które stały się podstawą przyznania stypendium – dzięki temu osoby zastanawiające się nad złożeniem wniosku, mogą porównać swój dorobek z dorobkiem zwycięzców konkursów.

Dodatkowymi kryteriami, o drugorzędnym znaczeniu, są: charakter i stopień zaawansowania dotychczas prowadzonych badań (znajomość warsztatu, różnorodność stosowanych metod) oraz przedstawione we wnioskach plany badawcze na najbliższy rok, a także sylwetka naukowa kandydata, jego aktywność i samodzielność.

START – procedura konkursowa

Wnioski do programu START należy wypełniać w języku polskim. Począwszy od 2014 roku w konkursie obowiązuje nowa, zmodyfikowana w stosunku do wcześniejszej procedura wyboru laureatów.

Składając wniosek, kandydaci sami określają swoją specjalizację według dwustopniowego podziału. Najpierw przypisują się do jednego z czterech obszarów nauki spośród:

- nauk o życiu i o Ziemi,
- nauk chemicznych i o materiałach,
- nauk matematyczno-fizycznych i inżynierskich,
- nauk humanistycznych i społecznych,

a następnie wybierają jedną spośród kilkunastu zdefiniowanych wąskich specjalności (grup recenzentkich). Istnieje możliwość określenia swojego wniosku jako interdyscyplinarnego – w przypadku, gdy można go przypisać do więcej niż jednej grupy obszarowej. Jeśli recenzenci zweryfikują taką kwalifikację wniosku, będzie on oceniany w dwóch grupach recenzentkich. Podział ten odzwierciedla dwuetapowy proces oceny wniosków:

1. Panel ekspertów

Eksperti reprezentujący cztery obszary nauki oceniają podczas bezpośredniego spotkania wnioski ze swoich obszarów. Ich praca polega na ocenie zgodności wnio-

sków z opisanymi wcześniej kryteriami, a jej celem jest zakwalifikowanie 30–40% najlepszych wniosków do drugiego etapu.

2. Recenzje

Wnioski zakwalifikowane do drugiego etapu konkursu są następnie recenzowane w ramach określonej przez kandydata grupy recenzentów – każdy wniosek ocenia co najmniej trzech uznanych uczonych reprezentujących wąską dziedzinę wskazaną przez kandydata. Każdy z oceniających otrzymuje wszystkie wnioski ze swojej grupy i sporządza ranking ocenianych przez siebie kandydatów. Na tej podstawie Zarząd Fundacji ustala listę laureatów, którą zatwierdza następnie Rada Fundacji.

Dodatkową korzyścią w ofercie programu START jest możliwość dofinansowania krótkiego wyjazdu studyjnego do jednego lub dwóch zagranicznych ośrodków naukowych, służącego nawiązaniu współpracy i zapoznaniu się z metodami pracy w tych ośrodkach. Wniosek o przyznanie takiego dofinansowania składa się na etapie aplikacji do właściwego konkursu.

Wybrani, wskazani przez Fundację laureaci programu START mają także możliwość wzięcia udziału w corocznych prestiżowych Spotkaniach z Laureatami Nagrody Nobla w Lindau. Każdego roku kilkoro stypendystów zostaje zaproszonych na spotkanie najlepszych młodych uczonych z całego świata z noblistami. Wszystkie koszty pokrywa Fundacja oraz organizatorzy.

Warto też wspomnieć, że środki uzyskane przez Fundację w ramach odpisów 1% podatku dochodowego są przeznaczane na podwyższenie stypendiów dla najlepiej ocenionych w konkursie laureatów programu START. Od 2010 roku Fundacja wyróżnia w ten sposób najlepszych laureatów – aktualnie wysokość podwyższonego stypendium to 36 000 zł.

W 2014 roku Fundacja po raz pierwszy przyznała Stypendium im. Barbary Skargi (także w wysokości 36 000 zł). Jest ono specjalnym wyróżnieniem dla osoby, której dorobek naukowy i plany badawcze przedstawione w konkursie o stypendium START zostały bardzo wysoko ocenione i której badania najodważniej przełamują granice między dziedzinami nauki, a także otwierają nowe perspektywy badawcze i tworzą nowe wartości w nauce.

Opisane powyżej programy nie wyczerpują pełnej oferty programowej Fundacji, sądzimy jednak, że warto je wskazać jako najbardziej reprezentatywne i mogące zainteresować młodych badaczy. Obok programu START aktualnie mogą się oni ubiegać także m.in. o publikację pracy z zakresu nauk humanistycznych i społecznych w serii wydawniczej Monografie FNP (program MONOGRAFIE) lub skorzystać z bogatej oferty szkoleniowej oraz konkursów w projekcie SKILLS. Ponadto cały czas są dla nich dostępne konkursy na stanowiska w zespołach laureatów Fundacji – informacje o prowadzonych rekrutacjach publikujemy na naszej stronie w zakładce: Praca w projektach badawczych.

Zachęcamy do odwiedzania naszej strony WWW, gdzie na bieżąco publikujemy informacje i aktualności dotyczące naszych programów: www.fnp.org.pl, a także do polubienia naszego profilu na Facebooku.

Elżbieta MARCZUK – główny specjalista ds. informacji i promocji w Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.

Jest absolwentką Uniwersytetu Warszawskiego i Podyplomowego Studium Komunikacji Społecznej i Mediów PFUN i IBL PAN. W FNP pracuje od 2001 roku.

6

Aktualnie realizowane granty

Pozyskiwanie pochodzących ze źródeł zewnętrznych środków na badania naukowe stało się w środowisku akademickim elementem silnie preferowanym i obecnie niemal koniecznym. Dzięki pozytywnie rozstrzygniętym procedurom konkursowym naukowcy są w stanie z powodzeniem realizować własne pomysły badawcze, a dzięki tzw. kosztom pośrednim dodatkowo wzmacniają finansowo swoje wydziały. W tej części „Przeglądu” zamieszczamy informacje o kilku wybranych, aktualnie realizowanych projektach badawczych. Materiały dotyczą grantów NCN lub NPRH kierowanych przez: Wojciecha Florkowskiego z Instytutu Fizyki, Wiesława Cabana z Instytutu Historii, Grzegorza Stefankę z Instytutu Fizyki, Beatę Utkowską z Instytutu Filologii Polskiej, Annę Nasierowską-Guttmejer z Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa oraz Waldemara Iwankę z Katedry Ochrony i Kształtowania Środowiska. Dodatkowo zamieściliśmy materiały dotyczące realizowanych przez młodych naukowców dwóch Diamentowych Grantów. W numerze „Przeglądu Naukowego” z ubiegłego roku znalazły się obszerne informacje na temat projektu realizowanego przez prof. Annę Lankoff z Instytutu Biologii.

GENEZA PROCESÓW TERMALIZACJI w materii oddziałującej silnie

Projekt badawczy „Geneza procesów termalizacji w materii oddziałującej silnie” finansowany przez NCN dotyczy zagadnień związanych z produkcją materii w procesach zderzeń jąder atomowych i hadronów (cząstek oddziałujących silnie) przy skrajnie wysokich energiach, na przykład takich jak te uzyskiwane na Wielkim Zderzaczu Hadronów w ośrodku CERN pod Genewą w Szwajcarii. Okazuje się, że wiele cech nowo wyprodukowanych cząstek ma charakter termalny, czyli są one typowe dla układu pozostającego w równowadze termodynamicznej. Jest to dość trudne do zrozumienia, gdyż zwykle dojście do równowagi termodynamicznej zabiera pewien czas, a tu mamy do czynienia z układami, które żyją niezwykle krótko, około 10^{-24} sekundy. Ponadto nie są to układy zamknięte, wręcz przeciwnie, gwałtownie rozszerzają się na zewnątrz. W ramach wspomnianego projektu badawczego zajmujemy się próbą zrozumienia i wytłumaczenia wyżej wspomnianych termalnych cech produkcji cząstek. Wydaje się, że wiele z tych cech ma charakter termalny jedynie z pozoru – procesy nierównowagowe odpowiedzialne za powstawanie cząstek mogą prowadzić do rozkładów i abundancji cząstek, które są typowe dla stanu równowagi i nie kryje się za tym żaden długotrwały proces dochodzenia do równowagi. Z drugiej strony, wiele zjawisk można wytłumaczyć bez odwoływania się do koncepcji równowagowych. W szczególności dane pochodzące ze zderzeń jąder atomowych mogą być wytłumaczone bez założenia szybkiej termalizacji, które zostało wcześniej bardzo silnie rozpropagowane. Obecnie w grancie obok kierownika uczestniczą: prof. Wojciech Broniowski (UJK, IFJ PAN), prof. Piotr Bożek (AGH), dwóch zagranicznych postdoców, tj. dr Viktor Begun (wcześniej Uniwersytet we Frankfurcie) i dr Leonardo Tinti (wcześniej Uniwersytet we Florencji), dwie doktorantki z Instytutu Fizyki, mgr Ewa Maksymiuk oraz mgr Milena Sołtysiak, a także student fizyki studiów II stopnia, Adam Olszewski.

BUDŻET PROJEKTU: 1 695 320 ZŁ

G R A N T M A E S T R O

Prof. Wojciech FLORKOWSKI (obok UJK pracownik IFJ PAN). Magistrant (1985) i doktorant (1988) prof. Wiesława Czyży na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 1990–1995 przebywał na stażach zagranicznych w Darmstadt i Heidelbergu. Habilitacja w IFJ PAN w 1997 roku. Tytuł profesora uzyskał w 2003 roku. Za swoją działalność naukową nagrodzony: Nagrodą im. Henryka Niewodniczańskiego przyznaną przez Instytut Fizyki UJ (1993), Nagrodą im. Mariana Mięśowicza (wraz z prof. W. Broniowskim) przyznaną przez Polską Akademię Umiejętności (2009), Nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2010). Autor jednego z pierwszych (anglojęzycznych) podręczników z dziedziny fizyki relatywistycznych zderzeń ciężkich jonów, *Phenomenology of ultra-relativistic heavy-ion collisions* (World Scientific, Singapore, 2010). Promotor trzech rozpraw doktorskich.

POLSCY ZESŁAŃCY NA SYBERII ZACHODNIEJ

w drugiej połowie XVIII–XIX wieku
w oczach Rosjan i ludności tubylczej

Spotkanie robocze zespołu badawczego: doc. Swietłana Mulina, prof. Wiesław Caban, prof. Marek Przeniosło (Omsk, 2014).

W dotychczasowych badaniach nad dziejami polskich zesłańców na Syberii w drugiej połowie XVIII i w XIX wieku zwracano głównie uwagę na kwestie związane z liczebnością zesłanych i ich rozmieszczeniem terytorialnym. Starało się też ukazywać związki polskich rewolucjonistów z rosyjskimi, którzy razem odbywali karę zsyłki za działalność przeciw caratowi. Po przemianach politycznych powstało sporo prac, zarówno w Polsce, jak i w Rosji, poświęconych polskiej zsyłce w drugiej połowie XVIII i w XIX wieku. Cieszy zwłaszcza fakt, że tę problematykę podejmują młodzi historycy rosyjscy, którzy przyznają się do polskich korzeni. Niektórzy z nich posiadają Karty Polaka.

Na dzieje Polaków na Syberii dalej patrzymy przez pryzmat urzędowych dokumentów rosyjskich i relacji pamiętnikarskich. Stąd też zrodził się pomysł realizacji projektu badawczego, którego celem byłoby poznanie, jak środowisko polskich zesłańców postrzegali i oceniali mieszkańcy Syberii – zarówno Rosjanie, jak i rdzenna ludność Syberii. Uzyskanie odpowiedzi na ten temat niewątpliwie przyczyni się do pełniejszego, monograficznego opracowania dziejów Polaków na Syberii, która zwłaszcza w XIX wieku była drugą ojczyzną Polaków. Pomysł podjęcia takich badań powstał niezależnie w środowisku historyków kieleckich i historyków rosyjskich z ośrodków akademickich Omska, Tomsku, Irkucka i innych. Oficjalnym partnerem Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach jest Omski Agrarny Uniwersytet Państwowy im. Piotra Stołypina.

W ramach projektu przeprowadzone będą obszerne kwerendy źródłowe w archiwach rosyjskich – zarówno centralnych (Moskwa, Petersburg), jak i regionalnych (Omsk, Tobolsk, Tomsk, Nowosybirsk). Prowadzone będą też badania w archiwach i bibliotekach Kazachstanu, ponieważ w XIX wieku północna część dzisiejszego Kazachstanu zaliczana była do Syberii Zachodniej. Członkami projektu realizowanego pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława Cabana są doświadczeni pracownicy Instytutu Historii: prof. dr. hab. Stanisław Wiech, prof. dr. hab. Marek Przeniosło, dr. hab. Jacek Legieć, dr. hab. Jerzy Pajak, oraz związani poprzez prowadzone badania z Instytutem Historii: prof. dr. hab. Jerzy Szczepański (Instytut Ekonomii), dr. hab. prof. UJK Małgorzata Przeniosło (Instytut Edukacji Szkolnej), dr. Sergiusz Leończyk i dr. Artiom Czernyszew (dwaj ostatni posiadają obywatelstwo polskie i rosyjskie). Ze strony rosyjskiej w skład projektu wchodzi doc. dr Swietłana Mulina i doc. dr Anna Krich z ośrodka omskiego oraz pracownicy naukowemu Muzeum Krajoznawczego w Tomsku – doc. Wasilij Chaniewicz, i Muzeum Krajoznawczego w Jekaterynburgu – doc. Tatiana Mosunowa. Nadto w roli konsultantów naukowych ze strony rosyjskiej występują historycy z najważniejszych syberyjskich ośrodków akademickich.

Efektom projektu będą konferencje, publikacje opracowań naukowych, wydawnictwa źródłowe charakteryzujące wzajemne relacje między polskimi zesłańcami a mieszkańcami Syberii. Na podstawie wyników wstępnych prac przeprowadzonych w Petersburgu, Moskwie i Tomsku uznano za konieczne przygotowanie do publikacji serii nieznanych pamiętników i dokumentów poświęconych zesłańczym losom Polaków na Syberii. Został powołany polsko-rosyjski komitet redakcyjny serii wydawniczej „Polscy zesłańcy na Syberii Zachodniej w drugiej połowie XVIII–XIX wieku”. Pierwsze dwie publikacje w tej serii ukażą się już w na początku 2015 roku. Dodatkową wartością realizowanego projektu będzie dalszy rozwój badań w Instytucie Historii UJK nad stosunkami polsko-rosyjskimi w XIX wieku.

Doc. Tatiana Mosunowa
i prof. Wiesław Caban (Tara, 2014)

KIEROWNIK PROJEKTU

Wiesław CABAN (ur. 1946 r.) – ukończył studia historyczne na Uniwersytecie Łódzkim. Na tej uczelni doktoryzował się w 1980 roku, następnie w 1990 uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii. Postanowieniem Prezydenta RP z 1999 roku otrzymał tytuł profesora. W latach 1994–1996 pełnił funkcję wicedyrektora, a w latach 1996–1999 dyrektora Instytutu Historii WSP w Kielcach. Po przekształceniu uczelni w Akademię Świętokrzyską, ponownie był dyrektorem IH (2001–2005), natomiast od 2005 do 2008 dziekanem Wydziału Humanistycznego. W latach 2008–2012 pełnił funkcję prorektora UJK. Jego zainteresowania badawcze obejmują: dzieje polskich zrywów niepodległościowych (w szczególności powstania styczniowego), stosunki polsko-rosyjskie w XIX i początkach XX wieku, przemiany społeczno-gospodarcze i kulturalne w Królestwie Polskim, a także biografistykę polonijną. Wybrane publikacje: *Z dziejów powstania styczniowego w rejonie Gór Świętokrzyskich*, Warszawa–Kraków 1989; *Spółczesność Kielecczyzny 1832–1864. Studia nad strukturą i aktywnością gospodarczą ziemiaństwa, mieszczaństwa i Żydów*, Kielce 1993; *Szkolnictwo elementarne na ziemi kielecko-radomskiej (1809–1862)*, Kielce 1993; *Służba rekrutów z Królestwa Polskiego w armii carskiej w latach 1831–1873*, Warszawa 2001 (książka otrzymała nagrodę im. prof. Jerzego Skowronka); *Z Orenburga do Paryża: Bronisław Zaleski 1820–1880*, Kielce 2006; *Powstanie styczniowe. Polacy i Rosjanie w XIX wieku*, Kielce 2011 (zbiór tekstów). Poza kierowaniem wspomnianym już projektem realizuje jednocześnie inny duży grant NPRH: „Pamiętniki i kolekcje listów polskich autorów z Ziemi Zabranych w latach 1795–1918”. Projekt również ma charakter międzynarodowy. Nadto Wiesław Caban jest współautorem i redaktorem opracowań odnoszących się do stosunków polsko-rosyjskich w XIX wieku, które powstały w wyniku realizacji polsko-rosyjskiego projektu edukacyjnego: „Polska – Rosja. Fatalna sprawa” Projekt realizowany jest w Instytucie Europy Środkowo-Wschodniej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

BADANIE ZDERZEŃ PROTON–PROTON, HADRON–JĄDRO ORAZ JĄDRO–JĄDRO przy relatywistycznych energiach w ramach eksperymentu NA61/SHINE przy CERN SPS

Projekt naukowy zatytułowany „Badanie zderzeń proton–proton, hadron–jądro oraz jądro–jądro przy relatywistycznych energiach w ramach eksperymentu NA61/SHINE przy CERN SPS” jest realizowany przez siedem polskich instytucji, w tym UJK, zrzeszonych w konsorcjum Hadrony-NA61/SHINE oraz we współpracy z innymi ośrodkami naukowymi tworzącymi międzynarodową kolaborację NA61/SHINE. Celem podstawowym eksperymentu jest zebranie danych dotyczących zderzeń proton–proton, proton–jądro oraz jądro–jądro, korzystając z aparatury zainstalowanej przy akceleratorze SPS w laboratorium CERN pod Genewą, a następnie analiza zebranych danych doświadczalnych. Eksperyment ma w założeniu trzy zadania w postaci wykonania pomiarów niezbędnych dla przeprowadzenia eksperymentów akceleratorowych dotyczących oscylacji i mieszania neutrin, dostarczenia danych potrzebnych w badaniach nad promieniowaniem kosmicznym i jego oddziaływaniem z atmosferą ziemską oraz badanie silnie oddziałującej materii. Grupa z UJK uczestniczy aktywnie w realizacji trzeciego z tych zadań, którego celem jest zbadanie zachowania materii w warunkach ekstremalnych, w tym przejścia fazowego od materii hadronowej do plazmy kwarkowo-gluonowej oraz poszukiwanie punktu potrójnego na diagramie fazowym materii jądrowej. Członkowie grupy uczestniczą bezpośrednio w zbieraniu danych w laboratorium CERN, koordynują całość działań związanych z kalibracją zebranych danych i ich rekonstrukcją oraz prowadzą analizę fizyczną materiału doświadczalnego. Eksperyment NA61/SHINE rozpoczął się w 2007 roku i będzie realizowany co najmniej do 2017.

BUDŻET PROJEKTU: 760 104 ZŁ

GRANT NCN – HARMONIA

Grzegorz STEFANEK – fizyk doświadczalny specjalizujący się w fizyce wysokich energii, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego. Doktorat realizowany w Szwajcarii i obroniony w Instytucie Problemów Jądrowych (obecnie NCBJ) w Warszawie. Od 25 lat prowadzi badania nad zderzeniami ciężkich jonów i aktywnie uczestniczy w eksperymentach realizowanych na akceleratorach SPS i LHC w laboratorium CERN pod Genewą. Zajmuje się badaniami nad zachowaniem materii jądrowej w warunkach o dużej gęstości i wysokiej temperaturze, a w szczególności przejściami fazowymi materii jądrowej. Stypendysta programów Unii Europejskiej i Instytutu Szwedzkiego oraz uczestnik polsko-niemieckiego programu realizowanego przez Helmholtz Association. Członek pięciu międzynarodowych kolaboracji naukowych oraz kierownik grupy UJK uczestniczącej w międzynarodowym eksperymencie NA61/SHINE. Autor i współautor ponad 200 artykułów w czasopismach międzynarodowych z listy filadelfijskiej.

GRANT NPRH

Dr hab. Beata UTKOWSKA (ur. 1971 r.) – prof. nadzw. w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Zajmuje się historią literatury przełomu XIX i XX wieku oraz edytorstwem naukowym. Stopień naukowy doktora uzyskała na Uniwersytecie Jagiellońskim (2002), stopień doktora habilitowanego w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk (2011). Autorka książki *Poza powieścią. Małe formy epickie Reymonta* (2004) i opracowania edytorskiego *Dziennik nieciągły. 1887–1924 Władysława Stanisława Reymonta* (2009), współredaktorka tomu *Literatura i życie artystyczne XIX i XX wieku* (2006). W latach 2004–2006 realizowała indywidualny grant badawczy KBN (nr rejestracyjny 1 H01C 046 27) zatytułowany „Edycja *Dzienników Władysława Reymonta*”. Publikowała m.in. w „Aktach Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu”, „Ruchu Literackim”, „Przeglądzie Humanistycznym”, „Wieku XIX”, „Pamiętniku Literackim”.

KONTYNUACJA KRYTYCZNEGO WYDANIA *Pism zebranych* Stefana Żeromskiego

Celem projektu jest kontynuacja rozpoczętej przed 1980 rokiem i przerwanej po kilkunastu latach krytycznej edycji *Pism zebranych* Stefana Żeromskiego. Edycja ta – kierowana przez prof. Zbigniewa Golińskiego (IBL PAN) – zaplanowana została na 39 tomów, rozdzielonych na 6 serii: utwory nowelistyczne, powieści, dramaty, pisma społeczne i wspomnienia, dzienniki oraz listy. Z zaplanowanych 39 tomów dotychczas ukazały się 22 (zakończone zostały: seria utworów nowelistycznych, t. 1–5, oraz seria listów, t. 34–39). Pozostałe tomy nie zostały wydane drukiem z powodu choroby i śmierci kilku członków Komitetu Redakcyjnego, w tym prof. Golińskiego, który zmarł w 2008 roku.

W 2011 roku podjęta została decyzja o wznowieniu edycji pod kierunkiem naukowym prof. Zdzisława J. Adamczyka. Niniejszy projekt ma na celu doprowadzenie do wydania drukiem następnych dziesięciu tomów *Pism zebranych* Żeromskiego, dokończenie wszystkich – poza serią dzienników – rozpoczętych i przerwanych serii. Niektóre z tych tomów były już – w różnym zakresie – opracowywane, ale żaden z nich nie został dokończony z podanych wcześniej powodów. W ramach niniejszego projektu prace te sfinalizują: mgr Elżbieta Jaworska (IBL PAN) i dr hab. Beata Utkowska (IFP UJK) – seria powieści, t. 12–13 oraz 16–18; dr hab. Grażyna Legutko (IFP UJK), dr hab. Beata Utkowska oraz mgr Justyna Kołodziejczyk (IFP UJK) – seria dramatów, t. 21–22; prof. dr hab. Zdzisław J. Adamczyk (wolontariusz UJK) – seria pism społecznych i wspomnień, t. 24–26. W zależności od stopnia zaawansowania prac przy poszczególnych tomach prowadzone będą różnego rodzaju badania tekstologiczne i edytorskie, mające doprowadzić do przygotowania tekstu głównego, udostępnienia dokumentacji tekstowej (w rejestrze odmian tekstu) oraz odtworzenia procesu powstawania i dziejów opracowywanych utworów (w uwagach wydawcy). W zakres tych badań wejdą m.in. kwerendy biblioteczne i archiwalne, analizy źródeł rękopiśmiennych (brulionów i czystopisów), analizy przekazów drukowanych, kolacjonowanie tekstów. Wobec wszystkich dziesięciu tomów *Pism*, które obejmuje niniejszy wniosek, przewiduje się również środki na pokrycie kosztów wydania i druku. Projekt „Kontynuacja krytycznego wydania *Pism zebranych* Stefana Żeromskiego” powinien doprowadzić do dokończenia rozpoczętych przed laty prac, a także do wydania drukiem brakujących dziesięciu tomów *Pism* w Wydawnictwie IBL PAN, posiadającym prawa do wydawania *Pism zebranych* Żeromskiego. Do zakończenia edycji pozostałoby przygotowanie i wydanie siedmiu tomów *Dzienników*, które mogłyby być opracowane w następnym projekcie badawczym.

BUDŻET PROJEKTU: 656 400 ZŁ

POWIĄZANIE POLIMORFIZMU GENÓW GST I SPOŻYCIA CZERWONEGO MIĘSA w ryzyku zachorowania na raka jelita grubego

Celem projektu jest: 1) zbadanie polimorfizmu genów GSTM1, GSTT1 i GSTP1 kodujących enzymy z grupy transferaz-S glutationu w DNA pacjentów ze sporadycznym rakiem jelita grubego w porównaniu do pacjentów niechorujących na RJG. Enzymy te detoksykują w organizmie człowieka HCA pochodzące ze spożycia czerwonego mięsa; 2) zbadanie ewentualnych zależności pomiędzy polimorfizmem wspomnianych genów, spożyciem czerwonego mięsa a wystąpieniem raka jelita grubego.

Materiał badawczy stanowią będą leukocyty krwi obwodowej, z której izolowane będzie DNA do badań molekularnych. Badanie polimorfizmu genów GSTM1, GSTT1 i GSTP1 przeprowadzone będzie metodą reakcji amplifikacji DNA z analizą powstającego produktu w czasie rzeczywistym (Real-Time PCR) z użyciem komercyjnie dostępnych zestawów odczynników. Badanie obejmie około 200 pacjentów z nowo zdiagnozowanym rakiem jelita grubego przebywających w szpitalach województwa świętokrzyskiego. Uzyskane wyniki będą poddane analizie statystycznej pozwalającej ocenić istotność statystyczną ewentualnych różnic w częstości występowania RJG w zależności od polimorfizmu badanych genów i częstości spożycia czerwonego mięsa w poszczególnych grupach badawczych. Zdobyta wiedza może w przyszłości pomóc w opracowaniu efektywnych programów profilaktyki raka jelita grubego. Spodziewana zależność pomiędzy spożyciem czerwonego mięsa a zwiększonym ryzykiem zachorowania na raka jelita grubego u osób z polimorfizmem genów GST będzie wynikać przypuszczalnie ze zwiększonej ekspozycji błony śluzowej jelita grubego na aminy heterocykliczne. Umożliwi to potencjalnie wykorzystanie badania poziomu amin w kale (będącego markerem spożycia mięsa czerwonego) jako wskaźnika ryzyka zachorowania na raka jelita grubego.

Wykonawcami projektu są: Stanisław Głuszek, Justyna Klusek, Artur Kowalik, Piotr Lewitowicz, Iwona Wawrzycka.

BUDŻET PROJEKTU: 553 379 ZŁ

G R A N T N C N – O P U S

KIEROWNIK PROJEKTU

Anna Maria NASIEROWSKA-GUTTMEJER – ukończyła studia na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie. W 1980 i 1988 roku uzyskała kolejno I i II stopień specjalizacji z patomorfologii, w 1987 roku stopień naukowy doktora nauk medycznych w Instytucie Onkologii w Warszawie. Habilitacja w 2002 roku w zakresie onkologii, patomorfologii nadana przez Radę Naukową Centrum Onkologii w Warszawie. Od 2009 profesor tytularny. Od 2004 roku pełni funkcję kierownika Zakładu Patomorfologii Centralnego Szpitala Klinicznego MSW w Warszawie; od lutego 2012 profesor zwyczajny na UJK w Kielcach, pracuje na Wydziale Nauk o Zdrowiu (Zakład Patologii). Szkolenia zagraniczne: 1984 – staż w Zakładzie Patologii Radium Hospital, Oslo; 1986 – kurs „Modern Immunocytochemistry” w Hammer-smith Hospital, Londyn; 1993 – stypendium w Zakładzie Patologii Toranomon Hospital w Tokio. Udział w pracach towarzystw naukowych: Polskie Towarzystwo Patologów – od 2010 pełni funkcję prezesa; European Society of Pathology, członek Advisory Council ESP; Polskie Towarzystwo Onkologiczne, członek zarządu Warszawskiego Oddziału PTO; European Neuroendocrine Tumor Society; Rada Ekspertów Polskiej Sieci Guzów Neuroendokrynnych, sekretarz Rady Naukowej. Udział w redakcjach czasopism naukowych: „Przeгляд Gastroenterologiczny”, „Polish Journal of Pathology”, „Nowotwory. Journal of Oncology”, „Oncoreview”, „Przeгляд Lekarski”, „Pathology Discovery”, „Ginekologia Polska”. Zainteresowania naukowe: nowotwory układu pokarmowego (nabłonkowe, rozlanego systemu neuroendokrynnego, podścieliskowe, guzy podścieliskowe), czerniak skóry, nowotwory tarczycy, nowotwory trzonu macicy, nowotwory uwarunkowane dziedzicznie, techniki immunohistochemiczne.

G R A N T N C N – O P U S

Prof. zw. dr hab. Waldemar IWANEK – jest absolwentem Instytutu Chemii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach. W 1983 roku został zatrudniony w tymże Instytucie w Zakładzie Fizyki Chemicznej. Pracę doktorską z zakresu fotochemii związków organicznych wykonał pod kierunkiem doc. dr. T. Latowskiego, obronił ją w 1992 roku na Wydziale Chemii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Już w trakcie pracy nad doktoratem w latach 1989–1991 odbył długoterminowy staż naukowy na Uniwersytecie w Munster (Niemcy), będąc pod opieką naukową prof. dr. Jochena Mattaya. Po obronie pracy doktorskiej został ponownie zaproszony przez prof. Mattaya do odbycia stażu podoktorskiego (Volkswagen Stiftung), który trwał od 1993 do 1995 roku. To właśnie w tym ośrodku zajął się tematyką naukową związaną z chemią kaliksarenów, którą kontynuował po powrocie do kraju, co doprowadziło go w 2000 roku do uzyskania stopnia doktora habilitowanego na Wydziale Chemii Uniwersytetu Warszawskiego. W 2001 roku został zaproszony przez prof. V. Schuriga do odbycia stażu naukowego na Uniwersytecie w Tybindze (Niemcy, DFG Stiftung), który trwał do 2003 roku. W tym czasie zajmował się syntezą nowych typów kaliksarenów oraz ich wykorzystaniem w chromatografii. Po powrocie do kraju w 2003 roku utworzył Zakład Fizycznej Chemii Organicznej w Instytucie Chemii, był jego kierownikiem do 2010 roku. W 2005 oraz 2006 roku był profesorem wizytującym na Uniwersytecie w Bielefeld (Niemcy). W 2010 roku na Wydziale Chemii Uniwersytetu Warszawskiego uzyskał tytuł naukowy profesora. Od roku 2010 roku do chwili obecnej jest pracownikiem Katedry Ochrony i Kształtowania Środowiska na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, zatrudnionym na stanowisku profesora zwyczajnego. Jest autorem ponad 60 artykułów naukowych z zakresu chemii organicznej, chemii supramolekularnej oraz fotochemii o wysokim współczynniku cytowalności prac. Przez dwie kadencje (2002–2010) był przewodniczącym Świętokrzyskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Jest ekspertem Narodowego Centrum Nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

KIEROWNIK PROJEKTU

NOWE PODEJŚCIE DO SYNTEZY cyklochiralnych makrocykli o szerokich możliwościach aplikacyjnych

Realizowany projekt dotyczy opracowania nowych dróg syntezy rozbudowanych przestrzennie cyklochiralnych pochodnych rezorcynoarenów oraz zbadania ich właściwości spektroskopowych, receptorowych oraz katalitycznych jako modeli enzymów. W projekcie wykorzystano możliwość tworzenia o-chinometinowych pochodnych rezorcynoarenu, które to pochodne w reakcji cykloaddycji z dienofilami tworzą nowe, cyklochiralne heterocykliczne pochodne rezorcynoarenu. Stwarza to duże szanse na otrzymywanie szeregu nowych pochodnych rezorcynoarenu o różnorodnych właściwościach fizykochemicznych i potencjalnie szerokich możliwościach aplikacyjnych. Zapotrzebowanie na wysoce specyficzne receptory molekularne staje się wyzwaniem naszych czasów. Ich działanie opiera się na tworzeniu kompleksów supramolekularnych, z wykorzystaniem całej gamy różnorodnych oddziaływań międzycząsteczkowych. Projekt wpisuje się w intensywne poszukiwania nowych, efektywnych receptorów o selektywnym różnicowaniu, które będą odgrywać coraz większą rolę w najbliższej przyszłości poprzez wykorzystanie ich w: naukach medycznych jako na przykład selektywnych receptorów markerów nowotworowych, kontenerów molekularnych przenoszących jony i cząsteczki o znaczeniu farmakologicznym; bioanalityce poprzez selektywne oznaczenia substancji biologicznie aktywnych; chemii jako katalizatorów, gdzie etap katalizy następuje we wnęce pochodnej rezorcynoarenu (modele enzymów), katalizatorów reakcji asymetrycznych, chiralnych faz stacjonarnych w chromatografii czy też czynników dyskryminacji chiralnej.

BUDŻET PROJEKTU: 519 000 ZŁ

LINGWOSEMIOTYKA MIASTA JAKO PRZESTRZENI KOGNITYWNEJ

na przykładzie Kielc i Nowogrodu Wielkiego

Celem projektu jest zbadanie specyfiki lingwosemiotycznej (przede wszystkim werbalnej) prezentacji wyobrażeń Polaków i Rosjan o mieście jako fenomenie kognitywnym (stricte informacyjnym oraz semiotycznym) i energomaterialnym (czasoprzestrzennym). W projekcie badam fragmenty językowego obrazu świata mieszkańców Kielc i Nowogrodu Wielkiego w zakresie wyobrażeń urbanistycznych.

Praca oparta jest na metodologii funkcjonalno-pragmatycznej. Źródłem materiału są opisy docelowych miast w tekstach przewodników turystycznych, pracach naukowych i publicystycznych, dziełach artystycznych, jak i w tekstach folklorystycznych, czy wręcz w komunikacji potocznej. Badanie tego typu wiąże się z analizą zarówno tekstów pisanych, jak i ustnych, co wymaga przeprowadzenia badań polowych, w moim przypadku były to: analiza tekstowa, wywiady, obserwacje sytuacyjne i prowokacyjne eksperymenty w Rosji, dzięki możliwości wyjazdu na kwerendy źródłowe, oraz w Polsce. W lutym planuję wyjazd na kwerendę uzupełniającą.

Badając miasto z punktu widzenia lingwosemiotyki, biorę pod uwagę zarówno czynnik geograficzny (*locus*), jak i społeczno-kulturowy (*habitus*). Równie istotna jest kwestia nazewnictwa normatywnego i uzualnego. Motywacje, dla których ludzie nazywają tak, a nie inaczej dane obiekty, miejsca. Co ważne, praca nie skupia się na bezstronnym opisanu czy analizie obiektów, lecz na określonym stopniu wartości, cenności obiektu dla ludzi. Powiązania z danym miejscem, legendy, historia, niejednokrotnie najdrobniejsze detale znacząco wpływają bowiem na używaną terminologię.

W sferze badań znajdują się teksty środowiska miejskiego – nazywanie poszczególnych obiektów miejskich, badanie szyldów handlowych, tekstów reklamowych, ogłoszeniowych czy graffiti.

Opiekunem naukowym jest dr hab. prof. UJK Oleg Leszczak.

D I A M E N T O W E

Dagmara KORCZYŃSKA – urodzona 1.12.1990 roku w Kielcach, uczennica Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6, a następnie absolwentka I Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Kielcach. Ukończone studia na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego; kierunek: filologia, specjalność: język rosyjski biznesu. Uzyskała tytuł zawodowy: magister. Aktualnie doktorantka językoznawstwa. Od 2009 roku aktywny członek Koła Naukowego Studentów i Doktorantów „TEKST”. Laureatka II edycji konkursu organizowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Diamentowy Grant. Realizuje projekt: „Lingwosemiotyka miasta jako przestrzeni kognitywnej na przykładzie Kielc i Nowogrodu Wielkiego” pod opieką dr. hab. prof. UJK Olega Leszczaka. W 2013 roku otrzymała Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia. Dorobek naukowy: 16 wystąpień na konferencjach krajowych, krajowych o charakterze międzynarodowym oraz zagranicznych, 6 publikacji w recenzowanych czasopiśmie naukowych. Hobby: taniec, podróżowanie, poznawanie innych kultur.

G R A N T Y

Martyna OSTROWSKA – urodzona 11.04.1991 roku w Kielcach. Obecnie studentka ostatniego roku studiów drugiego stopnia na kierunku zarządzanie. Ukończyła I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Kielcach. Dwukrotna stypendystka Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w roku akademickim 2013/14 i 2014/15. W 2013 roku zdobyła Nagrodę Zarządu Województwa Świętokrzyskiego „Talenty Świętokrzyskie”. Zdobywczyni wyróżnienia w ogólnopolskim konkursie na Najlepszego Studenta RP „Studencki Nobel 2014” na etapie regionalnym. W 2013 roku Naukowe Wydawnictwo IVG opublikowało jej książkę zatytułowaną *Zarządzanie cenami usług kredytowych i ich wpływ na wynik finansowy Grupy Kapitałowej PKO BP S.A. w latach 2010–2013*. Zainteresowania naukowe: społeczna odpowiedzialność biznesu, system ochrony zdrowia w Polsce, finansjalizacja. Autorka artykułów naukowych w publikacjach pokonferencyjnych i czasopiśmie naukowych, takich jak: „Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka”, „Przedsiębiorstwo Przyszłości”, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa”, „Rola Informatyki w Naukach Ekonomicznych i Społecznych. Innowacje i Implikacje Interdyscyplinarne”, „Ekonomia i Zarządzanie”, „Studia i Materiały Miscellanea Oeconomicae”. Uczestniczka licznych konferencji naukowych. W czasie wolnym uwielbia gotować.

ZJAWISKO FINANSJALIZACJI W SYSTEMIE OCHRONY ZDROWIA na przykładzie województwa świętokrzyskiego

Głównym celem projektu jest zbadanie wpływu zjawiska finansjalizacji na funkcjonowanie podmiotów leczniczych na przykładzie województwa świętokrzyskiego. Jego realizacja wymaga przeprowadzenia badań ilościowych wśród pacjentów korzystających ze świadczeń medycznych udzielanych na terenie województwa świętokrzyskiego oraz badań jakościowych wśród lekarzy i personelu medycznego pracujących w placówkach mających siedzibę na tym terenie. Istnieje wiele przesłanek skłaniających do podjęcia tematyki dotyczącej zjawiska finansjalizacji w polskim systemie ochrony zdrowia. Należą do nich m.in. coraz większe skupianie się placówek medycznych na zawarciu kontraktu z płatnikiem i minimalizacji kosztów zamiast na leczeniu pacjentów oraz procedury nakładające na lekarzy coraz więcej obowiązków administracyjnych, co negatywnie odbija się na czasie poświęcanym pacjentowi, zaufaniu i komunikacji na linii lekarz–pacjent. Podjęty w projekcie temat jest wynikiem obserwacji i przemyśleń na temat funkcjonowania placówek medycznych z siedzibą na terenie województwa świętokrzyskiego. Projekt jest rezultatem przeglądu ujawnianych w ostatnich latach nieprawidłowości i afer korupcyjnych z udziałem lekarzy i kierownictwa placówek leczniczych z siedzibą w województwie świętokrzyskim. Opiekunem naukowym jest dr Magdalena Piłat-Borcuch.

Posiedzenie UKN w Kielcach

Od roku akademickiego 2012/13 Uniwersytet Jana Kochanowskiego uczestniczy w pracach Uniwersyteckiej Komisji Nauki. Jest to struktura skupiająca prorektorów odpowiedzialnych za sprawy naukowe wszystkich polskich uniwersytetów klasycznych. W dniach 5-7 czerwca 2014 roku posiedzenie UKN zorganizowane zostało na naszym Uniwersytecie. Poza prorektorami ds. nauki w obradach uczestniczyli także: podsekretarz stanu w MNiSW prof. Włodzisław Duch, przewodniczący Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych prof. Maciej Zabel i przewodniczący Zespołu do spraw oceny czasopism naukowych przy MNiSW prof. Jerzy Wilkin. Podczas spotkania dyskutowano o najważniejszych bieżących kwestiach dotyczących nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce.

Marek Przeniosło

Za stołem prezydalnym – profesorowie: Maciej Zabel, Włodzisław Duch, Ryszard Dębicki (przewodniczący UKN), Grzegorz Węgrzyn, Szczepan Bilinski

Wydawnictwa UJK cieszyły się dużym zainteresowaniem...

H O R Y Z O N T 2 0 2 0

Trzydziestego pierwszego stycznia 2014 roku z inicjatywy Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą przy współudziale pracowników Działu Nauki UJK odbyła się konferencja zatytułowana „**Pomysł na grant badawczy + pieniądze = sukces. Gdzie ich szukać i jak je zdobyć?**”. Wzięli w niej udział prelegenci z Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych Unii Europejskiej przy Instytucie Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk – dyrektor dr Andrzej Siemaszko i kierownik Biura Mobility mgr Bogna Hrynyszyn, Regionalnego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE w Lublinie – koordynatorzy dr Andrzej Stępniewski i mgr Michał Marszałowicz, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej – koordynator zespołu ds. koordynacji programów mgr Krystyna Frąk oraz mgr Julia Madajczak – członek międzynarodowego i interdyscyplinarnego zespołu badawczego kierowanego przez dr Justynę Olko realizującego grant Europe and America in Contact: a Multidisciplinary Study of Crosscultural Transfer in the New World Across Time, finansowanego przez Europejską Radę Nauki. Na konferencji prezentowano możliwości finansowania badań naukowych w ramach programu ramowego Unii Europejskiej – **Horizont 2020**, grantów European Research Council, Akcji Marii Skłodowskiej-Curie oraz programów i stypendiów ogłaszanych przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej.

Wojciech Majkowski

Od lewej: mgr Bogna Hrynyszyn – kierownik Biura Mobility Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE w Polsce; mgr Julia Madajczak – członek międzynarodowego i interdyscyplinarnego zespołu badawczego; mgr Krystyna Frąk – koordynator w zespole ds. koordynacji programów Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

Dr Andrzej Siemaszko – Dyrektor Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE w Polsce

Dr Andrzej Stępniewski – Koordynator Regionalnego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych UE w Lublinie

Konferencja INFORMATYZACJA SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

W dniach 22–23 listopada 2013 roku na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach odbyła się konferencja zatytułowana „Informatyzacja szkolnictwa wyższego” w ramach projektu „Stworzenie systemu informacji o szkolnictwie wyższym (POL-on)” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Działanie 4.1, Poddziałanie 4.1.3. Organizatorami konferencji byli Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Między-

uniwersyteckie Centrum Informatyzacji i Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach. Konferencja skierowana była do rektorów, kanclerzy, przedstawicieli kierownictwa uczelni odpowiedzialnych za informatyzację oraz osób merytorycznie związanych z wdrożeniem i eksploatacją systemów IT w uczelniach.

W pierwszym dniu obrad zaprezentowano referaty dotyczące szeroko rozumianej roli informatyzacji w integracji procesów nauki i dydaktyki szkolnictwa wyższego:

- Andrzej Kurkiewicz – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Departament Strategii: Informatyzacja systemu szkolnictwa wyższego na przykładzie konkretnych rozwiązań. Możliwości finansowania rozwiązań teleinformatycznych szkolnictwa wyższego.
- Łukasz Socha – Ośrodek Przetwarzania Informacji: Przetwarzanie danych i dostarczanie informacji z systemów POL-on, OSF (Obsługi Strumieni Finansowania):
 - systemy POL-on i OSF,
 - systemy POL-on w procesie decyzyjnym MNIŚW,
 - wybrane raporty zbiorcze generowane dla MNIŚW.
- Maciej Wlazło – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach: Informatyzacja szkół wyższych na przykładzie doświadczeń UJK w zakresie wdrożenia strukturalnego systemu informatycznego oraz systemu wspomagającego zarządzanie uczelnią.
- Aleksander Nowiński – Uniwersytet Warszawski, Wojciech Majkowski – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach: Parametryzacja działalności naukowej pracowników naukowych we wdrożonym w UJK systemie w kontekście przekazywania danych do Polskiej Bibliografii Naukowej Zintegrowanego Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on.

Andrzej Kurkiewicz z MNIŚW, JM Rektor Jacek Semaniak, Marek Kręglewski – dyrektor Międzyuniwersyteckiego Centrum Informatyzacji

W drugim dniu obrad w trzech panelach zaprezentowano referaty dotyczące roli uczelni wyższych w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego, możliwości i wyzwań stojących przed uczelniami wyższymi w kontekście rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej oraz współpracy uczelnianych systemów informatycznych z systemem POL-on:

- Tomasz Krzymowski – Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Departament Informatyzacji: Zastosowanie ePUAP w obszarze elektronicznej usług administracji publicznej.
- Marek Kręglewski – Międzyuniwersyteckie Centrum Informatyzacji: Znaczenie współpracy uczelni wyższych w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego.
- Wojciech Fenrich – Uniwersytet Warszawski, Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego: Polska Baza Cytowań POL-index.
- Marek Kowalski – Międzyuniwersyteckie Centrum Informatyzacji: Wykorzystanie systemu antyplagiatowego w procesie dydaktycznym.
- Janina Mincer-Daszkiwicz – Uniwersytet Warszawski: Ergonomia i dalsze kierunki rozwoju USOS.

Wojciech Majkowski

UCZELNIE I INSTYTUCJE ZAGRANICZNE, z którymi została podpisana umowa o współpracy w 2013 i 2014 roku

Współpraca UJK z partnerami zagranicznymi

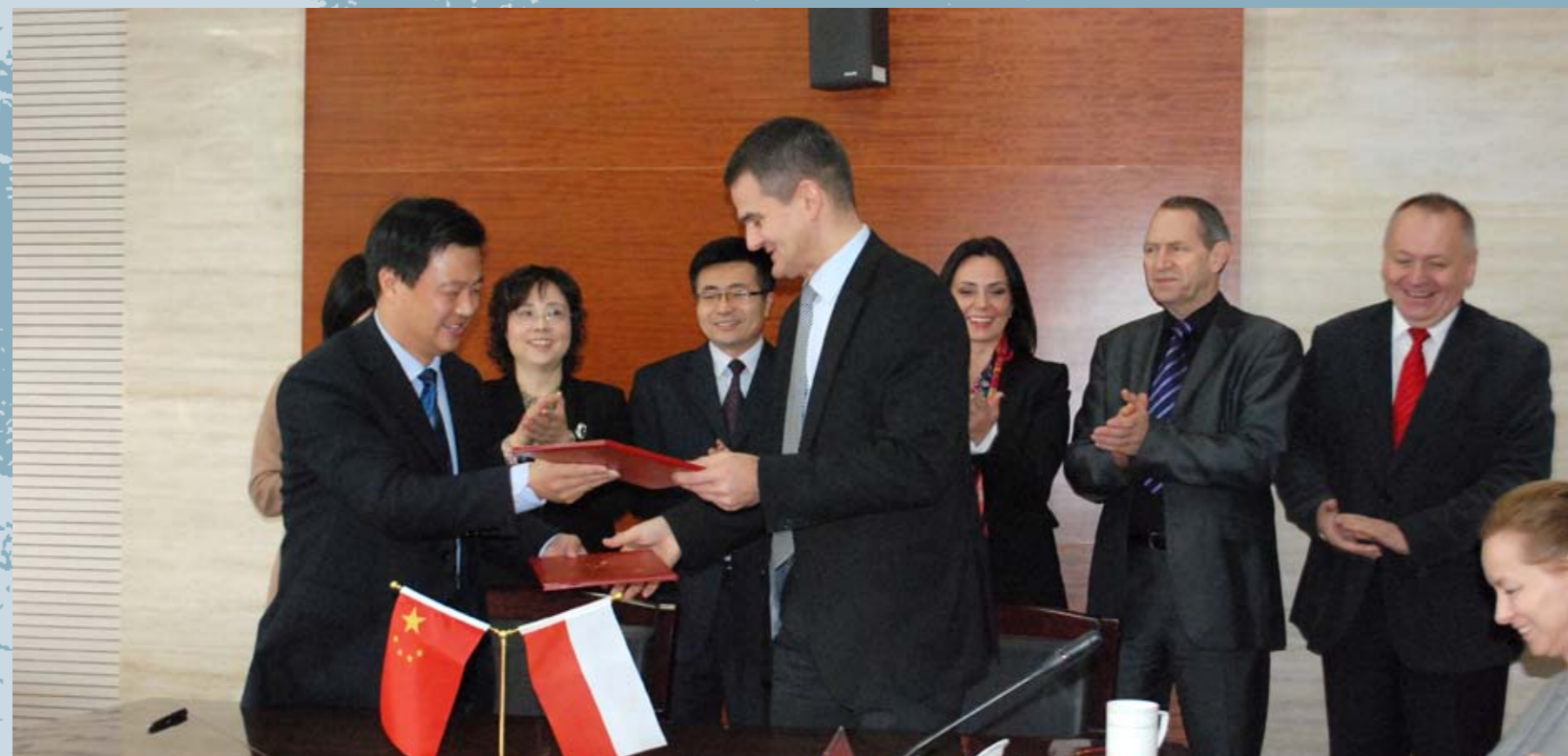
- Uniwersytet Płowski im. P. Hilendarskiego w Pławach
- Moskiewski Miejski Uniwersytet Pedagogiczny w Moskwie
- Moskiewski Instytut Nowoczesnego Kształcenia Akademickiego
- Uniwersytet Teksas w Brownsville
- Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza w Czerniowcach
- Narodowy Uniwersytet „Akademia Ostrogska” w Ostrogu
- Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie
- Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Kuźmy Minina w Niżnym Nowogrodzie
- Tarnopolski Instytut Społecznych i Informatycznych Technologii w Tarnopolu
- Instytut Informatycznych Technologii i Zasobów Nauczania Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych w Kijowie oraz Uniwersytet Zarządzania Oświatą Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych w Kijowie
- Uniwersytet Techniczny w Tianjin
- Omski Państwowy Agrarny Uniwersytet im. P. A. Stołypina
- Lwowska Państwowa Akademia Finansów we Lwowie
- Lwowski Narodowy Uniwersytet Agrarny
- Instytut Jean Nicod w Paryżu
- Szkoła Praktyczna Studiów Wyższych Uniwersytetu w Paryżu
- Uniwersytet Sztuk Pięknych w Rzymie
- Uniwersytet de Ciudad Juarez
- Dniepropietrowski Obwodowy Związek Polaków

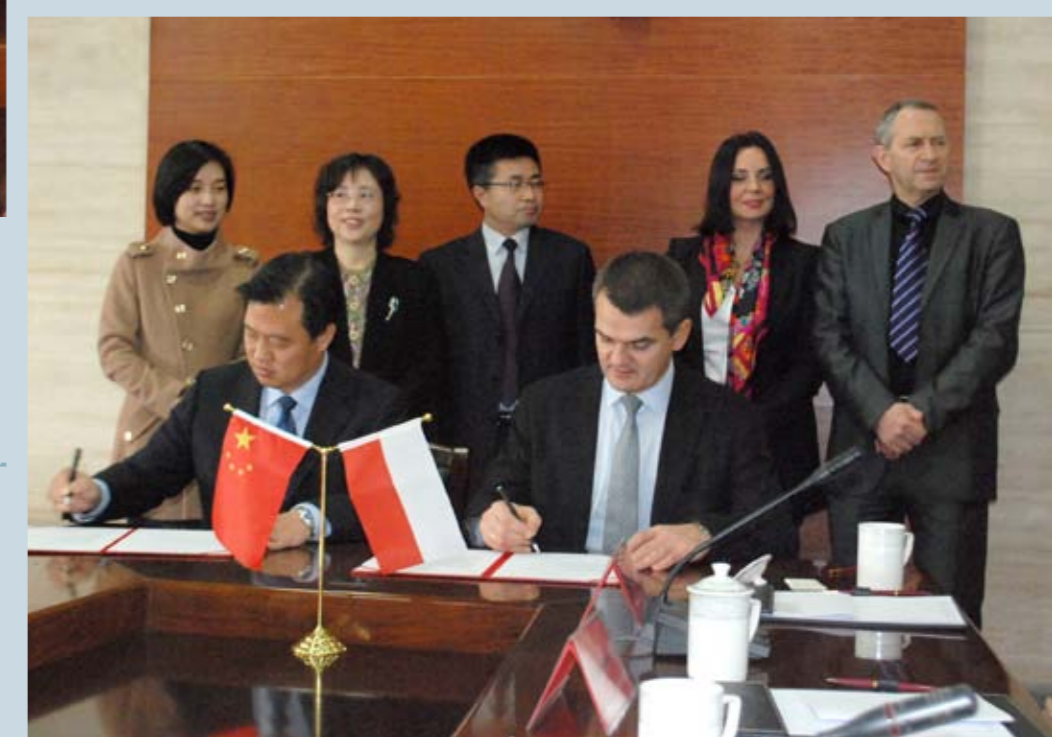
ZAGRANICZNE WYJAZDY WŁADZ UNIWERSYTETU w obiektywie

Wyjazdy w celu
nawiązania współpracy
z partnerami
zagranicznymi

Chiny

Politechnika w Tianjin i Uniwersytet w Taizhou

Trnawa

Wizyta w Trnawie

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach ściśle współpracuje z kilkudziesięcioma szkołami wyższymi na świecie. Partnerami są uczelnie bardzo odległe (choćby uniwersytety amerykańskie i chińskie), jak i te funkcjonujące w państwach będących sąsiadami Polski. W ostatnim roku Uniwersytet sfinalizował umowy o współpracy z kolejnymi uczelniami. Podpisywanie porozumień nieraz łączyło się z wyjazdami władz Uniwersytetu do placówek partnerskich.

Wybrane wyjazdy ilustrują zamieszczone fotografie. W tym miejscu można nieco szerzej wspomnieć o jednej z takich wizyt – zorganizowanym w grudniu 2013 roku wyjeździe na słowacki Uniwersytet Świętych Cyryla i Metodego w Trnawie. W tym starym, leżącym w pobliżu granicy z Austrią i z Węgrami mieście funkcjonuje

uczelnia, która nawiązuje do tradycji uniwersytetu istniejącego tam już od XVII wieku. Na Uniwersytecie Świętych Cyryla i Metodego obecnie działają cztery wydziały: Filozoficzny, Komunikacji Masowej, Nauk Przyrodniczych, Nauk Społecznych oraz Instytut Fizjoterapii, Balneologii i Rehabilitacji Terapeutycznej. Umowa przygotowana przez obie uczelnie przewiduje szczególnie ścisłą współpracę między kieleckim Wydziałem Zarządzania i Administracji i trnawskim Wydziałem Nauk Społecznych. W ramach umowy zostaną pogłębione istniejące już od kilku lat kontakty naukowe pracowników (wspólne konferencje, publikacje, wymiana kadry), jak i współpraca o charakterze dydaktycznym. Planowane jest wspólne kształcenie studentów na kierunku politologia. Efektem tych działań byłoby wydawanie podwójnych dyplomów: polskich i słowackich. W perspektywie z pewnością będzie możliwa także współpraca między innymi strukturami obu uniwersytetów, chociażby kieleckim Wydziałem Nauk o Zdrowiu i trnawskim Instytutem Fizjoterapii, Balneologii i Rehabilitacji Terapeutycznej.

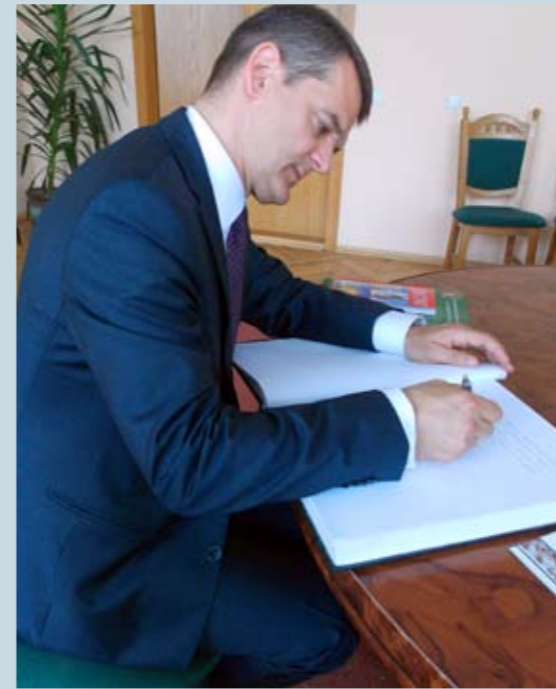
Przebywająca w Trnawie delegacja UJK odbyła spotkanie z władzami słowackiej uczelni, podczas którego doszło do przekazania podpisanych umów o współpracy. Kielecki Uniwersytet reprezentowali Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą prof. Marek Przeniosło, dziekan Wydziału Zarządzania i Administracji prof. Wojciech Saletra i kierownik Katedry Krajów Europy Północnej WZiA prof. Ryszard M. Czarny. Wraz z delegacją Uniwersytetu do Trnawy udał się też marszałek województwa świętokrzyskiego Adam Jarubas. Wspólnie przybyli z wizytą do przewodniczącego samorządu trnawskiego, żupana (marszałka) Tibora Mikusza. Rozmawiano o współpracy między obu regionami (polem do współpracy może być chociażby ich charakter uzdrowiskowy), w tym między uniwersytetami. Podczas rozmów był obecny ambasador Polski w Bratysławie J.E. Tomasz Chłoń.

Marek Przeniosło

Wilno

Omsk

Dublany Lwów

9

Z problematyki badawczej pracowników UJK

Na naszej uczelni pracuje ponad 860 nauczycieli akademickich. Tak jak każdy uniwersytet klasyczny, zatrudnia my specjalistów będących reprezentantami różnych dyscyplin naukowych. W tej części „Przeгляdu” zamieszczamy materiały ilustrujące trzy wybrane pola badawcze. Czytelnicy mają okazję zapoznać się z obszarem zainteresowań prof. Ryszarda Czarnego, kierującego Katedrą Krajów Europy Północnej; prof. Agnieszki Gałuszki pracującej w Instytucie Chemii – obecnie naszego najmłodszego profesora tytularnego; także dwóch osób, dla których ważnym obszarem aktywności jest badanie dziejów Lwowa – chodzi o panie prof. Lidie Michalską-Brachę z Instytutu Historii i prof. Małgorzatę Przeniosło z Instytutu Edukacji Szkolnej. Ten ostatni materiał dodatkowo został wzbogacony wybranymi pracami przedstawiającymi „stary Lwów”, których autorem jest prof. Władysław Szczepański z Instytutu Sztuk Pięknych.

Ryszard Michał CZARNY – profesor nauk humanistycznych w zakresie nauk politycznych, doktor habilitowany nauk filozoficznych w zakresie współczesnych politycznych i ekonomicznych stosunków międzynarodowych (dyplom Nordeuropa Institut Uniwersytetu w Greifswaldzie), doktor nauk politycznych (UJ), magister prawa (UJ).

Pola eksperckie: polityka zagraniczna i bezpieczeństwa państw nordyckich, NORDEN na arenie międzynarodowej, Wymiar Północny w polityce UE, Daleka Północ – wyzwania i szanse, uwarunkowania ekonomiczne, społeczne i polityczne współczesnej Arktyki, dyplomacja publiczna. Członek Prezydium Komitetu Badań Polarnych PAN, Przewodniczący Zespołu Nauk Społecznych i Historii Polskich Badań Polarnych (w KBP PAN), członek Komitetu Nauk Politycznych PAN, Ekspert EU Northern Dimension Institute, reprezentant Komitetu Badań Polarnych PAN w Human and Social Working Group of International Science Arctic Committee, członek Polar Task Force przy MSZ, członek tzw. Grupy Refleksyjnej przy Ministrze Spraw Zagranicznych.

Członek: Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Polskiego Towarzystwa Stosunków Międzynarodowych, Kieleckiego Towarzystwa Naukowego.

Były: senator RP III kadencji (wicemarszałek Senatu), minister edukacji narodowej 1995–1996, ambasador RP w Królestwie Szwecji 1997–2001, ambasador ad personam w MSZ 2002–2004, ambasador RP w Królestwie Norwegii i Republice Islandii 2005–2007, członek zespołu doradców naukowych Prezesa RM w latach 2002–2003, profesor w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Obecnie: prof. zw. na UJK, Kierownik Katedry Krajów Europy Północnej na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, prof. na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Cyryla i Metodego w Trnawie oraz Przewodniczący Interdyscyplinarnego Zespołu Badań Nordyckich przy Centrum Badań nad Szkolnictwem Wyższym UJ.

Daleka Północ – High North to obecnie jeden z kluczowych obszarów w układzie globalnym. Dotyczy również terenów USA i Kanady (w odniesieniu do nich stosuje się czasami określenie Far North), a w najbardziej interesującym mnie kontekście europejskim obejmuje zarówno część kontynentu, wyspy, jak i morza (Morze

w praktyce wyraźne ukierunkowanie interesów, a nie tylko polityczną retorykę, tym bardziej że region ma rzeczywiście znaczny potencjał i możliwości ekonomicznego wzrostu w co najmniej kilku sektorach. Wszystko to daje jednak nie tylko szanse, ale tworzy też liczne wyzwania. Na ich czele bez wątpienia możemy

Czy w Kielcach można prowadzić badania dotyczące HIGH NORTH?

Barentsa, Morze Grenlandzkie) usytuowane za kręgiem polarnym. Obszar ten rozciąga się na terytorium kilku krajów, mianowicie: Danii, Norwegii, Szwecji, Finlandii oraz Federacji Rosyjskiej. W epoce wysokich cen surowców energetycznych i ocieplenia klimatu charakteryzują go wysoka aktywność, a nawet pewna nerwowość państw tego regionu. Trudno się temu dziwić, gdyż topnienie lodu i wiecznej zmarzliny może otworzyć, a nawet już otwiera nowe wodne szlaki transportowe, m.in. ułatwiające dostęp do wcześniej niedostępnych zasobów. To z kolei stanowi potencjalne źródło sporów, a nawet konfliktów związanych z wytyczaniem stref zasobów oraz delimitacją granic. Konsekwencje tego stanu rzeczy mogą złożyć się na wyjątkową kombinację szans i współczesnych zagrożeń. Inaczej mówiąc, wywierac wpływ na relacje międzynarodowe w skali wykraczającej poza interesy tylko i wyłącznie naszej półkuli.

Daleka Północ staje się wyróżniającym obszarem wielkich możliwości w najbliższych latach. Wysokie ceny energii, a z drugiej strony postęp technologiczny uczyniły możliwą eksploatację zasobów ropy naftowej na dotychczas niedostępnych obszarach. Z racji zmian klimatycznych następuje otwieranie się nowych morskich szlaków transportu, znacznie skracających odległość z Europy i Ameryki Północnej do Azji. Na rynkach międzynarodowych rośnie popyt na wysokiej jakości białą rybę z Morza Barentsa.

Dwie dekady po zakończeniu zimnej wojny wielu aktorów na międzynarodowej scenie, zarówno państwowych, jak i niepaństwowych, w tym rosnące gospodarki Azji, zaczęły obecnie wykazywać żywotne zainteresowanie Arktyką i europejskim High North. Oznacza to

umieścić zagrożenia o charakterze środowiskowym. Skutki zmian klimatu tworzą istotne zagrożenie w odniesieniu do tradycyjnych sposobów życia, w tym również utrzymywania się miejscowej ludności. Postępujące różnice temperatury morza mogą doprowadzić do zmiany wzorca migracji określonych gatunków zwierząt morskich, tworząc zupełnie nowe wyzwania dla międzynarodowego zarządzania rybołówstwem. Koliduje interesów mogą stwarzać dodatkowy potencjał dla rywalizacji między różnymi podmiotami, dodatkowo rosnący z racji ważnych, a nierozwiązanych zagadnień prawnych. Co więcej, możemy mówić o odradzaniu się kategorii bezpieczeństwa w sensie militarno-strategicznym. Wzrostowi aktywności ekonomicznej Rosji w regionie towarzyszy odnowienie pewności siebie wyrażające się w odbudowie i modernizacji jej sił zbrojnych, w tym strategicznie ważnej Floty Północnej. Trudno wyobrazić sobie, żeby taka sytuacja nie powodowała ożywienia zainteresowania tym regionem ze strony innych państw.

Stąd przedmiotem moich zainteresowań badawczych stała się Daleka Północ, a w szczególności jej subregionalne kręgi: Norden i Arktyka. Kraje nordyckie to moje wieloletnie zainteresowania stanowiące szczęśliwe w moim odczuciu połączenie osobistych pasji, przekładających się na formułę naukowego oglądu zagadnienia, w której ramach staram się dociec, na czym polegają źródła ich społecznego, kulturowego i gospodarczego sukcesu, zrozumieć ich fenomen nie tylko w europejskim wymiarze. Znalazło to swój wymiar w kilku monografiach (ostatnia z nich: „Razem jesteśmy silniejsi”. *Świat Norden w 13 odsłonach*, *Scandinavium*, UJK Kielce 2014, s. 334) oraz wielu opracowaniach cząstkowych.

Mimo trudności wynikających z aktualności tematu, a tym samym braku czasowego dystansu pozwalającego na spokojną, naukową analizę zagadnienia, znaczeniu Arktyki we współczesnych stosunkach międzynarodowych poświęciłem szereg artykułów oraz dwie monografie: *High North – Opportunities and Challenges*, Kielce–Trnawa 2013 oraz *High North – między geografiami a polityką, Scandinavium*, UJK Kielce 2014. Ta ostatnia praca ukaże się w 2015 roku również w języku angielskim, nakładem holenderskiego wydawnictwa Springer.

Kiedy przed laty dziennikarka reprezentująca tzw. media centralne zapytała mnie, czy w Kielcach można prowadzić badania dotyczące High North, w pierwszej chwili nie bardzo wiedziałem, czy śmiać się, czy płakać, a może przypominać znaną tezę, że syndrom prowincji to stan umysłu, a nie miejsce na mapie.

Dziś nikt nie stawia nam takich pytań, choćby z racji faktu, że mam przyjemność współpracować z niewielką grupą, ale za to znakomitych, młodych, a przede

wszystkim dynamicznych uczonych skupionych wokół Katedry Krajów Europy Północnej na Wydziale Zarządzania i Administracji naszego Uniwersytetu. Oni już doskonale wiedzą, czego chcą i dokąd zmierzają. Zdobyci nagrody i wyróżnienia; z racji zakresu swoich badań są rozpoznawalni nie tylko w Polsce. Potwierdziło to m.in. przyznanie dr. M. Łuszczukowi (z UMCS) realizacji jego 3-letniego postdoktorskiego grantu na temat Arktyki właśnie w naszej Katedrze, czy grantu MNiSW na stworzenie cieszącego się ogromnym zainteresowaniem, jedyne w naszym kraju zbioru Biblioteki Nordyckiej w ramach Biblioteki Głównej UJK.

Z prawdziwą przyjemnością i satysfakcją jako kierujący tym gremium tworzyłem sprawozdanie z pracy Zespołu Nauk Społecznych i Historii Polskich Badań Polarnych Komitetu Badań Polarnych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Z satysfakcją tym większą, że trzon Zespołu stanowią pracownicy Katedry Krajów Europy Północnej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Ryszard Czarny

Król Norwegii Harald V
i prof. Ryszard Czarny

F A S C Y N U J Ą C A GEOCHEMIA ŚRODOWISKA

Korzystając z zaproszenia Prorektora UJK ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, prof. Marka Przeniosło, chciałbym na łamach „Przeglądu Naukowego” przedstawić moje główne zainteresowania naukowe. Od początku pracy zawodowej jestem związana z Zakładem Geochemii i Ochrony Środowiska, który powstał w 1999 roku z inicjatywy prof. Zdzisława Migaszewskiego w Instytucie Chemii ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Jednym z najbardziej pasjonujących tematów, jakimi się zajmuję, jest badanie anomalii geochemicznych, czyli nietypowo wysokich lub nietypowo niskich stężeń substancji w próbkach środowiskowych (np. w wodzie, glebach, skałach, roślinach, powietrzu itp.). Wyniki takich badań pozwalają na uzyskanie wartościowych informacji, które można wykorzystać na wiele sposobów. Jednym z nich jest możliwość poszukiwania złóż surowców mineralnych (rud metali, węglowodorów) na podstawie wyników analiz chemicznych próbek osadów dennych, wód, gleb, a nawet roślin czy powietrza, bez konieczności wykonywania kosztownych odwiertów. Tego typu badania są przedmiotem zainteresowań geochemii prospekcyjnej.

Anomalie geochemiczne są również istotne ze względu na potencjalną toksyczność pierwiastków, które je tworzą. Jako przykład można podać arsen, trzeci w kolejności (po ołowiu i rtęci) najbardziej toksyczny pierwiastek. Szacuje się, że około 226 milionów ludzi żyjących w 105 krajach świata jest narażonych na anomalię arsenu w wodach pitnych. Przyczyny tej anomalii mogą być zarówno naturalne, wynikające z budowy geologicznej (pierwiastek ten tworzy własne minerały, wzbogacone w arsen są także niektóre skały magmowe, węgle i minerały siarczkowe, zwłaszcza piryty), jak i antropogeniczne (arsen jest m.in. składnikiem pestycydów). Niezależnie od źródła pochodzenia arsenu, narażenie na jego związki w wodach do picia, zwłaszcza nieorganiczne, w których pierwiastek ten występuje na +III stopniu utlenienia, może powodować zatrucia prze-

wlekle. Badania anomalii geochemicznych ze względu na ich oddziaływanie na zdrowie człowieka są domeną geochemii medycznej.

Niektóre anomalie geochemiczne powodują pogorszenie jakości wód i gleb, co ma także wpływ na stan środowiska i zdrowie człowieka. Rolą geochemika jest wyjaśnienie przyczyn anomalii oraz wyznaczenie ich zasięgu. Najpierw jednak trzeba ustalić, jakie stężenie substancji będzie uznane za anomalne. W tym celu wykorzystuje się najczęściej techniki statystyczne. Odróżnianie przeciętnych zawartości substancji (tła geochemicznego) od anomalii geochemicznych jest jednym z moich najważniejszych zainteresowań naukowych. Góry Świętokrzyskie ze swoją bogatą historią geologiczną są niezwykle ciekawym obszarem badań geochemicznych. Anomalie geochemiczne, które się tu pojawiają, mają w wielu przypadkach pochodzenie naturalne, związane z występowaniem minerałów kruszcowych. Od trzech lat w Zakładzie Geochemii i Ochrony Środowiska realizujemy projekt badawczy, którego celem jest wyznaczenie tła geochemicznego pierwiastków śladowych w glebach na trzech obszarach historycznej eksploatacji rud metali – na Karczów-

ce, na Miedziance i w Rudkach koło Nowej Słupi. Ponad dziesięć lat temu zainteresowaliśmy się problemem występujących w Górach Świętokrzyskich tzw. kwaśnych wód kopalnianych, które powstają podczas wietrzenia jednego z najpospolitszych minerałów siarczkowych – siarczku żelaza(II), czyli pirytu. Proces wietrzenia pirytu zachodzi z udziałem bakterii z rodzaju *Acidithiobacillus*, które utleniają siarkę i żelazo, aby pozyskać energię niezbędną do chemosyntezy. Najbardziej uciążliwym produktem tych reakcji jest kwas siarkowy(VI). Jak sama nazwa wskazuje, kwaśne wody kopalniane posiadają niski odczyn (zazwyczaj poniżej 3), oprócz tego charakteryzują się ciemnoczerwoną barwą i wysokimi stężeniami jonów żelaza i siarczanowych, często zawierają także anomalne stężenia arsenu. Kwaśne wody kopalnia-

Prof. Agnieszka Gałuszka
i prof. Zdzisław Migaszewski

Agnieszka GAŁUSZKA (ur. 1975 r., Kielce), ukończyła studia magisterskie na kierunku ochrona środowiska na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1999 r.). W 2002 roku uzyskała stopień doktora nauk o Ziemi w dyscyplinie geologia w Instytucie Nauk Geologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego, a w 2008 roku stopień doktora habilitowanego na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska tej uczelni. W lipcu 2014 roku Prezydent Rzeczypospolitej nadał jej tytuł profesora nauk o Ziemi (w tej chwili to najmłodszy profesor tytularny zatrudniony w UJK). Jest współautorką trzech podręczników akademickich, kilkudziesięciu artykułów i monografii krajowych oraz zagranicznych. Aktywnie działa w organizacjach naukowych, m.in. w: Working Group on the Anthropocene, Subcommittee on Quaternary Stratigraphy oraz Komitecie Narodowym ds. współpracy z Komitetem Naukowym Problemów Środowiska ICSU (ICSU SCOPE) i Międzynarodowym Programie „Człowiek i Biosfera” (UNESCO/MAB) przy Prezydium PAN. Jej hobby to piesze wycieczki, fotografika, malarstwo i grafika komputerowa.

tycznych w próbkach mchów pozwolił na precyzyjne ustalenie ich źródła pochodzenia. Były nim pożary lasów i ogniska rozpalane przez turystów. W próbkach mchów z Gór Świętokrzyskich dominowały węglowodory pochodzące ze spalania paliw.

ne badaliśmy także z prof. Zdzisławem Migaszewskim i geochemikami ze Służby Geologicznej Stanów Zjednoczonych na obszarze południowo-zachodniej części stanu Kolorado, gdzie znajduje się wiele opuszczonych kopalń rud metali. Podczas wielokrotnych wypraw do USA miałam okazję przekonać się, jak trudno jest prowadzić rekultywację na obszarach pogórnich, gdzie na naturalne anomalie geochemiczne nakładają się anomalie wywołane działalnością przemysłową. Współpraca z chemikami i geochemikami ze Służby Geologicznej Stanów Zjednoczonych zaowocowała także wspólnym projektem badawczym, który był realizowany w latach 2007–2010. Jego celem było porównanie zawartości pierwiastków śladowych oraz związków organicznych z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w próbkach dwóch gatunków mchów – *Hylocomium splendens* i *Pleurozium schreberi* pobranych w Górach Świętokrzyskich i w dwóch parkach narodowych Alaski – Denali i Wrangla-Swiętego Eliasza. Zaskoczeniem były wyniki oznaczeń zawartości węglowodorów, wskazujące na wyższe stężenia tych związków w próbkach mchów z Alaski. Jednocześnie udział poszczególnych grup związków w sumarycznym stężeniu wielopierścieniowych węglowodorów aroma-

Zajmowanie się geochemią środowiska wymaga prowadzenia badań w terenie i w laboratorium. Oba aspekty tej pracy są dla mnie bardzo cenne. Kontakt z przyrodą, obserwacja jej złożoności, a zarazem niezwyklej harmonii i piękna, uczy pokory i zachęca do podejmowania nowych wyzwań naukowych. Praca w laboratorium, choć jest mozolna i czasochłonna, daje narzędzie służące poznaniu zjawisk i praw przyrody. Dzięki dofinansowaniu z projektów Unii Europejskiej pracownice Instytutu Chemii są wyposażone w nowoczesną aparaturę, która stwarza duże możliwości rozwoju naukowego. Jeśli ten potencjał zostanie właściwie wykorzystany, nasza uczelnia ma szansę konkurować z liczącymi się ośrodkami w kraju i za granicą.

Agnieszka Gałuszka

PROBLEMATYKA

W BADANIACH PRACOWNIKÓW UJK

L W O W S K A

Lwów – miasto, które fascynuje i przyciąga. Magia tego miejsca w dużym stopniu wynika z jego bogatej przeszłości, w tym z ludzi tę przeszłość tworzących. Lwów miał szczęście do postaci wybitnych, niektórzy lwowianie odegrali dużą rolę w rozwoju Galicji, inni w znaczący sposób wpisali się w historię Polski. Dzieje miasta tworzyły oczywiście nie tylko jednostki ponadprzeciętne, nie mniej ważnych było też tysiące jego obywateli,

którzy codzienną pracą budowali lepszą przyszłość dla siebie, jednocześnie gwarantując sprawne funkcjonowanie i rozwój „swojej małej Ojczyzny”. Lwów to miasto ludzi nauki i kultury, również przedsiębiorców, robotników, rzemieślników, a w przypadku przedmieść – mieszczan-rolników. Z racji pełnienia funkcji centrum administracyjnego, to w dużej skali miasto urzędników. Biorąc pod uwagę rozlokowanie w nim

Lidia MICHALSKA-BRACHA, dr hab., prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii. Od września 2012 roku prodziekan ds. naukowych na Wydziale Humanistycznym.

Zainteresowania badawcze: powstanie styczniowe – losy uczestników (emigracja, zesłanie, kraj) – historiografia – pamięć kulturowa; historiografia i myśl historyczna XIX–XX wieku; historia kobiet w XIX–XX wieku; dzieje Galicji w dobie autonomicznej; historia Lwowa.

Uczestniczy w pracach międzynarodowych zespołów badawczych m.in.: *Historia na Uniwersytecie Lwowskim. Badania i nauczanie (do 1939 r.)* oraz *Galicja 1772–1918* – realizowanych przez Uniwersytet Rzeszowski i Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki. Członek Zespołu Badawczego Historii Kobiety Komitetu Nauk Historycznych PAN. Stypendystka Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu im. dr Marii Zdziańskiej-Zaleskiej. Jest autorką ponad 90 publikacji, w tym dwóch monografii autorskich: *Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej społeczeństwa polskiego w okresie zaborów*, Kielce 2003; *Między pamięcią a historiografią. Lwowskie debaty o powstaniu styczniowym (1864–1939)*, Kielce 2011. Wśród artykułów znajdują się publikacje m.in. w „Studiach Historycznych”, „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”, „Historyce”, „Klio. Studia i materiały z dziejów historiografii polskiej XIX–XX wieku” oraz we „Wrocławskich Studiach Wschodnich”. Współredaktorka kilkunastu prac, w tym siedmiu tomów serii wydawniczej: *Znani i nieznanzi dziewiętnastowiecznego Lwowa* oraz *Znani i nieznanzi międzywojennego Lwowa*. Wyniki swoich badań prezentowała na wielu konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych (Paryż, Lwów, Moskwa, Omsk, Praga). Hobby: współczesna moda, muzyka rockowa, miłośniczka kotów.

Małgorzata PRZENIOŚŁO, dr hab., prof. nadzwyczajny, pracownik Instytutu Edukacji Szkolnej, kierownik Zakładu Podstaw Dydaktyki. Zainteresowania badawcze: historia nauki i oświaty, dzieje dobroczynności i opieki społecznej w XX wieku, Lwów i Wilno w XIX i XX wieku; na wcześniejszym etapie rozwoju naukowego – zagadnienia z pogranicza dydaktyki matematyki, pedagogiki i psychologii. W dorobku posiada ponad 120 publikacji naukowych, w tym 7 monografii. Wśród artykułów znajdują się teksty w czasopismach polskich (m.in. w „Dziejach Najnowszych”, „Przełądzie Historycznym”, „Studiach z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”, „Przełądzie Historyczno-Oświatowym”) i zagranicznych (m.in. w „Educational Studies in Mathematics”, „Journal fur Mathematik-Didactik”, „International Journal of Mathematical Education in Science and Technology”). Najnowsze publikacje książkowe: *Matematycy polscy w dwudziestoleciu międzywojennym. Studium historyczne*, Kielce 2011; *Rady opiekuńcze w województwie kieleckim 1918–1921*, Kielce 2013; *Rady opiekuńcze w Galicji 1919–1921*, Kielce 2014; *Wilno i Wileńszczyzna w pamiętnikach z lat I wojny światowej (materiały ze zbiorów wileńskich i londyńskich)*, Kielce 2014. Członek Zespołu Badawczego Historii Kobiety Komitetu Nauk Historycznych PAN. Stypendystka PAU w Krakowie (Fundacja Lanckorońskich). Obecnie jest członkiem trzech międzynarodowych zespołów badawczych realizujących granty NPRH. Współredaktorka kilku tomów serii wydawniczej: *Znani i nieznanzi dziewiętnastowiecznego Lwowa* oraz *Znani i nieznanzi międzywojennego Lwowa*. Hobby: turystyka, ogród (róże), akwarystyka, wędkarstwo.

struktur administracji kościelnej – ważne miejsce dla osób wierzących (różnych wyznań). Lwów w swoich dziejach to miasto wielonarodowościowe, obok Polaków zamieszkiwali go także Żydzi, Ukraińcy, a nawet społeczności bardziej „oryginalne”, jak na przykład Ormianie. Oczywiście, jak każdy wielki ośrodek, Lwów miał swoje „ciemniejsze karty”. Bieda panowała w wielu domach. Zjawiskiem przybierającym szerszą skalę była przestępczość.

Problematyka lwowska od lat jest obecna w badaniach kieleckiego środowiska naukowego. Kielce niewątpliwie należą do najsilniejszych ośrodków w kraju zajmujących się dziejami miasta, także Galicji, której Lwów było stolicą. Badania dotyczące szeroko rozumianej problematyki lwowskiej to sfera zainteresowań kieleckich historyków; włączają się do nich także pedagodzy,

literaturoznawcy i medioznawcy. W wielu aspektach badania te mają zresztą charakter interdyscyplinarny. W przypadku środowiska kieleckiego tradycje podejmowania różnych wątków dotyczących Lwowa (także Galicji) sięgają lat siedemdziesiątych poprzedniego stulecia.

Jedną z bardziej znaczących inicjatyw podejmowanych przez kieleckich badaczy zajmujących się dziejami Lwowa jest przygotowywanie kolejnych tomów wydawnictwa: *Znani i nieznanzi dziewiętnastowiecznego Lwowa* i *Znani i nieznanzi międzywojennego Lwowa*. Do chwili obecnej wydano cztery tomy pierwszej i trzy drugiej z wymienionych publikacji (w sumie siedem pozycji książkowych). Pierwszy tom serii wydawniczej ukazał się w 2007 roku, najnowszy w 2014 (jego redaktorami naukowymi, tak jak większości tomów wcześniejszych,

były Lidia Michalska-Bracha z Instytutu Historii i Małgorzata Przeniosła z Instytutu Edukacji Szkolnej). Poszczególne tomy zawierają studia i materiały na temat osób (środowisk) związanych z miastem. Autorami są badacze kieleccy, a także reprezentanci innych ośrodków naukowych z kraju i zagranicy (szczególnie z Ukrainy). To oczywiście przypadek, ale symbolicznym wzmocnieniem fascynacji kieleckich badaczy dziejami Lwowa jest skrót nazwy oficjalnie używany przez kielecki uniwersytet – Uniwersytet Jana Kochanowskiego. W okresie międzywojennym skrót ten kojarzony był z nazwą jednej z najprężniejszych polskich szkół wyższych – Uniwersytetem Jana Kazimierza we Lwowie. Z pewnością pracownicy największej szkoły wyższej w regionie świętokrzyskim, od niedawna mającej status uniwersytetu klasycznego, będą się starali, aby z określeniem „UJK”, tak jak kiedyś, kojarzyła się nauka i dydaktyka na najwyższym poziomie.

Lidia Michalska-Bracha i Małgorzata Przeniosła

L W Ó W

profesora
Szczepańskiego

Władysław SZCZEPAŃSKI urodził się we Lwowie. Odbył studia artystyczne na Wydziale Grafiki w Wyższej Szkole Poligraficznej we Lwowie. Uczeń prof. Mieczysława Gębarowicza. Od 1988 roku mieszka w Kielcach. Stypendysta Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Obecnie jest profesorem zwyczajnym w Instytucie Sztuk Pięknych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Uprawia twórczość w zakresie rysunku i malarstwa, a także grafiki. Członek ZPAP i SHS. Zasłużony Działacz Kultury. Od 1979 roku prezentował prace na kilkudziesięciu wystawach indywidualnych, m.in. w Stowarzyszeniu Historyków Sztuki, Muzeum Archidiecezji, Muzeum Niepodległości, Muzeum Literatury w Warszawie, Muzeum Architektury we Wrocławiu, Muzeum Narodowym, Muzeum Historii Kielc, Muzeum Diecezjalnym i BWA w Kielcach, Muzeum Historii Fotografii, Galerii Autorskiej Bronisław Chroy Art, Galerii ZPAP „Pryzmat” i Galerii „Centrum” NCK w Krakowie, Muzeum Narodowym w Przemyślu, Muzeum Sztuki Współczesnej w Radomiu, Muzeum Regionalnym w Pińczowie, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu, Miejskiej Galerii Sztuki w Zakopanem, Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie, Muzeum Północno-Mazowieckim w Łomży, Muzeum Okręgowym w Sandomierzu, BWA w Rzeszowie, Włocławku, Gorzowie Wielkopolskim, Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Irena Art Gallery w Kijowie.

Ze zbiora Wysokiego Zamku, 1983, L 32,5 x 48 cm, widok na miasto z kościołem Bernardynów na dalszym planie oraz wieżą Korniaćka i kościołem Dominikanów na planie bliższym

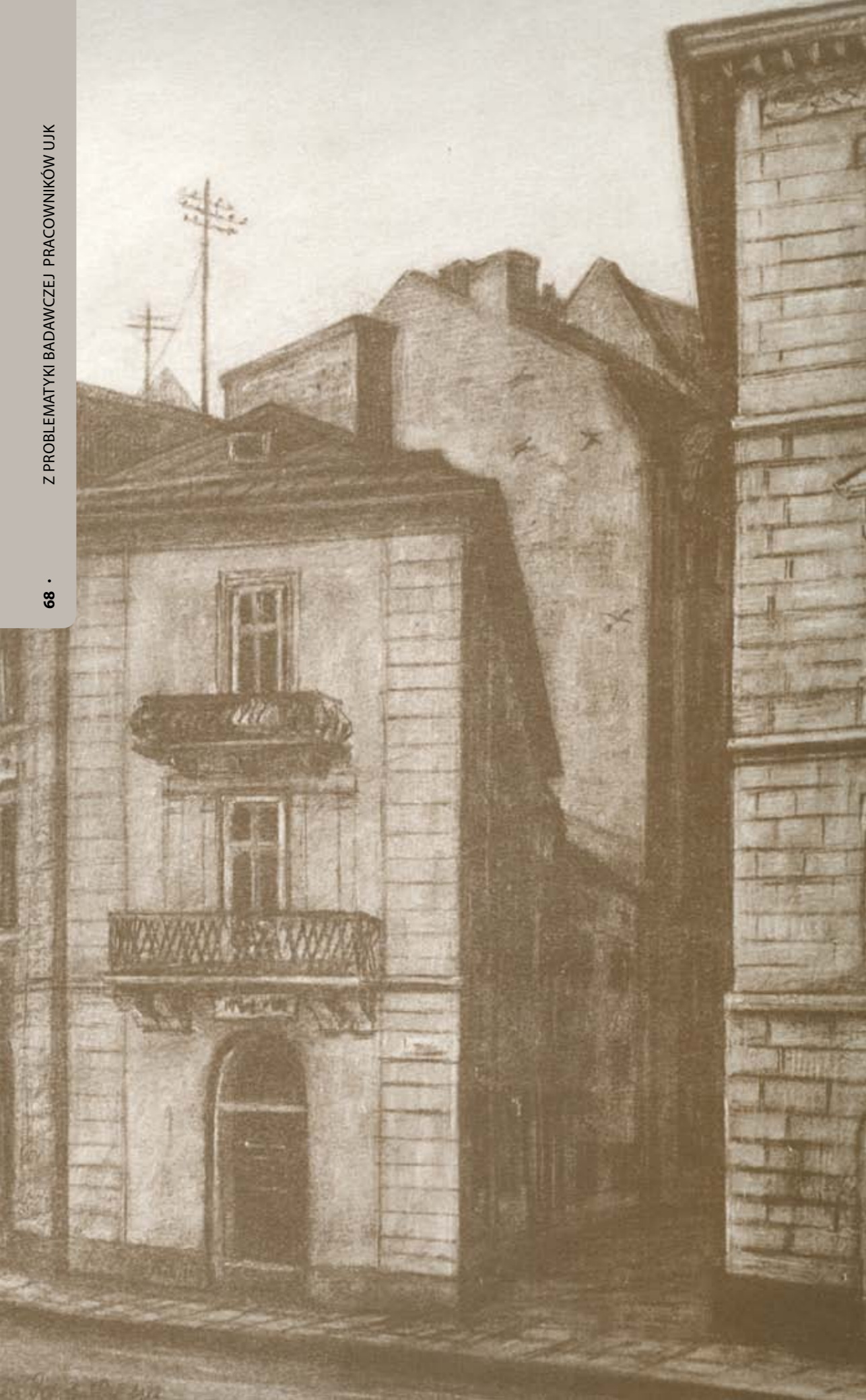
Fascynacja starym Lwowem widoczna jest w twórczości artystycznej pracownika Instytutu Sztuk Pięknych prof. Władysława Szczepańskiego. Zamieszczamy kilka wybranych prac o takim charakterze.

Brał udział w wielu wystawach krajowych i międzynarodowych w Polsce, w Belgii, w Czechach, w Macedonii, w Niemczech, w Rumunii, na Słowacji, w Szwecji, na Ukrainie, na Węgrzech i we Włoszech. Jego prace znajdują się w zbiorach kilku muzeów i galerii w kraju i za granicą. Jest laureatem wielu nagród i wyróżnień za twórczość artystyczną, która spotkała się także z przychylnymi opiniami specjalistów i znanych krytyków. O jego dokonaniach pisali m.in.: Jan J. Aleksion, Jolanta Antecka, Łukasz Heyman, Irena Huml, Magdalena Hniedziewicz, Łukasz Kossowski, Jerzy Madeyski, Ryszard Otręba, Sonia Pietrowskaja, Stanisław Rodziński, Piotr Rosiński, Marian Rumin, Stefan Szlachtycz, Andrzej Trybunalski i Wiesława Wierzchowska.

W 2000 roku Jerzy Madeyski, znany krakowski historyk i krytyk sztuki, napisał: „Artysta stworzył nadrealną lecz i metafizyczną zarazem rzeczywistość. Rozświetloną zjawiskowym światłem i przepojoną uporczywym pragnieniem dotarcia do istoty rzeczy, do zjawisk sięgających poza empiryczne doświadczenie”. Natomiast w 2013 roku prof. Stanisław Rodziński stwierdził: „(...) te rysunki, a może raczej rysowane obrazy – są rozmyślaniami o przemijaniu i trwaniu, o smutku szarości i nadziei pojawiającego się w oknie światła”.

W 1992 roku, nakładem Wydawnictwa Ossolineum we Wrocławiu, ukazała się jego teka rysunków lwowskich, zawierająca kilkadziesiąt reprodukcji prac pochodzących z kilku cykli, powstałych we Lwowie, w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku.

Symbioza I, 1983, L. 45 x 29 cm, ul. Krzywa przy pl. Helickim

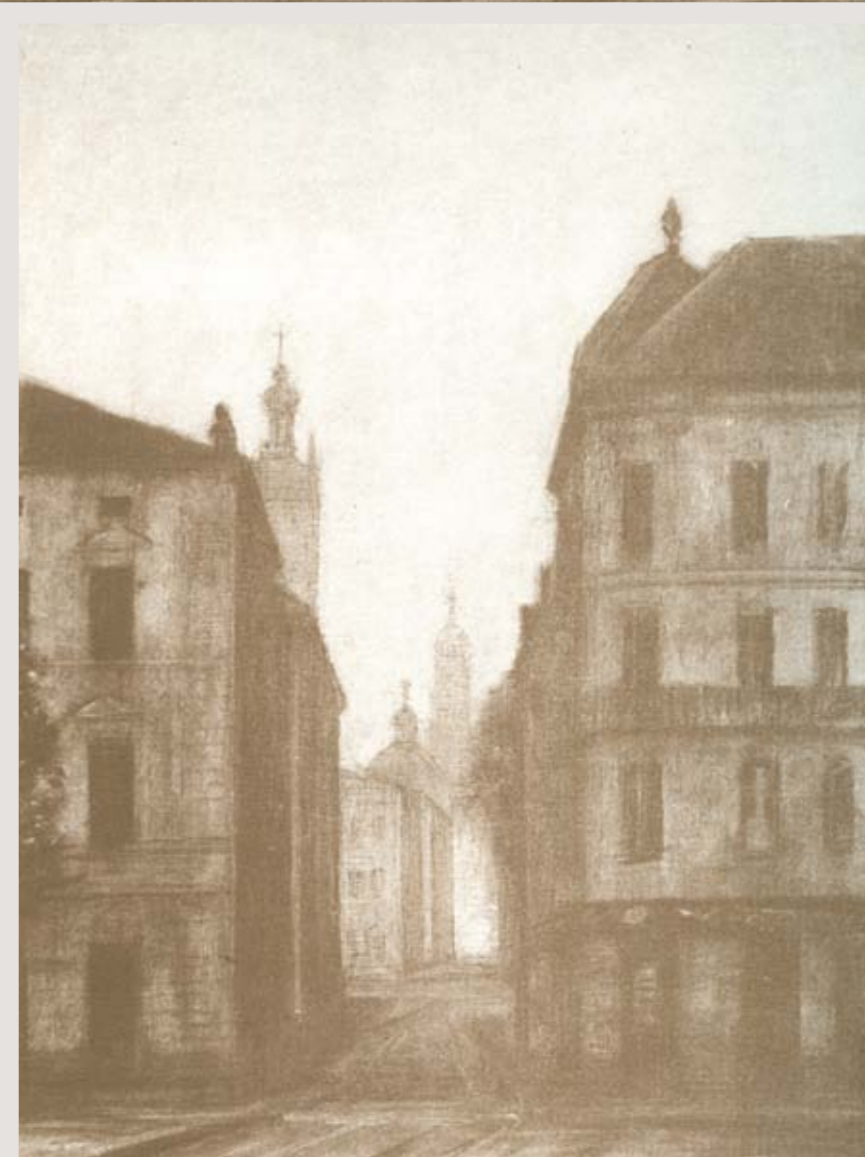

Przed kościołem Dominikanów, 1983, L. 39 x 60 cm, pl. Dominikański widziany z ul. Blacharskiej od strony ul. Ruskiej

Na zboczach Wysokiego Zamku I, 1983, L. 44,4 x 35,4 cm, ul. Lwia widziana od Starego Rynku ku Wysokiemu Zamkowi

Śródmieście wczesnym rankiem, 1983, L. 40,5 x 30,3 cm, ul. Kilińskiego z widokiem na Rynek Lwowski i ul. Ruską na dalszym planie, widziana od ul. Hetmańskiej

AKWARIUM Z RAFAŁ KORAŁOWĄ W UJK

Rafy koralowe występują w stosunkowo płytkich przybrzeżnych wodach w strefie międzyzwrotnikowej. Zbudowane z wapienia, który tworzą szkielety obumarłych koralowców. Żyją na nich całe kolonie innych organizmów i żerują bardzo liczne gatunki zwierząt.

Akwarium morskie znajdujące się w Katedrze Ochrony i Kształtowania Środowiska zostało zbudowa-

ne na bazie skał i koralowców twardych i koralowców miękkich oraz organizmów bezkręgowych i kręgowców sprowadzonych z Morza Południowo-Chińskiego. Ma pojemność 1100 l. Jest wyposażone w system monitorowania temperatury, zasolenia i podstawowych składników niezbędnych do funkcjonowania organizmów.

Służy studentom do prowadzenia badań związanych z przygotowaniem prac licencjackich i magisterskich.

Problematyka badawcza dotyczy funkcjonowania ekosystemu rafy koralowej w warunkach sztucznych oraz tafonomii eksperymentalnej.

Marek Józwiak

RYBY RAFY KORALOWEJ MORZA CZERWONEGO

1

3

2

4

Dodatkowo zamieszczamy cztery zdjęcia wykonane w wodach Morza Czerwonego: 1. Ryba papuzia; 2. Ogończa niebieska; 3. Skrzydlica; 4. Murena. Ryby ze zdjęć 2-4 są niebezpieczne dla człowieka. Autor fotografii: Małgorzata Przeniosło

Henryk Suchojad

EDUKACJA A BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA

Refleksje po roku działania w nowym gmachu

Nowoczesna architektura i wyposażenie, zastosowana innowacyjna technologia informatyczna naszej biblioteki umożliwiły dokonanie jakościowego skoku w zakresie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji oraz wiedzy. Biblioteka w tym nowym kształcie, traktowana jako „druga sala wykładowa”, może w wyraźny sposób odciskać pozytywne piętno na organizacji edukacji oraz jej jakości. Wspomaga również prowadzenie badań zwłaszcza w zakresie nauk społecznych i humanistycznych.

Obserwując ogólne tendencje i kierunki rozwoju współczesnego społeczeństwa oraz śledząc rolę w tymże rozwoju uczelni wyższych i bibliotek uniwersyteckich, staramy się na nie odpowiadać, aktywnie reagować, niektóre prowadzone w ich ramach działania upowszechniać, a także stymulować. Równocześnie jednak chcemy przede wszystkim, mając na uwadze te ogólne trendy rozwojowe, odpowiadać na potrzeby naszego środowiska akademickiego, a szerzej także środowiska lokalnego. Pragniemy przy tym, jako Biblioteka Uniwersytecka, wykorzystać nasze mocne strony, specyficzne atuty. Chcemy działać w myśl zasady: „Myśl o środowisku lokalnym, działaj globalnie” – przechodząc od koncentrowania się na środowisku zewnętrznym, globalnym do określenia, ustalenia i pokazania lokalnych

walorów, ale i lokalnych potrzeb. Musimy nad tym pracować, pokazać na zewnątrz to, co mamy w obrębie naszej biblioteki, ale i wiedzieć, o co ją wzbogacać, aby lepiej wypełniać założone cele i zadania edukacyjne. Staramy się więc upowszechniać myśl Georga B. Shawa sformułowaną w formie pytania „Jak można myśleć bez książek?”. Jej parafraza: „Jak można studiować, badać, uczyć bez fachowej literatury?” dała impuls do utworzenia po drugiej wojnie światowej Towarzystwa Książki Naukowej w Darmstadt, które przyczyniło się do popularyzacji tego typu publikacji, ich roli społecznej. Obecnie należałoby rozszerzyć tę myśl o nowe nośniki informacji i wiedzy oraz nowoczesne sposoby ich zdobywania. Biblioteka Uniwersytecka, jako miejsce nagromadzenia fachowych publikacji, nasycona nowoczesną technologią informatyczną, świetnie nadaje się nie tylko do propagowania tej idei, ale także poprzez celowo i profesjonalnie dobrane kolekcje tradycyjne oraz cyfrowe może ją realizować w praktyce. Misję tę staramy się również spełniać wobec uczniów szkół ponadpodstawowych, oferując im atrakcyjne formy zapoznania się z biblioteką naukową, jej zbiorami i formami ich udostępniania – od prostego zwiedzania, poprzez multimedialne pokazy, aż po lekcje biblioteczne prowadzone przez wykładowców bibliotekarzy.

Mamy też świadomość potrzeby i dostrzegamy możliwość odegrania znaczącej roli przez naszą bibliotekę w kształceniu studentów – wspieraniu edukacji uniwersyteckiej. Podstawowym, tradycyjnym zadaniem biblioteki jest zgromadzenie i pomoc w dotarciu do literatury niezbędnej do przygotowania się do zajęć, napisania prac semestralnych, zdania egzaminów, wreszcie przygotowania prac dyplomowych i prowadzonych w związku z tym badań. Ale zadanie to rozumiemy i traktujemy znacznie szerzej. Chcemy wspierać rozwój nauki oraz potencjał intelektualny i innowacyjny społeczności akademickiej. Stąd w naszych zbiorach znajdują się również cenne zabytki historii i kultury. Zachęcamy więc wykładowców do przeprowadzania wybranych zajęć ze studentami w bibliotece, seminariów doktoranckich z wykorzystaniem naszych zbiorów i wyposażenia technicznego. Posiadamy dobrze zaopatrzone sale wykładowe i seminaryjne. W tym celu propagujemy nasze możliwości oraz nawiązujemy bezpośrednią współpracę z nauczycielami akademickimi. Charakterystyczny dla współczesności zalew informacji, ich różna wartość poznawcza, rzetelność, a więc i przekształcenie ich w wiedzę, mnogość nośników sprawiają, że ważnym elementem edukacji jest kształcenie również w tym zakresie, a w efekcie zwiększenie jej skuteczności. Istotnym zadaniem naszej biblioteki staje się przekonanie o tym studentów i zyskanie sojuszników w wykładowcach. Ale to bibliotekarze mają odegrania kluczową rolę w tworzeniu silnych połączeń międzyinformatycznych (łączenie informacji płynących z różnych źródeł).

W obrębie działań edukacyjnych i promocyjnych planujemy m.in. realizację cykli zatytułowanych „Bliżej nauki”, „Sztuka w Świętokrzyskiem”, „Biblioteka Uniwersytecka bliżej czytelnika”, a także cykli lekcji w bibliotece dla gimnazjalistów i licealistów, organizowanie konferencji/seminariów poświęconych problemom obiegu informacji i zdobywaniu wiedzy. Pomocne w realizacji celów nie tylko dydaktycznych, ale i promocyjnych okazało się nawiązanie współpracy z lokalnymi instytucjami kultury, edukacji oraz mediami.

Edukacyjna rola Galerii Uniwersyteckiej

Duże nadzieje wiążemy z otwarciem Galerii Uniwersyteckiej. Chcemy, aby dostarczała wiedzy o kulturze i tradycji narodowej, regionu, służyła wyrabianiu nawyków obcowania ze sztuką i nauką. W ramach jej działalności planujemy wystawy malarstwa, rzeźby, rysunku i małej grafiki; wystawy naukowe/popularnonaukowe prezentujące dorobek pracowników nauki, wybitnych studentów; wystawy literackie, rocznicowe, wirtualne itp.

Biblioteka – „uśpione regały pamięci”

Biblioteki nazywane bywają przez socjologów „uśpionymi regałami pamięci”, miejscami potencjalnej lokali-

zacji pamięci społecznej. Godząc się z tym poglądem, rozszerzyłbym go o „pamięć narodową”. Takie spojrzenie na bibliotekę otwiera przed nią możliwość nie tylko dostarczania wiedzy dotyczącej współczesności, tej użytkowej, pragmatycznej, kształtowania postaw obywatelskich, ale i patriotycznych w odniesieniu do „małej ojczyzny” oraz całego kraju, co – jak się okazuje – nie jest przeżytkiem.

Biblioteka – „bezpieczne miejsce do myślenia”

W świetle tego co napisałem wcześniej, celem finalnym naszej działalności jest wspieranie funkcji intelektualnych społeczności akademickiej, a także lokalnej. Nawiązujemy w ten sposób do koncepcji głoszących potrzebę zachowania integralności biblioteki jako „bezpiecznego miejsca do myślenia”. Staje się to szczególnie istotne w sytuacjach, gdy na młodych ludzi, ale nie tylko młodych, czyha wiele niebezpieczeństw we współczesnym świecie: zagrożenie zdrowia, przemoc, zastraszanie, ubóstwo. To stwarza poczucie zagrożenia osobistego bezpieczeństwa, a to z kolei nie sprzyja nauce, generowaniu innowacyjnych pomysłów, co jest kluczem do zdobywania wiedzy.

Podsumowanie

Gdy mówimy obecnie o społeczeństwie wiedzy, to w szerszej perspektywie społeczeństwo informacyjne powinno stymulować twórczy potencjał obywateli, a łatwy dostęp do informacji i kultury jest niezbędny do promowania integracji i społecznego włączenia, zaangażowania. Tę funkcję skutecznie pełnią biblioteki. Słuszne więc uważa się w wielu państwach, że finansowanie bibliotek jest wkładem w demokrację i rozwój kraju. W skromnym zakresie, na miarę jej możliwości, rolę tę ma odgrywać Biblioteka Uniwersytecka w Kielcach.

Karolina Wicha

Kolekcja NORDYCKA

w Bibliotece Uniwersyteckiej

Raport po roku

Po roku od zakończenia projektu „Biblioteka Nordycka”, współfinansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na półkach Biblioteki Uniwersyteckiej jest już około tysiąca książek. To dopiero początek zbioru. Kolekcja cały czas się rozrasta. Obok m.in. publikacji naukowych z Oksfordu znajduje się również literatura piękna, przewodniki turystyczne. Kolekcja Nordycka to szukanie nowych propozycji dla czytelników-studentów, nowych pól badawczych. Takie poszukiwanie w dzisiejszych czasach jest potrzebne i korzystne. Skandynawia staje się coraz częściej przedmiotem dociekań badaczy, studentów, publicystów, dziennikarzy czy specjalistów z różnych branż biznesu. Zainteresowanie Europą Północną będzie rosnąć. Dowodem tego jest również wzrastające zaciekawienie zgromadzonym zasobem dotyczącym państw nordyckich w ogólnodostępnym księgozbiornie bibliotecznym, zarówno w wersji papierowej, jak i w systemie on-line. Często mówi się wręcz o modelu nordyckim lub skandynawskim w zakresie funkcjonowania państwa, relacji między polityką a gospodarką, w edukacji, biznesie, zarządzaniu, czy nawet w sztuce, modzie i projektowaniu. Zgromadzony księgozbiór stanowi podstawę do rozwoju regularnych studiów nad tematyką nordycką.

Uniwersytet Jana Kochanowskiego otrzymał w 2013 roku dofinansowanie ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację zadania z zakresu działalności upowszechniającej naukę pn. „Biblioteka Nordycka”. Projekt realizowała wspólnie Biblioteka Uniwersytecka i Katedra Krajów Europy Północnej (<http://kkep.ujk.edu.pl/>) mieszcząca się na Wydziale Zarządzania i Administracji UJK. Inicjatywa ta umożliwiła uzupeł-

nienie polskich zbiorów naukowych o najnowsze pozycje ze światowej literatury przedmiotu w dużej części dotąd niedostępne w innych instytucjach naukowych w Polsce. W rezultacie został również wsparty dialog naukowy na poziomie międzynarodowym. Wsparto też innowacyjność studentów wielu dyscyplin poprzez stworzenie możliwości analizowania i popularyzacji nowoczesnych praktyk społecznych oraz zbadania założeń rozwoju gospodarczego państw nordyckich. Jest pogłębianą także współpraca międzynarodowa poprzez pozyskiwanie zagranicznych partnerów do badań naukowych. Należy pamiętać, że Kielce są siedzibą komisji nauk społecznych i historii polskich badań polarnych, a od 13 listopada 2014 roku znajduje się tu siedziba konsulatu honorowego Finlandii.

Zgromadzona literatura pozwala na prowadzenie badań teoretycznych w następujących obszarach:

- Stosunki międzynarodowe państw Europy Północnej w wymiarze regionalnym i globalnym.
- Aktywność państw Europy Północnej w obszarach arktycznych, a szczególnie problematyka Dalekiej Północy (High-North).
- Północny Wymiar Unii Europejskiej, procesy integracji europejskiej.
- Region i współpraca państw Morza Bałtyckiego.
- Problematyka bezpieczeństwa energetycznego.
- Zjawiska migracji i komunikacji międzykulturowej.
- Globalizacja i historia najnowsza stosunków międzynarodowych.

Metoda realizacji projektu miała charakter pogłębionej analizy porównawczej. Projekt był realizowany przez 12 miesięcy, od 2 stycznia 2013 do 31 grudnia 2013 roku.

W ramach projektu:

1. Wykonano kwerendę naukową w kluczowych uniwersyteckich wydawnictwach europejskich i skonstruowano wykaz literatury specjalistycznej.
2. Zakupiono 264 pozycje najnowszej literatury specjalistycznej z zakresu m.in. nauk społecznych poświęconych krajom nordyckim, w szczególności Skandynawii. Opracowano merytorycznie i technicznie 350 pozycji podarowanych przez pracownika Katedry Krajów Europy Północnej UJK oraz wybrano 400 pozycji ze zbiorów własnych biblioteki, celem opracowania księgozbioru i włączenia do Kolekcji Nordyckiej.
3. Scalono, opracowano merytorycznie i technicznie całość literatury zakupionej, podarowanej oraz wybranej ze zbiorów własnych. Wprowadzono do katalogu komputerowego ALEPH opracowane rekordy bibliograficzne i wydzielono w katalogu komputerowym Kolekcję Nordycką.
4. Udostępniono księgozbiór Kolekcji Nordyckiej w wydzielonym pomieszczeniu w gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej. Kolekcja pozostaje pod naukową opieką Katedry Krajów Europy Północnej UJK.
5. Opracowano i uruchomiono osobną stronę internetową dotyczącą projektu, dostępną pod adresem: http://www.buk.ujk.edu.pl/kolekcja_nordycka/.
6. Do katalogu bibliotecznego ALEPH wprowadzono 768 rekordów bibliograficznych. Obecnie w Kolekcji Nordyckiej znajdują się 944 rekordy bibliograficzne (stan na 5 grudnia 2014 r.).

Dwudziestego marca 2014 roku bibliotekę odwiedził ówczesnie urzędujący ambasador Finlandii w Polsce Jari Vilén wraz z żoną. W nowym gmachu pojawił się w towarzystwie Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego prof. dr. hab. Jacka Semaniaka oraz prof. Ryszarda M. Czarnego. Ambasador podziwił nowoczes-

sne i funkcjonalne wnętrza biblioteczne. Szczególne zainteresowanie wzbudziły w nim materiały znajdujące się w Kolekcji Nordyckiej. Jari Vilén zadeklarował chęć współpracy i pomoc przy dalszym organizowaniu księgozbioru dotyczącego państw nordyckich ze szczególnym uwzględnieniem tematyki m.in. gospodarczo-ekonomicznej, praw człowieka oraz bezpieczeństwa narodowego. Szesnastego czerwca 2014 roku gościem naszego Uniwersytetu był szwedzki polityk i dyplomata, od 2011 ambasador w Polsce, Staffan Herrström. Zainteresował się Kolekcją Nordycką oraz wystawą „Światło w cieniu”.

Należy podkreślić, że zadanie nie zakończyło się wraz ze sporządzeniem raportu i rozliczenia projektu. Głównym celem strategicznym jest przede wszystkim organizacja największego w Europie Środkowej międzynarodowego księgozbioru poświęconego krajom nordyckim o zasięgu ogólnopolskim oraz międzynarodowym. Warto podkreślić, że zainteresowanie zgromadzonym zasobem systematycznie wzrasta. Księgozbiór w 90% to zasób anglojęzyczny, traktujący o istotnej problematyce: bezpieczeństwa energetycznego, migracji, społecznych aspektów ochrony środowiska, polityki gospodarczej, dyplomacji, zarządzania. W Kolekcji znajduje się również literatura w języku szwedzkim.

ŚWIĘTOKRZYSKIE W BRUKSELI

- Promowanie potencjału Polski Wschodniej w Brukseli i w innych regionach Unii Europejskiej.
- Lobbowanie na rzecz projektów złożonych w Brukseli przez władze samorządowe i instytucje z Polski Wschodniej.

Świętokrzyskie w Brukseli jako mechanizm wspierania regionalnej gospodarki

Sprawna i efektywna działalność Biura Regionalnego Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli poza granicami kraju skoncentrowana jest na inicjowaniu, organizacji i prowadzeniu skutecznych działań bezpośrednich, zorientowanych na wspieranie procesu rozwoju ekonomiczno-gospodarczego regionu, wzmacnianiu dobrego wizerunku i klimatu wokół województwa świętokrzyskiego jako marki kojarzonej z jakością, wiarygodnością i darzonej zaufaniem partnerów i kontrahentów międzynarodowych.

Adam Jarubas, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego

Biuro Regionalne Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli jest oficjalnym przedstawicielstwem województwa świętokrzyskiego w stolicy Belgii. Jest to jednostka reprezentująca nasz region w instytucjach europejskich, a także na arenie europejskiej podczas współpracy z innymi regionami.

Dom Polski Wschodniej w Brukseli wspólnym przedstawicielstwem pięciu regionów

Biuro Regionalne Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli od 2009 roku jest zrzeszone z pozostałymi czterema regionami Polski Wschodniej: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, i warmińsko-mazurskim w formie Domu Polski Wschodniej w Brukseli. Siedziba biura znajduje się w samym centrum dzielnicy europejskiej, w pobliżu Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Komisji Europejskiej. Strategiczne położenie Domu i bliskość najważniejszych instytucji Unii Europejskiej ułatwiają dostęp do informacji oraz promocję regionu świętokrzyskiego „u źródła” – w samym sercu Unii. Głównym celem przyświecającym utworzeniu wspól-

nego przedstawicielstwa – Domu Polski Wschodniej w Brukseli – była chęć pełniejszego wykorzystania atutów oraz strategicznych szans rozwojowych, w tym wspólnego potencjału gospodarczego, inwestycyjnego i historyczno-kulturowego województw Polski Wschodniej, co pozwala skuteczniej zabiegać o interesy regionów w ramach Unii Europejskiej. Zgodnie z zawartym porozumieniem i dążąc do osiągnięcia jak najbardziej efektywnych rezultatów, koordynację prac Domu w Brukseli corocznie obejmuje inne województwo wchodzące w skład Domu Polski Wschodniej w Brukseli są przede wszystkim:

- Reprezentowanie interesów regionów przed instytucjami europejskimi.
- Monitorowanie działań podejmowanych przez instytucje europejskie w sprawach ważnych z punktu widzenia interesów regionów.
- Informowanie podmiotów w regionach o możliwościach aplikowania po środki w ramach Programów Wspólnotowych.

W 2014 roku województwo świętokrzyskie oficjalnie było koordynatorem działań Domu Polski Wschodniej w Brukseli. W trakcie całorocznej koordynacji Biuro Regionalne Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli, które funkcjonuje w ramach struktur Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, skupiało się przede wszystkim na promocji gospodarczej regionu. Efektem takich działań była organizacja łącznie ponad 40 wydarzeń w Brukseli oraz w regionie, takich jak charytatywny Bal Polski, Międzynarodowe Targi Salon des Vacances, Targi Spożywcze Tavola, Targi Business Days w Luxemburgu, czy też Targi Wynalazczości Badań Naukowych i Nowych Technologii Brussels INNOVA, gdzie uczniowie Zespołu Szkół w Połańcu zostali wyróżnieni medalami jako laureaci Targów. Ponadto jednym z istotnych elementów funkcjonowania Biura jest merytoryczne przygotowywanie sektorowych wizyt studyjnych i spotkań z ekspertami Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego Przedstawicielstwa RP przy Unii Europejskiej czy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej przy Królestwie Belgii, podczas których omawiane są priorytetowe dla regionu zagadnienia. Koordynacja zakładała również udział w największych europejskich wydarzeniach: Open Doors i Open Days, czy organizację

m.in. Dni Partnerstwa Wschodniego w Brukseli. W ramach bieżącej współpracy z Centrum Obsługi Inwestora i Przedsiębiorczości Departamentu Polityki Regionalnej Biuro zorganizowało międzynarodowe i lokalne wydarzenia o charakterze strictly gospodarczym, m.in. konferencję „Wymiar gospodarczy partnerstwa wschodniego i rynków azjatyckich – Forum Gospodarcze GO EAST” w Kielcach, debatę „Local Event” w Staszowie poświęconą sektorowi odnawialnych źródeł energii i efektywnego wykorzystania energii. Jednak kluczowym punktem aktywności Biura Regionalnego Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli była seria konsultacji i negocjacje zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego w nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020 z przedstawicielami Komisji Europejskiej.

Dotychczasowa działalność Biura Regionalnego Województwa Świętokrzyskiego w Brukseli przynosi zamierzone efekty w kontekście promocji gospodarczej regionu, stąd planowane są kolejne wydarzenia na arenie europejskiej, do udziału w których zapraszamy przedstawicieli poszczególnych sektorów specjalizacji wyszczególnionych w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.

W 2014 roku koordynatorem prac Domu w zakresie wspólnych działań i reprezentacji na forum instytucji Unii Europejskiej, w imieniu marszałka województwa świętokrzyskiego, był Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach.

WSPARCIE DLA REGIONU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO ze środków unijnych w perspektywie finansowej 2014+

Kazimierz Kotowski, członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego

W ramach nowej perspektywy finansowej na realizację projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego (RPOWŚ) na lata 2014–2020 przeznaczone zostanie 1364 mld EUR środków unijnych.

Program będzie finansowany z dwóch funduszy strukturalnych:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – projekty infrastrukturalne,
- Europejskiego Funduszu Społecznego – projekty społeczne i prozatrudnieniowe.

Pozwoli to na lepsze skoordynowanie projektów finansowanych z obu funduszy, tak aby były one bardziej efektywne.

Głównym zamierzeniem RPOWŚ 2014–2020 jest zdynamizowanie rozwoju gospodarki województwa na podstawie nowych rozwiązań technologicznych i wzrostu poziomu kapitału społecznego. Dwufunduszowość Programu wydatnie sprzyja temu celowi. RPOWŚ 2014–2020 będzie silniej niż dotychczasowy zorientowany progospodarczo, również w sektorze infrastruktury publicznej.

W rozpoczynającej się odsłonie unijnej polityki spójności nacisk zostanie położony na zwiększenie efektywności realizowanych projektów oraz na większe niż dotychczas ukierunkowanie ich na sferę gospodarczą. Należy podkreślić, że ponad połowa środków zarezerwowanych na projekty inwestycyjne to projekty dotyczące innowacyjności, przedsiębiorczości, energetyki oraz projekty z zakresu społeczeństwa informacyjnego. Komisja Europejska wymaga, aby środki unijne w Pro-

gramach Operacyjnych były skoncentrowane na obszarach wymagających najpilniejszego wsparcia. W tym celu w RPOWŚ 2014–2020 zidentyfikowano tzw. Obszary Strategicznej Interwencji, charakteryzujące się pewnymi wspólnymi cechami, posiadające specyficzne potrzeby i potencjał. Obszarami tymi są: obszar funkcjonalny Kielc, obszary funkcjonalne miast tracących swe dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna, Starchowice), obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych, obszar uzdrowiskowy i obszar Gór Świętokrzyskich.

Ponadto środki kierowane dla przedsiębiorców powinny koncentrować się na najważniejszych, najbardziej obiecujących gałęziach gospodarki, tzw. inteligentnych specjalizacjach regionu, tzn. zasobooszczędne budownictwo, przemysł metalowo-odlewniczy, turystyka zdrowotna i prozdrowotna, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze. Dodatkowo, specjalizacjami horyzontalnymi będą technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), zrównoważony rozwój energetyczny, branża targowo-kongresowa.

W RPOWŚ 2014–2020 ponad 257 mln EUR przeznaczone zostanie na podniesienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa. Konkurencyjna gospodarka to taka, w której przedsiębiorcy mają zdolność do tworzenia i wdrażania nowoczesnych produktów, procesów, rozwiązań marketingowych i organizacyjnych. Poprzez realizację takich działań wzmocniony zostanie sektor nauki, badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje. Wsparcie skierowane zostanie

również na współpracę sektora badawczo-rozwojowego z biznesem, w celu udostępniania i wdrażania w przedsiębiorstwach wiedzy i efektów pracy naukowców. W szczególności przewiduje się wsparcie realizacji prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez MŚP w jednostkach badawczo-rozwojowych oraz bezpośrednio u przedsiębiorcy.

Istotnym kierunkiem wsparcia w Programie są działania poświęcone efektywnej i zielonej energii, na których realizację trafi około 167 mln EUR. Kluczowym założeniem wsparcia jest łączenie potrzeb gospodarczych regionu z wymogami ochrony środowiska. W związku z tym budowanie gospodarki niskoemisyjnej, poprawa efektywności energetycznej, zwiększenie poziomu wykorzystania już istniejących zasobów energii, w tym ze źródeł odnawialnych, przyczynią się do zmniejszenia energochłonności sektora publicznego i prywatnego, a co za tym idzie także wzrostu konkurencyjności gospodarki. Także przedsięwzięcia z zakresu dziedzictwa naturalnego i kulturowego uzyskają wsparcie w Programie. Na ten cel zostanie przeznaczone ponad 176,5 mln EUR. Główny nacisk położony zostanie na rozwój oraz promocję zasobów przyrodniczo-kulturowych województwa, ponieważ poprawa komfortu życia mieszkańców województwa nie jest możliwa bez odpowiedniej troski o środowisko. Region świętokrzyski charakteryzuje się zarówno ogromnym bogactwem naturalnym, jak i bogactwem zasobów dziedzictwa kulturowego, stąd tak istotne będą inwestycje mające na celu ochronę terenów cennych przyrodniczo oraz dostosowanie najatrakcyjniejszych obiektów historycznych do zrównoważonego ruchu turystycznego. Środki przeznaczone będą również na wzmocnienie efektywnego systemu gospodarki odpadami oraz kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej.

Ważnym kierunkiem wsparcia w RPOWŚ 2014–2020 jest sektor transportu, na którego finansowanie trafi około 170 mln EUR. Środki te przede wszystkim przeznaczone zostaną na finansowanie dużych, kompleksowych projektów, dotyczących budowy i modernizacji dróg wojewódzkich, uzupełniających sieć autostrad, dróg ekspresowych i krajowych finansowanych z poziomu krajowego. Ponadto dofinansowanie uzyskają projekty usprawniające przyjazny dla środowiska transport publiczny w regionie oraz podnoszące jakość systemu komunikacyjnego miast.

Szczególne wsparcie skierowane zostanie na rzecz miasta Kielce oraz gmin wchodzących w skład jego obszaru funkcjonalnego (82 mln EUR), na projekty mające w sposób zintegrowany rozwiązywać problemy na tym terytorium. Posłuży temu nowy mechanizm – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne – oparty na realizacji celów wspólnej Strategii dla obszaru funkcjonalnego

Kielc. Głównym celem jest poprawa konkurencyjności i wzmocnienie zdolności miasta Kielce i jego obszaru funkcjonalnego do kreowania szybszego wzrostu gospodarczego i poprawy jakości życia jego mieszkańców, jak również wsparcie rozwoju wszystkich miast i miasteczek w województwie świętokrzyskim. Działania przewidziane do realizacji dotyczą kompleksowych inwestycji mających na celu ożywienie zdegradowanych obszarów miast poprzez nadawanie i przywracanie im funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych.

Kontynuowane będzie wsparcie dla przedsięwzięć z sektora infrastruktury społecznej, dla których zaplanowano w Programie 131,2 mln EUR. Środki przeznaczone zostaną na podnoszenie jakości, sprawności oraz dostępności publicznych usług społecznych i zdrowotnych, jak również promocję wykorzystania w sferze publicznej technik informacyjnych i komunikacyjnych.

Niemal 30% alokacji RPOWŚ 2014–2020 stanowią środki Europejskiego Funduszu Społecznego, finansujące projekty mające na celu wzrost szeroko pojętego poziomu kapitału społecznego. Nie należy zapominać, że dla powodzenia procesów rozwojowych prowadzonych w oparciu o środki polityki spójności UE niebagatelne znaczenie ma, oprócz inwestycji w infrastrukturę, podwyższenie poziomu kapitału społecznego.

Wsparcie ukierunkowane będzie przede wszystkim na promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, jak również inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie. Na ten cel przeznaczono ponad 109 mln EUR.

Środki w kwocie 99,5 mln EUR zostaną przeznaczone na zwiększanie szans na zatrudnienie grup marginalizowanych, wspieranie usług społecznych i różnych form pomocy dla rodzin oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawę dostępu do dobrej jakości, niedrogich usług publicznych, opieki zdrowotnej oraz rozwój sektora ekonomii społecznej w regionie.

W ramach realizacji RPOWŚ 2014–2020 nie zabraknie również środków na działania mające dążyć do poprawy w obszarze trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia mieszkańców województwa, podnoszenia i dostosowywania kwalifikacji społeczeństwa do potrzeb rynku pracy, udzielania dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wspomaganie godzenia życia zawodowego i osobistego oraz wzrostu adaptacyjności przedsiębiorstw i ich kadr (125 mln EUR).

Planowany termin akceptacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 to I kwartał 2015 roku.

Monika Mazurkiewicz

Nauka dla biznesu

Kadra akademicka Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach to doskonali nauczyciele kształcący kolejne pokolenia, a przede wszystkim wybitni naukowcy. Pracownicy Instytutu Chemii Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego na czele z prof. Piotrem M. Słomkiewiczem odebrali trzy nagrody w konkursie Świętokrzyski Racjonalizator za dokonane zgłoszenia patentowe.

Zespół wynalazców z Instytutu Chemii posiada bogate doświadczenie w tworzeniu innowacyjnych technologii dotyczących problemu zagospodarowania i utylizacji osadów komunalnych powstających w procesie oczyszczenia ścieków. Ze względu na zawartość metali toksycznych i zagrożenie epidemiologiczne zagospodarowanie tych osadów jest trudne i uciążliwe. Powszechnie stosowane metody wapnowania odpadów wywołują uwalnianie się znacznych ilości amoniaku pochodzącego z mocznika i rozkładających się białkowych substancji organicznych zawartych w osadzie ściekowym.

Nasze wynalazki są w fazie eksperymentalnej, ale gorąco zachęcamy przedsiębiorców działających w sektorze ochrony środowiska o włączenie się w proces wdrożenia naszych technologii.

W ostatnim konkursie Świętokrzyski Racjonalizator zespół twórców, tj. dr hab. Piotr M. Słomkiewicz, prof. UJK, dr Beata Szczepanik, otrzymał wyróżnienie za wynalazek Laboratoryjny reaktor do badania reakcji fotokatalitycznych, zwłaszcza do układu ciekłe reagenty – stały katalizator.

Procesy fotochemiczne znajdują szerokie zastosowanie w praktyce, m.in. podczas oczyszczania powietrza, wód i ścieków, przy produkcji powierzchni samoczyszczących, podczas rozkładu wody i fotokonwersji CO₂.

Fotoliza (zapoczątkowana bezpośrednią absorpcją promieniowania UV), fotoinicjowane procesy utleniania (aktywacja silnych utleniaczy, takich jak na przykład nadtlenuk wodoru lub ozon przez promieniowanie UV w celu otrzymania rodników hydroksylowych) lub degradacja fotokatalityczna w wodnych zawiesinach półprzewodników, takich jak na przykład TiO₂, są

procesami często wykorzystywanymi do dezynfekcji i oczyszczania wody.

Większość organicznych zanieczyszczeń rozpuszczonych w wodach naturalnych (m.in. herbicydy, pestycydy, związki alifatyczne i aromatyczne, polimery i barwniki) ulega reakcjom z udziałem rodników hydroksylowych OH, co prowadzi do całkowitego rozkładu tych związków do dwutlenku węgla, wody, amoniaku (lub azotu) lub do prostych związków organicznych, takich jak kwasy octowe i mrówkowy.

Drugie wyróżnienie otrzymał zespół twórców, tj. dr hab. Piotr M. Słomkiewicz, prof. UJK, dr Jerzy Oszczudłowski, mgr Dariusz Wideł, mgr Kamil Czech, za wynalazek Kolumna do ekstrakcji analitu z cieczy do fazy stałej zwłaszcza do wykonywania analiz chromatograficznych. Jest to wynalazek, który może zostać wdrożony przez producentów dążących do wprowadzenia usprawnień techniki pomiarowej w laboratoriach badawczych stosujących techniki chromatograficzne. Kolejne wyróżnienie na rzecz zespołu twórców, tj. dr Beaty Szczepanik, dr hab. Piotra M. Słomkiewicza, prof. UJK, za wynalazek Fotokatalityczny rozkład 3-chloroaniliny w fazie wodnej. Dotyczy on sposobu wytwarzania katalizatora ze zwietrzliny haloizytowej do fotokatalitycznego rozkładu 3-chloroaniliny w fazie wodnej oraz warunków fizykochemicznych procesu fotokatalitycznego rozkładu 3-chloroaniliny. Powszechnie znaną i jedną z częściej stosowanych metod usuwania zanieczyszczeń z wody jest fotokatalityczna degradacja zanieczyszczeń w obecności katalizatorów takich jak ditlenek tytanu (IV). Wykazuje on najwyższą aktywność fotokatalityczną, posiada wysoki potencjał utleniania, wysoką stabilność chemiczną i nie jest toksyczny. W wyniku fotokatalitycznych procesów utleniania zanieczyszczenia organiczne ulegają w całości rozkładowi do prostych związków nieorganicznych.

Kontynuacja prac badawczych zmierza do stworzenia nowoczesnego fotokatalizatora do usuwania szkodliwych pestycydów ze ścieków i wody pitnej.

Powyższe przykłady to tylko część ogromnego potencjału kadry Uniwersytetu, który jest otwarty na współpracę z innymi środowiskami naukowymi, przedstawicielami świata biznesu oraz samorządami, aby budować naszą regionalną gospodarkę opartą na wiedzy. Jednym z elementów systemowej współpracy z przedsiębiorcami w regionie jest realizacja prac badawczych na zamówienie podmiotów zewnętrznych.

Będąc partnerem projektu „Perspektywy RSI Świętokrzyskie IV etap” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, kadra naukowa Uniwersytetu może nieodpłatnie wykonać zlecenie konkretnego tematu badawczego na rzecz firmy z regionu po spełnieniu przez nią warunków określonych

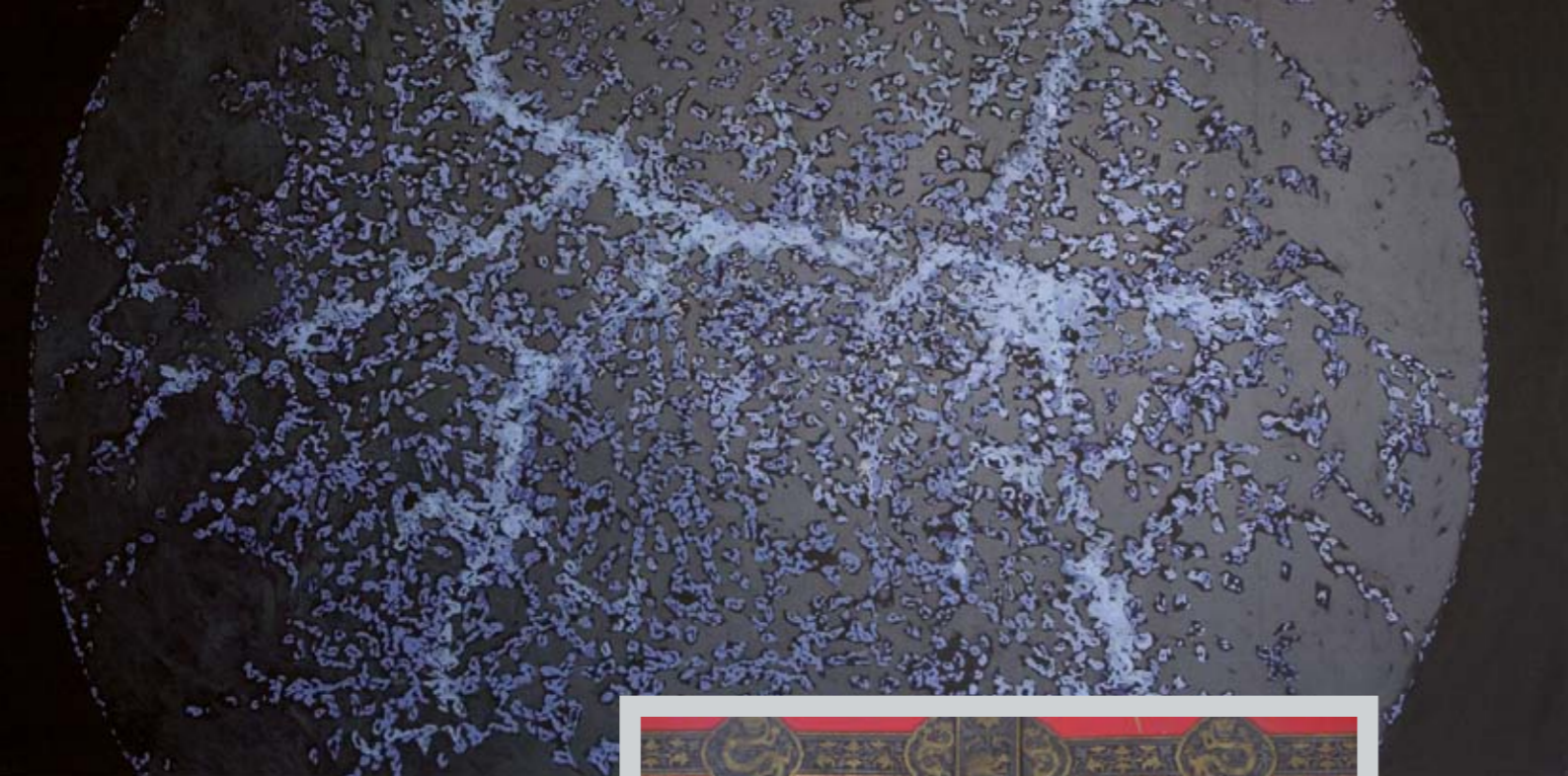
w regulaminie. Stale jednak Uniwersytet może transferować swoją wiedzę na zasadach komercyjnych. Taka forma współpracy UJK z gospodarką stanowi komercjalizację bezpośrednią.

Działania proinnowacyjne realizowane na rzecz i we współpracy z podmiotami gospodarczymi są koordynowane przez Dział Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Zachęcamy przedsiębiorców zainteresowanych współpracą w zakresie prezentowanej tematyki badawczej do kontaktu.

Prof. Piotr M. Słomkiewicz i dr Beata Szczepanik

Przestrzeń, z cyklu „Żywioty”, akryl na płótnie, 130 x 260 cm

Ewa Pełka

Absolwentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie – dyplom z malarstwa w pracowni prof. Jana Tarasina. W latach 1992–1999 wykładowca malarstwa i rysunku w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie. Od 1999 roku profesor w Instytucie Sztuk Pięknych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Od 2003 – profesor tytularny. Laureatka m.in. GRAND PRIX XVII Festiwalu Polskiego Malarstwa Współczesnego w Szczecinie w 1996 roku.

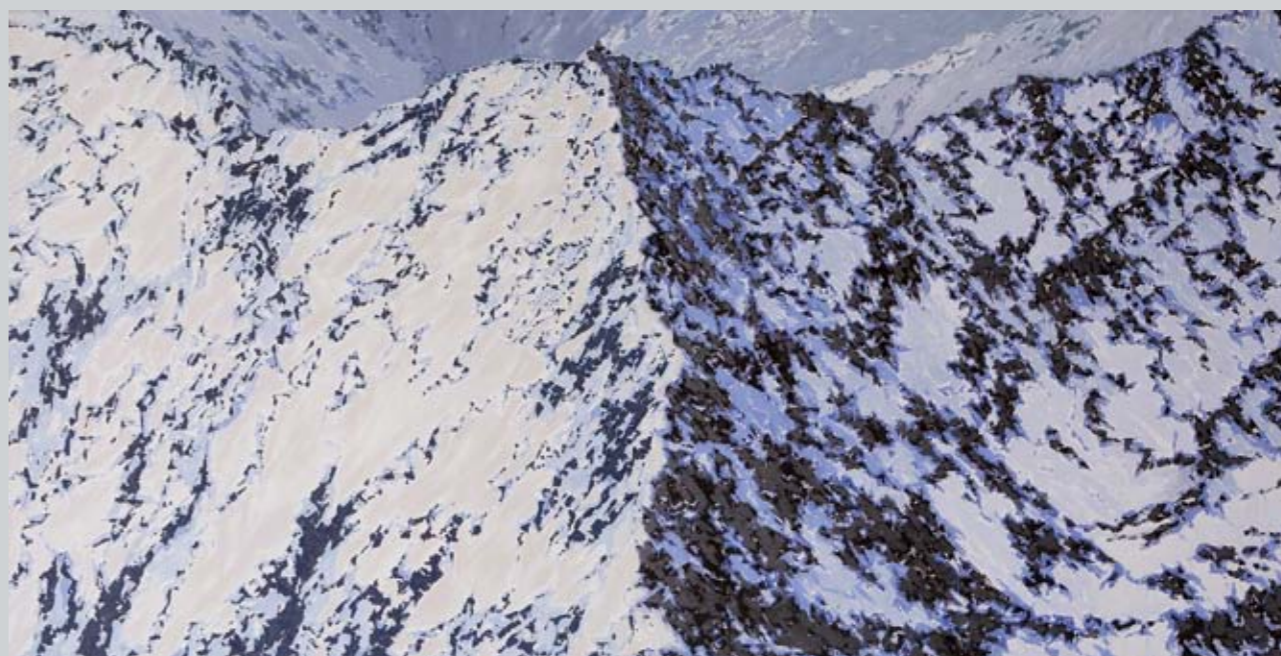
Wybrane wystawy indywidualne w ostatnich latach: 2014 – Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej, Centrum Aktywności Twórczej, Ustka; 2011 – AGS Lincoln, Radom, folder; 2010 – Muzeum Południowego Podlasia, Biała Podlaska, katalog; 2009 – Galeria 72, Muzeum Chełmskie, Chełm, katalog; 2009 – Bielskie Centrum Kultury, Galeria Środowisk Twórczych (z W. Lederem i T. Wiktoorem), Bielsko-Biała, folder; 2008 – Puławska Galeria Sztuki DCH, Puławy; 2008 – Galeria XX1, Warszawa, katalog; 2007 – Bielskie Centrum Kultury, Galeria Środowisk Twórczych (z Z. Blukaczem), Bielsko-Biała, folder; 2007 – Bałtycka Galeria Sztuki „Kameralna”, Słupsk.

Wybrane wystawy zbiorowe: 2014 – „Identyfikacja czasu zastanego”, Galeria DAP 3, Warszawa; 2013 – „Plesivo”, Symposium Ceramicum, Medana, Słowenia, katalog; 2013 – „Artyści z Bramy”, Stacja Artystyczna Rynek, Gliwice, katalog; 2013 – „Widzialne/Niewidzialne. Między nauką a sztuką”, Muzeum Narodowe w Kielcach; 2013 – „TajLaoKa” – Galeria „Brama”, Gliwice, katalog; 2013 – „Geometria – Metafora”, kolekcja Galerii 72 w Chełmie, Muzeum Południowego Podlasia, Biała Podlaska, katalog; 2012 – The Artists for Sokołowsko, In Situ Foundation, Warsaw; 2011 – „Art. London 2011”, Gallery „Royal London Hospital”, 7–14.10.2011, katalog.

Ogień, z cyklu „Żywioty”, akryl na płótnie, 2008, 130 x 260 cm

Ziemia (Czomolungma), z cyklu „Żywioty”, akryl na płótnie, 2008, 130 x 260 cm

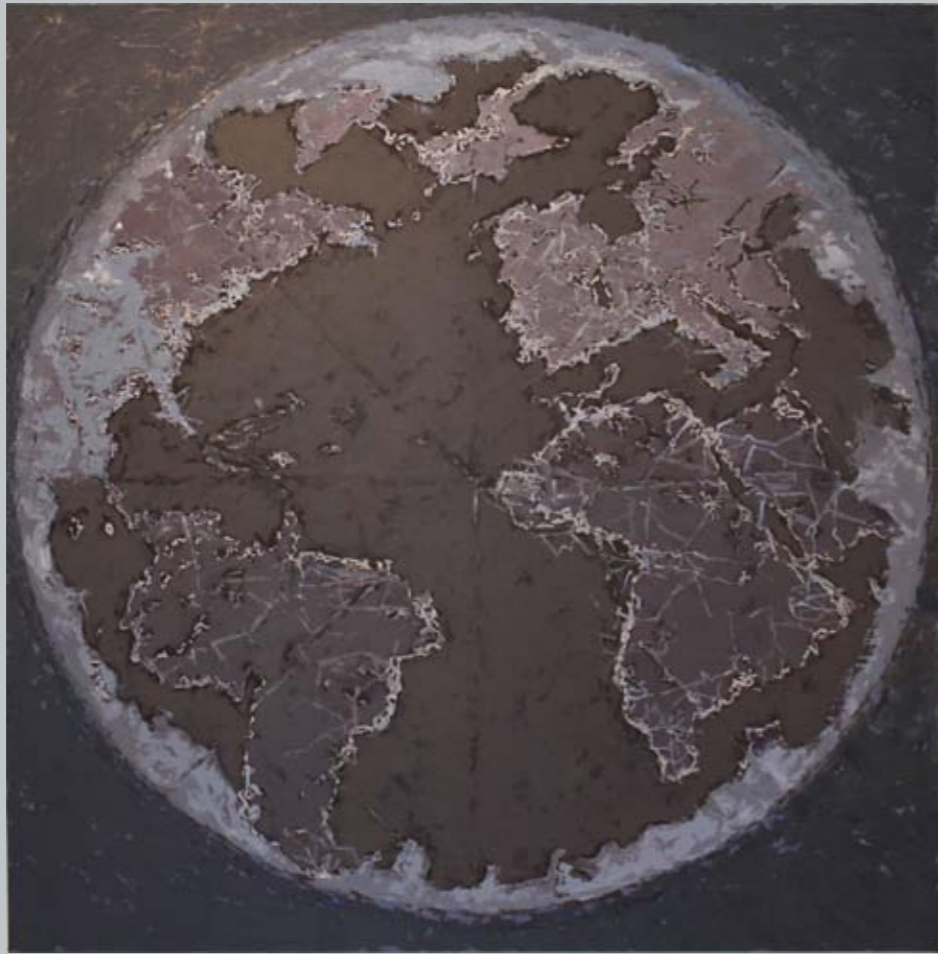
Woda, z cyklu „Żywioty”, akryl na płótnie, 130 x 260 cm

Mandala spojrzeń, olej/len, 2012–2013, 180 x 180 cm

Mandala Ziemi, akryl/len, 2014, 180 x 180 cm

Mandala instalacja, piasek barwiony, szkło, 100 x 100 x 10 cm

PIĄTY ELEMENT

Wyróżniamy 118 chemicznych pierwiastków – tak brzmi werdykt na dziś. Ale kiedyś wszechświat składał się tylko z czterech podstawowych pierwiastków. Człowiek też się w nie wpisywał. Wywodził się z ognia, wody, powietrza lub ziemi. Przynależność do któregoś z tych pierwiastków, czy raczej sił natury, określała jego temperament. Co więcej – wobec żywiołów ludzka istota pozostawała bez szans. Na pozór dzięki osiągnięciom nauki i techniki opanowaliśmy te moce: przepływamy oceany, unosimy się w przestworzach, zwalczamy ogień, drążymy tunele... Wierzymy, że pokonaliśmy potęgę natury. I że w naszych rękach jest los.

Nauka, dając nam możliwości częściowego ogarnięcia, a nawet wpływu na strukturę świata, ciągle jednak nie potrafi wyjaśnić fenomenu jego powstania. Teorie Wielkiego Wybuchu, strun, względności, choć poparte matematycznymi modelami, częściowo fizycznie sprawdzalnymi (na przykład w zderzaczach hadronów), są wciąż intuicyjnym poszukiwaniem dróg rozwiązania tajemnicy, nie zaś jej wyjaśnieniem. Ta intuicja łączy naukowców i artystów. Jedni proponują rozwiązania akceptowalne racjonalnie, drudzy – emocjonalnie.

Sztuka w moim pojęciu to forma medytacji prowadzącej do odkrycia struktury świata i tajemnicy bytu. Próbuję ją zobrazować w malarskim cyklu „Żywioły”, w którym jedną z wizualnych inspiracji stanowią m.in. dokumenty z eksploracji kosmosu. Świadomość nieskończoności wszechświata, w tym istnienia „wszechświata we wszechświecie” (vide: czarne dziury) każe zachować pokorę wobec współtworzących go żywiołów. Każdy z nich nieujarzmiony niszczy, uspokojony daje życie i możliwość jego przetrwania.

Spośród czterech żywiołów ogień i powietrze to pierwiastki męskie, a ziemia i woda żeńskie. Stąd już tylko krok do narodzin życia, którego istnienie zawdzięczamy kolejnemu żywiołowi. To właśnie piąty element – człowiek.

Ewa Pełka

Uniwersytecka PLATFORMA CZASOPISM

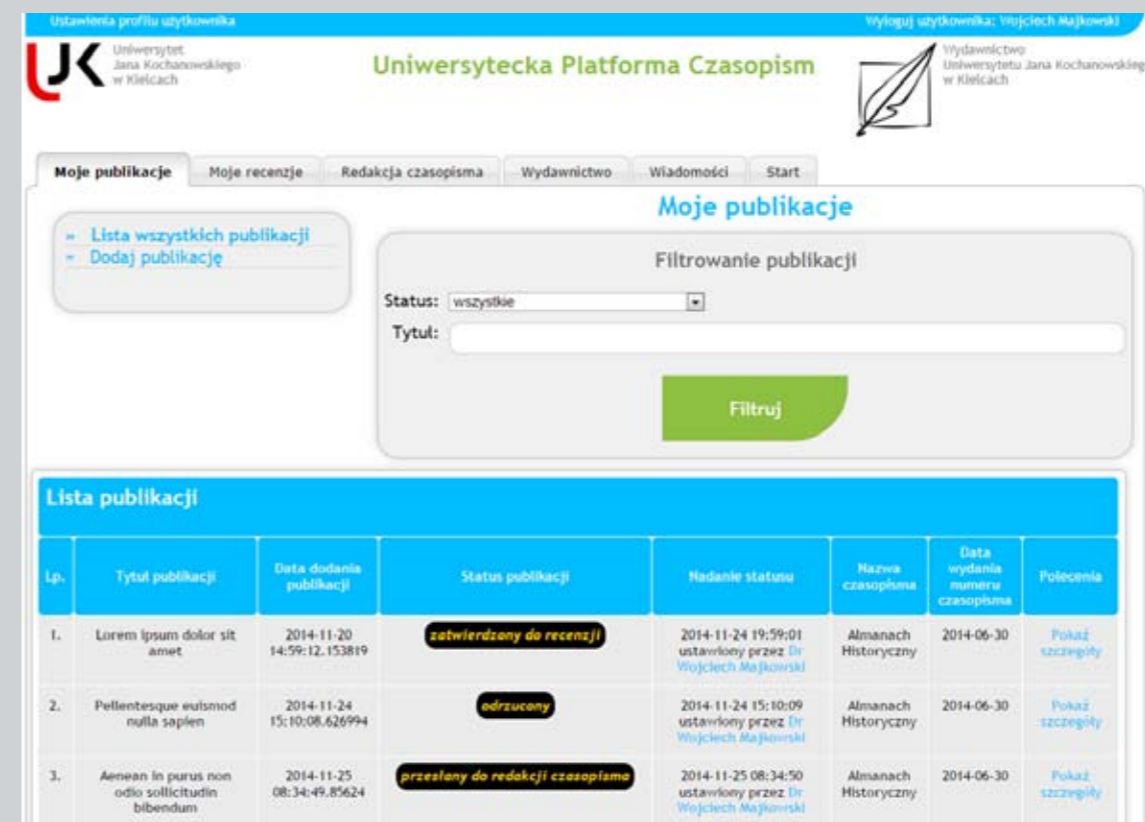
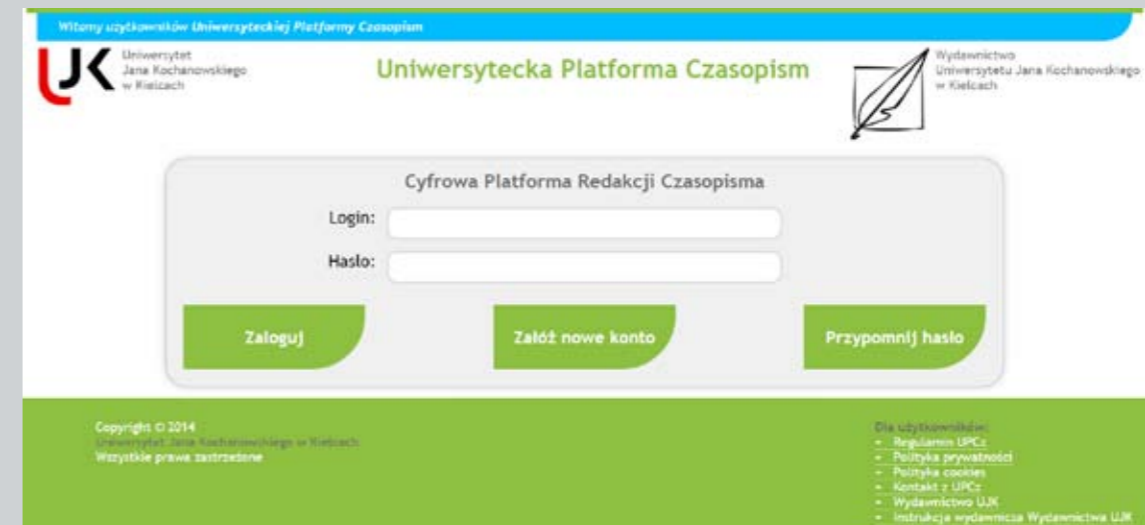
W lipcu 2014 roku z inicjatywy Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą prof. zw. dr. hab. Marka Przeniosło rozpoczęto prace nad autorskim projektem informatycznym, którego celem jest zaprojektowanie i wdrożenie na UJK Uniwersyteckiej Platformy Czasopism. Realizacja projektu odbywa się przy współudziale Działu Nauki – dr Wojciech Majkowski, Działu Aplikacji i Wsparcia Informatycznego – mgr inż. Tomasz Nowak, oraz Wydawnictwa UJK – mgr Aneta Iwan. Zakończenie prac nad systemem zaplanowano na koniec lutego 2015 roku.

Uniwersytecka Platforma Czasopism UJK będzie systemem komputerowym o charakterze pełnego obiegu dokumentów przeznaczonym dla Wydawnictwa UJK, redakcji czasopism naukowych, autorów oraz recenzentów. System zaprojektowany został w technologii trójwarstwowej wykorzystującej jako silnik bazy danych PostgreSQL. Kod aplikacji zostanie napisany w języku PHP, natomiast pracę po stronie klienta wspomagać będzie biblioteka jQuery. Poszczególne moduły systemu do wzajemnej komunikacji używają lekkiego formatu JSON, a modułowa budowa pozwoli w przyszłości na łatwą rozbudowę systemu. Dostęp do systemu będzie się odbywał poprzez przeglądarkę internetową z dowolnego miejsca na świecie, bez wymogu instalowania jakichkolwiek innych programów. Podczas tworzenia aplikacji szczególną uwagę koncentrujemy na wygodzie i łatwości użytkowania oraz odporności na ewentualne błędy popełniane przez użytkowników. System będzie kompatybilny z serwisem polskiej bazy cytowań POL-index, który stanowi element Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym. System POL-index ma na celu zebranie informacji o artykułach opublikowanych w czasopismach naukowych ubiegających się o ocenę w ramach tzw.

listy B oraz wykazach cytowanej w nich literatury. Informacje te pozwolą na dokonanie analizy cytawalności tych czasopism.

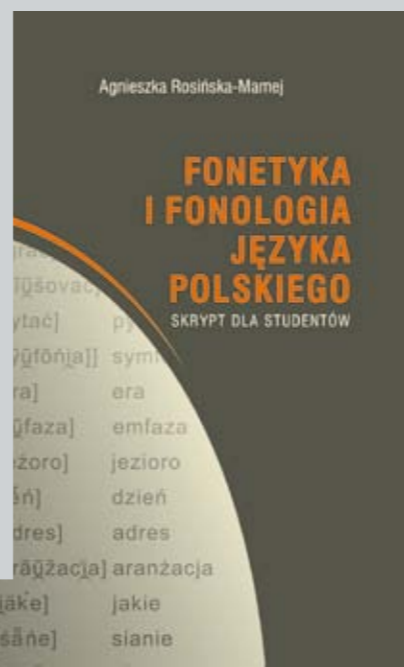
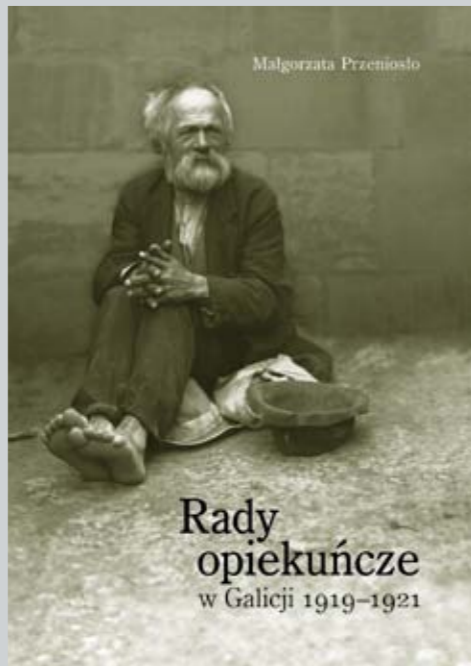
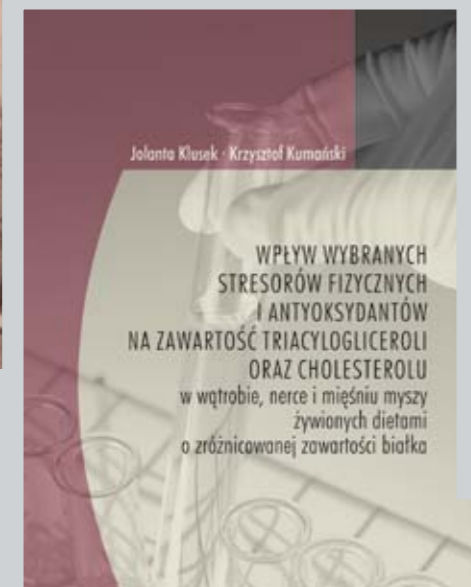
Ponadto trwają prace nad integracją Uniwersyteckiej Platformy Czasopism UJK z innymi bazami danych (pełnotekstowymi, bibliograficznymi, abstraktowymi czy indeksacyjnymi), jak na przykład Baz Hum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities czy CEOL – Central and Eastern European Online Library. Twórcy systemu pracują także nad integracją z innymi serwisami, jak na przykład Google Scholar.

Wojciech Majkowski, Tomasz Nowak

Nowości

- Dominika Burdzy, Beata Wojciechowska (red.), *Bractwa religijne w średniowieczu i w okresie nowożytnym (do końca XVIII w.)*, 2014, 422 s., format B5, ISBN 978-83-7133-598-3, cena 57,75 zł
- Magdalena Zofia Feret, *Die Nominalphrase im Deutschen aus der Perspektive der generativen DP-Modelle und der kognitiven Grammatik. Ein Versuch der Bewertung ihrer Untersuchungsmethodologien*, 2014, 300 s., format B5, ISBN 978-83-7133-612-6, cena 29,40 zł
- Agnieszka Kasińska-Metryka (red.), *Dylematy współczesnego przywództwa w Europie. Analiza na wybranych przykładach*, 2014, 204 s., format B5, ISBN 978-83-7133-605-8, cena 22,05 zł
- Marek Kątny, *Proza fabularna Walerego Przyborowskiego*, 2014, 270 s., format B5, ISBN 978-83-7133-588-4, cena 31,50 zł
- Kazimierz Kik, *Socjaldemokracja z przełomu wieków. Wybrane problemy w polityce europejskich socjaldemokracji w latach 1990–2010*, 2014, 230 s., format B5, ISBN 978-83-7133-604-1, cena 29,40 zł
- Jolanta Klusek, Krzysztof Kumański, *Wpływ wybranych stresorów fizycznych i antyoksydantów na zawartość triacylogliceroli oraz cholesterolu w wątrobie, nerce i mięśniach myszy żywionych dietami o zróżnicowanej zawartości białka*, 2014, 74 s., format B5, ISBN 978-83-7133-601-0, cena 10,50 zł
- Edyta Majcher-Ociesa, Mieczysław B. Markowski (oprac.), *Dobra ziemskie w województwie kieleckim według spisów z roku 1923 i 1925*, 2014, 144 s., format B5, ISBN 978-83-7133-593-8, cena 17,85 zł
- Hanna Mijas, Agnieszka Szwach (red.), *Cultures and Literatures in Translation*, 2014, 164 s., format B5, ISBN 978-83-7133-609-6, cena 21,00 zł
- Małgorzata Przeniosło, *Rady opiekuńcze w Galicji 1919–1921*, 2014, 222 s., format B5, ISBN 978-83-7133-595-2, cena 22,02 zł
- Agnieszka Rosińska-Mamej, *Fonetyka i fonologia języka polskiego. Skrypt dla studentów*, 2014, 100 s., format A5, ISBN 978-83-7133-596-9, cena 10,50 zł

Wkrótce ukażą się:

- **W. Broniowski**, *Matematyka dyskretna. Wykłady z zadaniami dla studentów informatyki*
- **E. Danowska**, *Józef Weyssenhoff (1860–1932) pisarz, bibliofil, kolekcjoner. Nieznane oblicze twórcy*
- **J. Dzierżyńska-Mielczarek**, *Oblicza polskiego rynku medialnego. Tendencje i analizy przypadków*
- **B. Greszczuk**, *Polska poezja współczesna. Studia stylistyczno-językowe*
- **R. Gryz (red.)**, *Armia Krajowa. Spojrzenie po siedemdziesięciu latach*
- **A. Huruk**, *Zgrupowania biegaczowatych (Coleoptera, Carabidae) dużych pól uprawnych*
- **K. Justyniarska-Chojak**, *„Wszyscy śmiertelni jesteśmy i dlatego rozrzadzamy majątności swoje”. Wybór testamentów z ksiąg miejskich województwa sandomierskiego (XVI–XVIII wiek)*
- **J. Karczewska**, *Edukacja przedszkolna w świetle warstwicowej koncepcji wychowania*
- **J. Miko-Giedyk**, *Zróżnicowanie funkcjonowania szkół wiejskich a udział nauczycieli w wyrównywaniu szans edukacyjnych. Studium empiryczne gmin wiejskich w powiecie kieleckim*
- **M. i M. Przeniosło (oprac.)**, *Wilno i Wileńszczyzna w pamiętnikach z lat I wojny światowej (materiały ze zbiorów wileńskich i londyńskich)*
- **J. Smyła**, *Między pragnieniem a koniecznością. Uwarunkowania funkcjonowania młodych kobiet w rodzinie i pracy*
- **K. Stęplewska**, *Klient na rynku ubezpieczeń na życie. Wybrane problemy na przykładzie województwa świętokrzyskiego*
- **J. Sztaba**, *Debata o polskiej drodze do Unii Europejskiej w latach 2001–2003*

Wydawca: Dział Nauki UJK

